صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز منگل مورخہ 29 اپریل 2003ء بمطابق 26 صفر 1424 ہجری صبح دس بجکر پانچ منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، بخت جہان خان مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیطَانِ الرَّجِیمِ۔ بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیمِ۔

اَفَلَمْ يَسِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوْٓا اَكْثَرَ مِنْهُمْ وَاَشَدَّ قُوَّةً وَّاٰثَارًا فِي الْاَرْضِ فَمَآ اَغْنٰى عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ O فَلَمَّا جَاۗءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ فَرِحُوْا بِمَا عِنْدَهُمْ مِّنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ O فَلَمَّا رَاَوْا بَاْسَنَا قَالُوْٓا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَحْدَهٗ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهٖ مُشْرِكِيْنَ۔

(ترجمہ): کیا انہوں نے زمین میں چل پھر کر اپنے سے پہلی قوموں کا انجام نہیں دیکھا جو ان سے تعداد میں کہیں زیادہ تھے۔ اور ان سے بڑھکر طاقتور تھے۔ اور زمین میں ان سے زیادہ شاندار آثار چھوڑ گئے ہیں جو کچھ کمائی انہوں نے کی تھی۔ آخر وہ ان کے کس کام ائی جب ان کے رسول ان کے پاس کھلی نشانیاں لیکر آئے تو اسی علم میں مگن رہے جو ان کے اپنے پاس تھا۔ اور آخر کار جس چیز کا وہ مذاق اڑاتے رہے۔ وہی ان پر الٹ پڑی۔ جب انہوں نے ہمارا عذاب دیکھ لیا تو پکار اٹھے کہ اللہ وعدہ لا شریک پر ایمان لائے اور جن کو ہم اس کا شریک بنا رہے تھے ہم ان سب کا انکار کرتے ہیں۔

مولانا محمد مجاہد خان الحسینی: پوائنٹ آف آڈر۔

جناب انور کمال خان: جناب سپیکر صاحب! که اجازت وی ستاسو نو۔

جناب سپیکر: انور کمال خان صاحب۔

جناب انور کمال خان: جناب سپیکر صاحب که تاسو ته یاد وی چې د اسمبلئی په اولو دوه ورځو کښې د Postings اؤ Transfers په حواله سره زمونږ دے رونړو څه لږ احتجاج کړے وو، تاسو هم د هغې حوالے سره دا یو Commitment کړے وو چې مونږه به یوه کمیټی جوړو که تاسو اجازت راکوئے، دا یو موشن دے، زمونږه یو تجویز دے، نو که تاسو اجازت راکوئے، زه به دا موشن پیش کړمه چې تاسو دا کمیټئی بیا نن Announce کړئی، نو زه ستاسو اجازت غواړم۔

جناب سپیکر: اجازت دے۔

جناب بشیر احمد بلور: جناب پوائنټ آف آډر، زما ریکویسټ دے چې په دې باندې بحث هم شوې دے خو پکار دی چې حکومت د طرف نه د دې څه جواب هم راغلې وی، بیا به مو دا کمیټئی Announce کړې وه نو ښه به نه وه؟ چې مخکښې کمیټئی، دا دوه څلور خبرې ما هم پرے پرون Discussion کښې خو زه نه وومه۔

جناب انور کمال خان: دیکښې بشیر خان داسې ده، دا کمیټئی دے دوئ جوړه کړی تاسو که پرے بحث کول غواړئ نو بالکل بحث پرے باندې کوئ هغې باندې خو به سپیکر صاحب، تاسو ته اجازت درکړی لا خو هغه Conclude شوې نه دے، نو

Do you permit me to read the motion?۔

Mr. Speaker: Yes.

Mr. Anwar Kamal Khan: Thank you very much. Mr. Speaker, I beg to move that a Special Committee comprising of the following members may be constituted to examine as to whether or not the postings and transfers, recently made in various Government departments in general and education and Health in particular, where in conformity with rules and regulations. The committee will submit its report to the Assembly as early as possible.

نو دیکښې جناب والا دا یو ډپټی سپیکر صاحب اکرام الله شاهد به دیکښې چیئرمین وی Siraj Sahib, Minister for Finance, Zafar Azam Sahib,

Minister for Law,مولانا امان اللہ حقانی صاحب، انور کمال، ما خپل نوم هم پکښې اچولے دے ، ځکه چې مونږه د دې کمیټو د طرف نه دا فیصله کړې وه چې یو یو به پکښې وی، عبدالاکبر خان ، شهزاده محمد ګستاسپ خان ، مرید کاظم صاحب، بشیر احمد بلور صاحب، مسټر مظفر سید او مسټر حبیب الرحمان ، دا یولس (11)کسان دی۔

Mr. Abdul Akbar Khan: I am on a point of order, Sir

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! انور کمال خان خو موشن وړاندې کړو خو زما په خیال خه خبره به دا وی، چې چونکه دے دواړو فریقو دا یو مشترکه Decision اخستې وو چې تاسو به یو سپیشل کمیټئ Formکوئی نو هغوئی خو دا نومونه، هر څه چې دی که تاسو په دې کښې Changesغواړئی او که هم دغه تاسو کوئی، خو زما په خیال خه خبره به دا وی چې تاسو پخپله د دې نوټیفکیشن اوباسئے دا تاسو پخپله باندې Announceکړئی ځکه چې دے هاؤس تاسو ته اختیار در کړے وو چې به کمیټئ جوړوئی، مطلب دا دی چې په هغې باندې به خبره اوشی۔

جناب سپیکر: دا هاؤس د ټولو نه Supreme Institutionدے چې د دوئی د طرفه تجویز راغې زما Consentپکښې دے ، زه تاسو نه تپوس کوم چې دا هاؤس ئے پخپله مرضئی جوړ کړی نو ډیره به خه وی۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! که دا تاسو Traditionکیښودو نو Then whenever you are making a Special Committee, then every Committee will be referred to the House and then the House will do it.

Mr. Speaker: No, no, it will not be a precedent for the coming proceedings.

جناب عبدالاکبر خان: نه داسې خو کیدے نه شی کنه چې تاسو یو ځل مونږه هاؤس ته اختیار ورکړئی چې تاسو کمیټئ جوړا کړئی، تاسو هغه اختیار هاؤس ته ورکړو چې هاؤس دے جوړا کړی، مثال داسې شوله نو بیا خو صبا که تاسو هرا یوا سپیشل کمیټئ جوړوئی نو د هغې اختیار به تاسو دے هاؤس نه تپوس بیا کوئی ؟

جناب سپیکر: انور کمال خان دا عبدالاکبر خان چې کومه نکته راوچته کړی ده۔

جناب عبدالاکبر خان: نہ، زہ د ھغوې سرہ اختلاف نہ کومہ پہ د غہ خبرہ باندې۔

جناب انور کمال خان: زما خو خپل خیال دا دے چې Let us put in۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بس دا خپل تجویز پیش کړئی، چیئر بہ ئے Announce کړی۔

جناب انور کمال خان: او جی دا دے کښې ځکہ چې دا تجویز زمونږہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بس چیئر بہ ئے Announce کړی۔

جناب انور کمال خان: تاسو ئیے Announce کړی جی، نو ھغې کښې خو اوس مونږہ۔۔۔۔۔

جناب افتخار احمد خان جھگڑا: سپیکر صاحب! دا یو سبق دے ایزدہ کړی چې یو ورځ تاسو نہ وئی نو اوس کمیټئی چې دہ، نو ھغہ انور کمال خان جوړوی کہ دوہ ورځے غیر حاضر شوې نو دا کرسئی ورنہ نیسئی گورے۔

جناب انور کمال خان: تاسو داسې اوکړئی جی، تاسو تہ مونږہ دا۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بس جی، I will announce the committee۔

جناب انور کمال خان: تاسو تہ مونږ دا تجویز در کړو، Now we leave it to you for announcement چې تاسو ئے څنگہ Announce کوئی۔

Mr. Speaker: I will announce tomorrow Insha Allah, the Special Committee.

Mr. Anwar Kamal: Thank you very much.

جناب اسرار اللہ خان: پوائنٹ آف آرڈر سر۔

جناب عبدالاکبر خان: دوئی اووئیل ځکہ چې ھغہ ختم شو کنہ جی Item of agenda چې کوم وو، کوم دغہ والا ھغہ پرون تقریباً ختم شوې دے کہ بشیر خان پرے څہ خبرہ کول غواړی ھغہ نہ وایم، زہ خو خبر نہ یمہ۔

جناب سپیکر: پہ خپل خیال ھیڅ دغہ نہ کیږی ما اوس اووئیل چې صبا بہ ئے Announce کړم، بس او شو صبا بہ ئے Announce کړمہ۔

جناب بشیر احمد بلور: صبا ئے اوکړئی، صبا پرے خبرې هم اوکړم او حکومت به جواب هم ورکړی۔

جناب سپیکر: بس صحیح شو جی، صحیح شو۔

جناب اسرار اللہ خان: پوائنٹ آف آڈر سر۔

جناب سپیکر: اسرار الله گنډا پور صاحب! دا ایجنډا باندې Questionsراته دی او که تا سو۔۔۔۔۔

جناب اسرار اللہ خان: او جی، عرض دا دے چې یو خو "As early as possible" تکے پکښې کټ کړئی، مهربانی اوکړئی چې دا Fixedدغه پرے اوکړو۔

جناب سپیکر: دا خیر دغه به اوکړو کنه، دا مطلب دا دے بس اوشو۔

جناب اسرار اللہ خان: اؤ ډی آئی خان Representationبه زیات وی ولے چې ډیر زیات Affectedدے۔

نشانزدہ سوالات اور ان کے جوابات

جناب سپیکر: بس بالکل، مونږه خو ډی آئی خان ته سپیشل دغه ورکړے دے کنه، آؤ جی Next itemسوال نمبر44جناب زر گل خان موجود نہیں ہیں، .Lapsedسوال نمبر 66

جناب جمشید خان: سپلیمنٹری جی، سپلیمنٹری جی۔

جناب سپیکر: اس کا تو Moverنہیں ہے مطلب یہ ہے کہ پیش نہیں ہوا تو سپلیمنٹری کہاں سے آ گیا، سوال نمبر66 مجناب محمد علی شاہ(Absent)

جناب پیر محمد خان: پوائنټ آف آډر سپیکر صاحب که څوک پرے اوغواړی نو سپلیمنټری پرے کوے شی، که ضمنی سوال څوک غواړې۔

جناب سپیکر: بس چې کوره چې پیش نه شو نو مطلب دا دے چې، Mover is absent

جناب پیر محمد خان: نه جی د رول 45سب رول (3)دا دغه کیدی شی کنه۔

Mr. Speaker: Lapsed, when once announced by the Chair, Lapsed, then it is lapsed. Janab Syed Muhammad Ali Shah Bacha, (Absent, Lapsed).

جناب سپیکر: سوال نمبر 137 جناب ظفر اللہ خان صاحب(Absent, lapsed) میرے خیال میں وزیر صاحب نے بارگیننگ کی ہے Lapsed، تاسو سره نشته د عشر زکواة، سوال نمبر 140 جناب محمد شجاع خان صاحب(Absent, Lapsed) سوال نمبر 142 جناب عبدالماجد خان۔

* 142 _ جناب عبدالماجد خان: کیاوزیر مال از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ :

(الف) آیا یہ درست ہے کہ صوبہ سرحد میں زرعی ٹیکس 9روپے فی کنال کے حساب سے نافذ ہے ;

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ دوسرے صوبوں میں زرعی ٹیکس کی شرح صوبہ سرحد سے کم ہے ;

(ج) اگر(الف) و(ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو حکومت زرعی ٹیکس کو دوسری صوبوں کے برابر لانے کے لئے اقدامات کا ارادہ رکھتی ہے؟

جناب اکرم خان درانی(وزیر اعلیٰ): (الف) اس ضمن میں عرض ہے کہ شمال مغربی سرحدی صوبہ آرڈیننس مجریہ 2001 کے تحت کاشت شدہ اراضی پر زرعی ٹیکس مندرجہ ذیل شرح سے لاگو ہے۔

1۔ پانچ ایکڑ تک کاشت شدہ زمین پر 6.50 روپے فی کنال سالانہ۔

2۔ کاشت شدہ زمین جو ساڑھے بارہ ایکڑ سے زیادہ نہ ہو یا ساڑھے بارہ ایکڑ تک 9 روپے فی کنال سالانہ۔

3۔ ساڑھے بارہ ایکڑ کاشت شدہ سے زیادہ پر 12.50 روپے فی کنال۔

4۔ باغات پر 37.50 روپے فی کنال سالانہ۔

(ب) صوبہ پنجاب اور سندھ میں اس ٹیکس کی شرح یہ ہے۔

صوبہ پنجاب:

(1) پانچ ایکڑ سے زیادہ نہ ہو ٹیکس سے مستثنیٰ ہے۔

(2) پانچ ایکڑ سے زیادہ ہو، لیکن پچیس ایکڑ سے زیادہ نہ ہو 12.50 روپے فی کنال۔

(3) پچیس ایکڑ سے زیادہ ہو تو پچیس روپے فی کنال۔

(4) باغات آبپاشی، 37.50 روپے فی کنال۔

(5) باغات غیر آبپاشی، 18.75 روپے فی کنال۔

صوبہ سندھ:

(1) چار ایکڑ تک آبپاشی زمین ٹیکس سے مستثنیٰ ہے۔

(2) چار ایکڑ سے زیادہ ہو آبپاشی، 25روپے فی کنال سالانہ۔

(3) باغات آبپاشی، 87.50روپے فی کنال سالانہ۔

(4) باغات غیر آبپاشی، 43.75روپے فی کنال سالانہ۔

(ج) مندرجہ بالا تقابلی جائزہ کو مد نظر رکھتے ہوئے یہ بات واضح ہے کہ صوبہ سرحد میں یہ شرح دوسرے صوبوں کی نسبت کم ہے، لہذا اس ٹیکس کو دوسرے صوبوں کے برابر لانے کا سوال ہی پیدا نہیں ہوتا۔

ضمنی مواد:

کاروبار حکومت چلانے اور ترقیاتی کام سرانجام دینے کے لئے وسائل کی ضرورت ہوتی ہے اور ان وسائل کے حصول کے لئے حکومت کو ٹیکسوں کا سہارا لینا پڑتا ہے، ٹیکس کلچر کی فروغ کے بغیر صوبے میں ترقیاتی کاموں پر خرچ ہونے والی رقم کو مہیا نہیں کیا جا سکتا، کلیکٹر کی جانب سے لگائے گئے زرعی ٹیکس کے تخمینہ پر اعتراض کی صورت میں اپیل، نظر ثانی اور نگرانی کا اختیار متعلقہ قانون میں فراہم کیا گیا ہے، جس کی رو سے ٹیکس دہندہ گان کو خاطر خواہ سہولت فراہم کی گئی ہے۔

صوبائی حکومت نے زرعی ٹیکس کی ڈھانچے میں مزید آسانیاں پیدا کرنے اور اس کو کاشتکاروں اور زمینداروں کے لئے قابل قبول بنانے کے لئے EIROPپراجیکٹ کے تعاون سے ایک مشاورت "Consultancy" شروع کرائی ہے، جس پر تیزی سے کام جاری ہے اور جلد ہی رپورٹ تیار کرلی جائے گی، جس کی روشنی میں موجودہ ڈھانچہ میں مثبت تبدیلیاں لائی جا سکیں گی۔

جناب سپیکر: جناب عبدالماجد خان صاحب!

جناب عبدالماجد: جناب سپیکر! سوال نمبر 142د ب ج زہ پہ دې کښې دا ویئل غواړم چې زه د دې جوابات سره مطمئن نه یم، زه دا گزارش ستاسو په وساطت دے هاؤس ته کوم چې دا دے کمیټئی ته حواله شي په دې بنیاد چې په دیکښې ډیر لوئے Contradiction دے، په وړومبئی په الف او په ج د ریواړو کښې جی۔

جناب سپیکر: عبدالماجد خان صاحب چې تاسو ترے مطمئن نه یئی نو تاسو سره بلا لار شته، رول 48لاندې تاسو Discussionد پاره نوټس ورکړئی Discussionبه

پرے اوشی کہ بیا هم مطمئن نہ وی نو مطلب دا دے چې دغه به اوشی، زما په خیال رول 48لاندے کہ تاسو نوټس ورکړی۔

جناب عبدالماجد: نه که زه تاسو ته د دې Contradiction اووائیمه۔

جناب سپیکر: نه جی، نو خو هغه، زه خو دا وائیم چې مطمئن ترے ئی کنه؟

جناب عبدالماجد: نه یم مطمئن۔

جناب سپیکر: خه نو دا ډ سکشن د پاره رول 48 لاندے نوټس ورکول غواړئی؟

جناب عبدالماجد: ټهیک ده جی، زما جناب ضمنی سوال دا دے که چرے مونږه۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: پیر محمد خان صاحب، پلیز۔

جناب عبدالماجد: زمونږه جناب ضمنی سوال دا دے چې په دې کښې چې کوم وصولی دوئی کوی د 9روپئی فی کنال حساب سره نو په نورو صوبو کښې مونږ ته دا وضاحت اوشی چې د کوم آرډیننس لاندې دا شے دغه کیږی؟

جناب سپیکر: جناب حافظ حشمت صاحب۔

جناب حشمت خان(وزیر زکواۃ): دا کوم نمبر سوال دے؟

جناب سپیکر: دا سوال نمبر 142دے۔۔۔۔۔

(تالیاں/قہقہہ)

جناب سپیکر: زما په خیال ټولو ممبرانو سره خبره نه وه شوې (قہقہہ) دا د عبدالماجد خان صاحب، نمبر 142۔

وزیر عشر و زکواۃ: یو د حبیب الرحمٰن صاحب دے، یو د زرگل صاحب دے، یو د ظفرالله خان صاحب دے، یو د ډاکټر ذاکر الله صاحب دے، یو د پیر محمد صاحب دے، شپږ سوالات ما ته راغلې دی، ما ته نه دے راغلې۔

جناب سپیکر: دا بس، زما په خیال۔۔۔۔۔

ملک ظفر اعظم (وزیر قانون): جناب سپیکر صاحب! اس سلسلے میں میں اپنے معزز اراکین سے گزارش کرتاہوں کہ اس میں وزیر صاحب کا کوئی گناہ نہیں ہے، وہ میرے پاس آیاہوا ہے۔

جناب سپیکر: اچھا۔

وزیر قانون: ہاں جی، هغه سره صرف عشر او زکواة دی۔

جناب سپیکر: عشر او زکواة دی، جی جی۔

وزیر قانون: ان معزز رکن کو تو بڑے ڈیٹیل سے جواب دیا گیا ہے۔

جناب سپیکر: لیکن وہ مطمئن نہیں ہیں۔

وزیر قانون: انہوں نے صرف آرڈیننس کے متعلق پوچھا ہے کہ کون سے آرڈیننس کے تحت یہ وصول کیا جاتا ہے، یہ شمال مغربی سرحدی صوبہ آرڈیننس مجریہ 2001 کے تحت کاشت شدہ اراضی پر زرعی ٹیکس مندرجہ ذیل شرح، انہوں نے پھر نیچے لکھا ہوا ہے اور اسی شرح کے حوالے سے پھر انہوں نے اس جز (ب) میں پوچھا ہے، کہ (ب) میں صوبہ سرحد پنجاب اور سندھ میں اس ٹیکس کی شرح کیا ہے؟ تو اس کی تفصیل ہم نے دی ہوئی ہے۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! زما پکښې ضمنی سوال دے۔

وزیر قانون: پیر محمد خان، میں ابھی ان کے سوال کا جواب دے دوں۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: پیر محمد خان صاحب په آخر کښې موقع درکومه۔

وزیر قانون: آپ کو ان شاءاللہ ضرور موقع مل جائے گا۔

جناب سپیکر: یہ Chair کا کام ہے۔

وزیر قانون: جز (ج) میں پھر یہی سوال ہے کہ اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو صوبہ سرحد آپ دیکھ سکتے ہیں، جی جواب میں ہے کہ صوبہ سرحد کی شرح سب سے کم ہے تو انہوں نے صرف آرڈیننس کے متعلق تھا تو یہاں پر تو سوال کا مکمل جواب دیا گیا ہے۔

جناب عبدالاکبر خان: سپلیمنٹری سر۔

جناب سپیکر: عبدالاکبر خان صاحب۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر زما په خیال اهم خبره دا ده څنګه چې (ج) جز دے په دې کښې دا ده چې په ټول پاکستان کښې واحد صوبه سرحد یوه داسې صوبه ده چې په دې کښې په ورکوټی زمیندار باندې دا ټیکس لګیدلے دے

Mainمقصد هم دا دے چې څنګه چې د ټول پاکستان په نورو صوبو کښې د پانچ ایکړ یا د پانچ ایکړ نه کم باندې ټیکس نشته نو هم دغه شان پکار ده چې په صوبه سرحد کښې هم نه وی نو دوئی د (ج) په جواب کښې وائی چې زمونږه ټیکس کم دے ټهیک ده چې په غټو Holdingباندې به کم وی خو په ورکوټی Holding باندې په نورو صوبو کښې نشته دے او دلته کښې شته دے۔

جناب عبدالماجد: نورو صوبو کښې نشته دے او دلته که په یو کنال باندې هم ټیکس شته دے۔

جناب سپیکر: ملک صاحب۔

ڈاکٹر محمد سلیم: محترم جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: جناب ڈاکٹر سلیم صاحب۔

ڈاکٹر محمد سلیم: ماجد خان چې کومے خبرې اوکړے او دا کوم جوابات چې مونږ له راکړے شوې دی، په دې باندې مونږ مطمئن نه یو څنګه چې ماجد خان اووئیل چې دا دے کمیټئی ته حواله کړی، نو دا به خه وی۔

جناب سپیکر: زما په خپل خیال چې د رول 48 لاندے نوټس ورکړی نو ډ سکشن به پرے اوشی او-----

جناب عبدالاکبر خان: که تاسو پرے نه ورکوئی نو بیا پرے زه ورکومه۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: جناب پیر محمد خان صاحب، جناب پیر محمد خان صاحب۔

جناب پیر محمد خان: زما یو ضمنی سوال دا دے چې دوئی د الف جز په جواب کښې اووئیل "اس ضمن میں عرض ہے کہ شمال مغربی سرحدی صوبہ آرڈیننس مجریہ 2001کے تحت کاشت شدہ اراضی پر زرعی ٹیکس مندرجہ ذیل شرح سے لاگو ہے۔" په 2001کښې دوئی آرډیننس کړے دے شپږ میاشتے زمونږ اوشولے او آرډیننس په 2001کښې شوې دے، دا آرډیننس Lapseشوې دے که نه دے Lapseشوې؟ اول دے د دې جواب اوکړی۔

جناب عبدالاکبر خان: نه No, Sir هغه Validate شوې دی، The LFO or the ordinances issued before the coming of this Assembly are validated.

جناب پیر محمد خان: که په LFO کښې راغلې وی نو بیا خو د آئین حصه ده-----

جناب سپیکر: ظفراعظم صاحب، ظفراعظم صاحب۔

جناب پیر محمد خان: که په LFO کښې راغلې وی بیا خو د آئین حصه ده او که LFO کښې نه وی سپیکر صاحب، نو بیا زما بل سوال دا دے-----

Mr. Speaker: As far as the assistance of Mr. Abdul Akbar Khan is concerned for the Chair and for the government it should be praised.

جناب سپیکر: بس د رول 48 لاندے به ماجد خان صاحب نوټس ورکړی او د ډسکشن د پاره به ئے مونږ کیږدو، Next۔

جناب پیر محمد خان: یو ضمنی سوال مے دے ډیر اهم سوال مے دے، د پراجیکټ ذکر ئے پکښې کړے دے۔

جناب سپیکر: Next دا به Discussion کښې-----

جناب پیر محمد خان: د پراجیکټ ذکر ئے پکښې کړے دے چې زمونږه په زمکو باندې د ټیکس لګولو د پاره د پراجیکټ کوم ضرورت راغے ؟

جناب سپیکر: دا چې کله پرے ډسکشن وی نو تاسو له به پوره موقع درکړے شی۔

* 148 _ ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: کیا وزیر مال از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ :

(الف) آیا یہ درست ہے کہ محکمہ مال ڈی آئی خان نے محکمہ جنگلات ڈی آئی خان فارسٹ ڈویژن کے ریزرو فارسٹ کی راکھ گھاس کے 2276 ایکڑ راکھ لکڑی کی 3388 ایکڑ اور بند کورائی کی 362 ایکڑ رقبہ فوج کو منتقل کیا ہے ;

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہے تو محکمہ مال ڈی آئی خان کے مذکورہ اقدام کا کیا جواز (JUSTIFICATION) ہے، نیز محکمہ مال مذکورہ ریزرو فارسٹ کی دوبارہ منتقلی کا ارادہ رکھتی ہے؟

جناب اکرم خان درانی (وزیر اعلیٰ): (الف) منتقل شدہ اراضی کی تفصیل یوں ہے۔

(1) راکھ گھاس ڈی آئی خان2778ایکڑ۔

(2) راکھ مکڑی تحصیل ڈی آئی خان3560ایکڑ۔

(3) راکھ بند کورائی(سول) تحصیل پہاڑپور341ایکڑ۔

محکمہ مال کے ریکارڈ کے مطابق مذکورہ بالا اراضی سرکار دولت مدار کی ملکیت ہے، جبکہ محکمہ جنگلات کا موقف یہ ہے کہ یہ ریزروفارسٹ کے لئے ان کو کافی عرصے سے منتقل ہوئی ہے۔

(ب) معاملے کی تہہ تک پہنچنے کے لئے اور مندرجہ بالااراضی فوج کو منتقل کرنے کا پس منظر معلوم کرنے کے لئے وزیراعلیٰ صاحب نے ایک کمیشن بنایاہے، جو عنقریب اپنی سفارشات مرتب کرے گااوراس کمیشن کی سفارشات کوصوبائی کابینہ میں حتمی فیصلے کے لئے پیش کیاجائے گا، یہ اس لئے ضروری ہے کہ مندرجہ بالا اراضی اس وقت کی صوبائی کابینہ کے فیصلے کے تحت فوج کو منتقل کی گئی تھی اور صوبائی کابینہ کے فیصلے میں ردو بدل صرف صوبائی کابینہ ہی کرسکتی ہے۔

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: جناب سپیکر صاحب سوال نمبر148جز (ب) په دې Question کښې دا کوم جواب ئے چې راکړے دے نو دا وائی چې دا زمکه د محکمه مال سره ده خو زه دا وایم چې دا Indian Forest Act 1943لاندې 20جولائی 1943کښې دا د یو نوټیفکیشن په ذریعه باندې یو ریزرو فارسټ ګرزولے شوې وو او دا ریزرو فارسټ چې کله ګرزولے شوې دے جی دا 7830 ایکړ رقبه جی نو دا چې تر څو پورے De-reserveشوې نه وی نو دا بل چاته منتقل کیدے نه شی، نو دا De-reserve شوې نه دے نو محکمه مال دا زمکه څنګه آرمی ته منتقل کړې ده؟ یو سوال دا شولو جی، دوئیمه خبره پکښې دا ده چې دوئی دلته په دې جواب کښې وائی چې دا "محکمہ جنگلات کو خانہ کاشت میں ظاہر کیاگیاہے" لیکن زه خو دا وائیمه چې د نوټیفکیشن مطابق دا په خانه کاشت کښې نه ده جی، د دې ملکیت دلته د دوئی د ریکارډ مطابق دا د فارسټ ملکیت دے، دلته زما سره د دې خپل کاغذونه موجود دی په نوټیفکیشن باندې Reserveشوې ده، دا ورسره موجود دی چې په کومه باندې محکمه مال آرمی ته ورکړې ده، دلته په دې کښې د مالک په دغه کښې دا ظاهره شوې ده، دا په خانه کاشت کښې نه ده۔

جناب سپیکر: جناب ملک ظفر اعظم صاحب، جناب ملک ظفر اعظم صاحب۔

ملک ظفر اعظم (وزیر قانون و پارلیمانی امور): جناب سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: په سپلیمنټری باندې پوهه شوې؟

وزیر قانون: جی ہاں، 1942 میں یہ جو زمین تھی، یہ صوبائی گورنمنٹ کی تھی اور یہاں پر تقریباً یہ سترہ ہزار آٹھ سو پچھتر (17875) ایکڑ آراضی آرمی کو الاٹ ہو چکی ہے، جس میں آٹھ سو (800) ایکڑ زمین پر فارسٹ والے دعوے داری رکھتے ہیں کہ یہ ہماری ملکیت ہے اور ہماری پراپرٹی ہم سے پوچھے بغیر ان کو ٹرانسفر ہو گئی ہے، پچھلے کیبینٹ اجلاس میں بھی یہ کیس آیا ہوا تھا تو ہم نے اس کا پورا ریکارڈ منگوایا تھا، آج کی بات نہیں کر رہا ہوں کہ اس کا ریکارڈ لایا جائے کہ واقعی یہ 1942 میں ان کی زمین تھی، کیونکہ یہ زمینیں آج کل اس نہر کی وجہ سے بہت قیمتی ہوتی جا رہی ہیں اور ان پر بڑے قبضے والے لوگ آئے ہوئے ہیں، قبضہ کیا ہوا ہے یہ تو ریکارڈ جب آئے گا تو ان کو ہم بتا دیں گے کہ یہ واقعی فارسٹ کی ہے یا نہیں؟ اور اس پر تھوڑی سی فاریسٹری ہوئی بھی ہے، یہ بھی حقیقت ہے۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: جی، ڈاکٹر ذاکر اللہ خان صاحب۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: ریکارډ خو د کوسچن سره پکار وو چې دلته راغلې وے زما سره خو دا ده، ریکارډ شته دے، نوټیفکیشن شوې دے او دا ریزرو فارسټ قرار شوی وو، دا نوټیفکیشن دا دے ما سره موجود دې، دا د 1937، Provincial Government North West Frontier Province is pleased to declare an area 7830 acres of Rakh Meroro in Dera Ismail Khan.

وزیر قانون: محکمہ والے یہ کہہ رہے ہیں ہم نے جو Mutation کیا ہے، اس بنا پر کیا کہ 1942 میں صوبائی گورنمنٹ کی ملکیت تھی اور فارسٹ والے کہتے ہیں، 1943 میں یہ ہماری ملکیت تھی تو اس تنازعہ کو حل کرنے کے لئے ہم نے فارسٹ والوں اور محکمہ مال والوں کو، کیونکہ محکمہ مال کو یہ حق کسی طرح نہیں پہنچتا، جبکہ وہ دوسرے ڈیپارٹمنٹ کی زمین کسی تیسرے بندے کو الاٹ کرے۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر صاحب!

وزیر قانون وپارلیمانی امور: تو یہ معاملہ ابھی حل طلب ہے توان کوانشاءاللہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: تو تجویز کیا ہے؟

وزیر قانون: تو تجویز یہ ہے کہ اس کا ریکارڈ ہم نے منگوایا ہے، جب بھی یہ آئے گا تو اگر فارسٹ کی ثابت ہوئی تو یہ Mutation ہوئی ہے توان شاءاللہ ہم ان کو واپس کر دیں گے۔

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: سپیکر صاحب دوئی وائی چې وزیر اعلیٰ صاحب اوس د دې د پاره کمیشن جوړ کړے دے او د دې به فیصله کوؤ، دا خو ډیرا زیاته مخکښېنئی خبره ده، دوئی دا کمیشن د دې Question نه روستو جوړ کړلو، کم از کم دوئی ته خو دا پکار ده چې۔۔۔۔

جناب سپیکر: د کوئیسچن؟

وزیر قانون: یہ کمیشن پورے صوبے کے لئے بنا ہوا تھا، یہ اس کا حوالہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بہر حال د Question د راتلو خو دا فائده اوشوله چې حکومت خو Alert شولو کنه۔

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: مونږ ته جی منسټر صاحب دا ښودے شی چې د کابینے دا میټنګ کله شوې وو؟ او بیا کله سیکریټری فارسټ یا بل سیکریټری د دې د De-reserve کولو Notification جاری کړے دے، نو محکمه مال دا غیر قانونی کار ولے کړے دے جی؟ تاسو ته پته ده دا ئے د قانون مطابق نه دے کړے، دا De-reserve شوې نه دے، په دې ځائے کښې یو لفټیننټ کرنل صاحب دے، د د هغه په چهټئی باندې د ویرے نه دوئی آرمی ته منتقل کړې ده، دا فیصله د کیبنټ په اجلاس کښې نه د شوې، لفټیننټ کرنل جهانزیب خان یو چهټئی کړې ده چې دا غیر قانونی ده، محکمه مال و فارسټ نه اغستے نه ده او دا ئے آرمی ته منتقل کړې ده، نو دا خو ډیرا زیاته انتهائی اهم خبره ده او د دې صوبے د حقوقو د پاره به مونږ جنګیږو، زه د یو یو انچ خبره کومه او دا خو د چهٔ هزار ایکړ خبره ده، ولے د دوئی نه په زور اغستے شوې ده، دا د فارسټ زمکه ده او پکار ده چې دا فوری طور باندې فارسټ ته حواله شی۔

وزیر قانون: اول خو ډاکټر صاحب فارسټ هم د ګورنمنټ حصه ده او ریونیو هم د ګورنمنټ حصه ده، تاسو که د صوبې د حقوقو د پاره جنګیږئی نو د صوبې حقوق په نورو ځایونو کېښي شته، دا به ستا خپل څه۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دا که صبا څوک زور آور راپاسي او په دې اسمبلئی باندې قبضه اوکړی او وائی چې دا هم د ګورنمنټ حصه ده نو بیا به څه کوؤ؟

وزیر قانون: نه جی، دیکښې څومره پورې د کیبنټ اجلاس متفق، یعنی دے جی د کیس نه به پورا خبر وی خو دے وائی چې دا Notificationشوې دے، خو بیا هلته کښې چې د ګورنر صاحب کوم کیبنټ وو، هغې هم منظوری ورکړې ده، نو هغې بابت کښې مونږ د هغې کیبنټ Final approval، د کیس پیش کیدو نه بعد دا Decision اغستے دے چې دے له کمیټی جوړه کړئی، هغه دے لاړه شی او دا دے په موقع باندې اوګوری او بیا دے دواړه ډیپارټمنټس دلته کښې راشی، نو هغې سره به مونږ فیصله اوکړو۔

جناب سپیکر: نه چې هغه کمیټی جوړاوی نو دا Questionمونږه Concerned Committee ته ولے نه ریفر کوو؟ عبدالاکبر خان صاحب۔

وزیر قانون: کمیٹی تو Alreadyبنی ہوئی ہے تو پھر اس کے لئے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: نہیں وہ تو باہر کی کمیٹی ہے۔

وزیر قانون: نہیں وہ کیبنٹ کی کمیٹی ہے۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر یہ لینڈ ریونیو ایکٹ جو ہے 1800 کا، اس کے مطابق ساری Land state property ہوتی ہے، Ownersبعد میں آتے ہیں، یہ جو ممبر صاحب ذکر کر رہے ہیں، اس میں Stateخانہ ملکیت میں ہے اور فارسٹ ڈیپارٹمنت خانہ کاشت میں ہے، جس طرح انہوں نے جواب دیا اب فارسٹ ڈیپارٹمنٹ بھی گورنمنٹ ہی کا ایک حصہ ہے اور آرمی بھی گورنمنٹ کا ایک ڈیپارٹمنٹ ہے یا جو بھی آپ کہہ لیں تو وہ اگر Government to Governmentرہا، اگر کسی آدمی کی Transaction ہوتی، کسی کی ذاتی ملکیت ہوتی ہے اور زور سے اس کی Transaction کرائی جاتی تو وہ

زیادتی ہوتی، اگران دونوں ڈیپارٹمنٹوں نے ایک دوسرے کے ساتھ Correspondence سے ٹرانسفر کی ہوئی ہے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: وہ بھی Mutual understanding کے ساتھ۔

جناب عبدالاکبر خان: آپ یہ سارا کنٹونمنٹ ایریا دیکھ لیں، آپ سارے کیمپس جو آرمی کو دے رہے ہیں، یہ تو ساری State land ہے، ساری State land وہ Acquire کر رہے ہیں۔

جناب بشیر احمد بلور: پوائنٹ آف آرڈر سر۔

جناب سپیکر: بشیر احمد بلور صاحب۔

جناب بشیر احمد بلور: د ټولو نه مخکښې به زه دا عرض اوکړمه چې نن عبدالاکبر خان دا سې ښکاری چې په ټریژری بنچز باندې ناست دے او حکومت Assist کوی۔

Mr. Speaker: He is assisting the Chair. No, No, No, he is assisting the Chair.

Mr. Abdul Akbar Khan: Sorry Sir, I will not assist the chair.

(شور)

جناب بشیر احمد بلور: ما وئیل چې هسې نه هغوئی Assistant to Government وی۔

جناب سپیکر: نہیں، وہ Chair کی مدد کے لئے۔۔۔۔۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب دا عبدالاکبر نن بالکل ملاؤ شوې دے، دے بالکل ملاؤ دے۔

جناب عبدالاکبر خان: میں نے چیئر سے اجازت لی تھی، میں نے چیئر سے اجازت لی تھی۔

جناب پیر محمد خان: ملاؤ دے بالکل سپیکر صاحب دے حکومت سره ملاؤ دے۔

جناب بشیر احمد بلور: جناب سپیکر صاحب تاسو Already فلور ماته راکړے وو او دے بیا پاسیدلو او خبره ئے اوکړله تاسو اوویئل نو ما ویئل چې خیر دے، زما دا عرض دے شنګه دوئی خبره اوکړله دا آرمی چې ده دا فیډرل ګورنمنټ۔۔۔۔۔

Mr. Speaker: Please, Minister Sahib, please.

جناب بشیر احمد بلور: دا آرمی چې دے، دا یو Institution دے او دا د فیډرل ګورنمنټ لاندې دے او دا جنګلات د صوبے ملکیت دے، دا چې د صوبے نه دا سې آخلی

نو صبا بیا ، آرمی خو په ټول پاکستان باندې قبضه کړې ده ، بیا به هم کوی ، بیا به هم کوی ، څوک ئے نه شی ایسارولے خو دا زمونږه پراپرټی ده څنګه چې تاسو اوفرمائیل تاسو رولنګ ورکړلو چې صبا له آرمی په دې اسمبلئی باندې قبضه اوکړی نو مونږه به وایو چې دا ټھیک ده ، خیر دے ؟ خو خپل څه اصول خو پکار وی کنه ، آرمی ته سرے خط لکلے شی ، دا قرارداد پیش کولے شی دا د دې صوبائی اسمبلئی نه یو قرارداد به ورته اولیږو چې دا ځنګلات زمونږه ملکیت دے زمونږه جنګلات ته بغیر زمونږه د تپوس نه ، بغیر د صوبائی حکومت د اجازت نه څنګه دوئی آخلی۔

جناب سپیکر: جی ملک ظفر اعظم صاحب ، آئنده مطلب دا دے که چرے چا ، ما بار بار Request کړے وو د اسمبلئی معزز ممبرانو ته که بیا تاسودا موبائل آف کوئی نه نو بیا به زه سیکورټی والا ته اوایمه چې موبائل دننه مه راپریږدئی او که چا راوړلو نو ضبط به وی یا به بالکل بند وی۔

وزیر قانون: جناب سپیکر! I am sorry for that, Sir ہم نے کبھی بھی یہ نہیں کہا کہ یہ آرمی کی ملکیت بن چکی ہے، اس میں صرف دو بندوں کو الاٹمنٹ ہو چکی ہے، ایک کرنل شیر کو تھوڑا سا رقبہ الاٹ ہو چکا ہے اور ایک دوسرے فوجی کو اور کسی کو اس میں جو الاٹمنٹ ہونی تھی وہ بھی ہم نے بند کرائی ہے، اس لئے تو ہم نے پوری کمیٹی بنائی ہے تو اس میں پھر کسی اور کمیٹی کی ضرورت نہیں انشاءاللہ ہم بھی اس کے Favour میں ہیں، اگر ہو سکے تو کوئی Illegality نہ ہوئی یا کوئی رکاوٹ نہ ہوئی تو ہم خود بھی ان کے Favour میں ہیں۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر صاحب! دوئی پخپله باندې وائی چې "معاملے کی تہہ تک پہنچنے کے لئے اور مندرجہ بالا" لکه دا خبره کوی ، زه وائیمه چې بس د دې هاؤس کمیټی ته دے ئے حواله کړی بیا چې څه فیصله اوشوله زه به ورته هم ټول ریکارډ راوړمه او دوئی به هم راوړی ، خبره به ختمه شی۔

وزیر قانون: کیبینټ یوه کمیټی جوړه کړې ده نو۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ګوره دا سې خبره نه ده۔۔۔۔

وزیر قانون: هسې دے خپل یو دغه جوړوی نو هغه خو بیله خبره ده۔

جناب سپیکر: ملک ظفر اعظم صاحب، تاسو د کیبنټ منسټر یئی خو بنیاد مو خو دا ایوان دے کنه، ممبر یئی نو تاسو ولے دا Insist کوئی چې دا دے د دې هاؤس Standing Committeeته نه ځی؟ لاړه دے شی Doubleبه دغه شی کنه، زما جی۔۔۔۔۔

جناب عنایت اللہ (وزیر صحت): جناب سپیکر زه عرض کومه چې کیبنټ کومه کمیټی جوړا کړې ده نو د هغې رپورټ ته خو انتظار اوکړئی کنه، هغه به مونږه دے هاؤس ته Submit کړو که د هغې نه دوئی مطمئن نه وو نو بس بیا دے بله کمیټی جوړه شی، هغې ته خو دے انتظار اوکړی کنه۔

جناب پیر محمد خان: زما پکښې ضمنی سوال دے سپیکر صاحب۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: سپیشل کمیټئی خبره نه کومه، د دې اسمبلئی به خپله کمیټی وی، دا هغې ته ریفر کړئی بس۔

جناب پیر محمد خان: زما دا ضمنی سوال دے چې کیبنټ کښې دوئی د کمیټئی د پاره فیصله کړې ده، دوئی په کیبنټ کښې کله فیصله کړې ده او کمیټی کله مقرر شوې ده او ترا وسه پورے د هغې څه Progressدے؟

جناب سپیکر: دا زما په خپل خیال کښې کیبنټ کښې چې کوم معزز اراکین دی، هغه هم د دې ایوان ممبران دی، نو په دې Collectiveکمیټئی کښې څه قباحت نه دے، ډیر Deliberation او د Comprehensive reportد پاره۔۔۔۔۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب د دغې وضاحت دے اوکړی کنه چې د کیبنټ کمیټی کله جوړه شوې ده؟

جناب حشمت خان (وزیر زکواۃ و عشر): جی Insistکوی ئے نه، تاسو تپوس اوکړئی که معزز ممبر وائی نو بس ټهیک ده، هیلتھ منسټر صاحب جواب ورکړلو۔

جناب سپیکر: جی۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: کمیټئی ته دے حواله شی، په دې Insist کومه چې کمیټئی ته دے حواله شی، په دې کښې پورا ریکارډ پروت دے، ما سره ټول ریکارډ دے او دوئی سره ریکارډ نشته دے، زه به دوئی ته دا ریکارډ په کوم ځائے کښې بنائیمه؟ زه به ورته هم په دغه کمیټئی کښې دا Provide کړمه جی۔

وزیر قانون: جناب سپیکر، آپ اس ہاؤس کی امین ہیں، جس طرح آپ مناسب سمجھیں، ہمیں کوئی اعتراض نہیں ہے لیکن ہمارے خیال میں یہ مناسب ہوگا کہ آپ کیبینٹ کمیٹی کی رپورٹ کا انتظار کر لیں جب وہ رپورٹ آجائے، اگر وہ معزز رکن یا ہاؤس اس سے مطمئن نہ ہو تو پھر بے شک اسکو کمیٹی یا سپیشل کمیٹی جو بھی آپ چاہیں، حوالے کر دیں لیکن کمیٹی کیبنٹ کی بنی ہوئی ہے اور وہ رپورٹ جلد پیش کریگی۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب دا یو وضاحت دوئی ولے نه کوی چې دا کمیټی، د کیبنټ کمیټی کله جوړا شوې ده؟ لږ دا وضاحت خو دے اوکړی کنه چې مونږ ته پته اولګی چې د دوئی Progress څه دے؟

وزیر قانون: هسې پیر محمد خان۔۔۔۔

جناب سپیکر: ملک صاحب تاسو دا ښودلے شئی چې دا کمیټی به په څومره ټائم کښې خپل رپورټ ورکړی؟ ټائم۔

وزیر قانون: Next اجلاس تک ہم پیش کر سکیں گے۔

جناب سپیکر: بس ټهیک شو۔

وزیر قانون: ہاں جی۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: سپیکر صاحب دغې پورے به زما دا کوئسچن پنډنګ پروت وی؟

جناب سپیکر: ہاں جی۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: دا کوئسچن به پنډنګ پروت وی؟

جناب سپیکر: د دې د پاره ته بیا۔۔۔۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: دا به Lapse کیږی نه جی؟

جناب سپیکر: څه بس صحیح شو۔

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: څه صحیح شو؟

جناب سپیکر: دوئی به رپورټ په Next session کښې پیش کړی د کیبنټ د کمیټئی کنه۔

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: ووټنګ پرے او کړئی چې څوک ئے کمیټئی ته-----

جناب سپیکر: نه نه بس او شو مطلب دا دے چې کیبینټ کمیټی به Bound وی چې په Next Session کښې به خپل رپورټ پیش کوی، Next سوال نمبر 19 منجانب عتیق الرحمن صاحب ۔

* 19 _ جناب عتیق الرحمن: کیاوزیر زکواۃ وعشر ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ صوبائی یاوفاقی حکومت کی طرف سے ضلع ہنگو کو زکواۃ فنڈ فراہم کیا گیاہے;

(ب) اگر(الف)کاجواب اثبات میں ہو تو14اگست 2002سے تاحال کس کس مد میں یعنی علاج معالجے، آبادکاری جہیز یاعام زکواۃ فنڈ میں کتنافنڈ فراہم کیا گیا;

(ج) آیامذکورہ فنڈ یونین کونسل کی سطح پر برابر تقسیم کیا گیاہے یاچیئرمین زکواۃ نے اپنی صوابدید پر تقسیم کیا ہے، تفصیل فراہم کی جائے;

(د) آیامذکورہ فنڈ کی تقسیم کی منظوری ضلع اسمبلی نے دی ہے;

(ہ) آیامذکورہ فنڈ ذاتی/سیاسی وابستگی کی بنیاد پر دیا گیاہے یااہلیت کو مدنظر رکھا گیاہے;

(و) ہر یونین کونسل میں جن افراد کو زکواۃ دی گئی ہے، تفصیل بمعہ نام ولدیت اور مکمل پتہ فراہم کی جائے؟

جناب حشمت خان(وزیر زکواۃ وعشر): (الف) مرکزی زکواۃ کونسل کی ہدایات کی مطابق مقامی زکواۃ کمیٹیوں کو آبادی کے تناسب سے زکواۃ فنڈ فراہم کیاجاتاہے،اس وقت ضلع ہنگو میں 79 مقامی زکواۃ کمیٹیاں کام کررہی ہیں، جنہیں اسی اصول کے تحت رقم فراہم کی گئی ہے۔

(ب) قانون زکواۃ و عشر کے تحت یہ اختیارات صرف ضلعی زکواۃ کمیٹی کو حاصل ہیں، ضلع زکواۃ کمیٹی اپنے مختلف اجلاسوں میں مقامی زکواۃ کمیٹیوں کو رقوم جاری کرنے کی منظوری دیتی رہتی ہے ضلع زکواۃ کمیٹی ہنگو نے بھی مقامی زکواۃ کمیٹیوں کو فنڈ جاری کرنے کی باقاعدہ منظوری دی ہوئی ہے۔

(ج) کسی مستحق شخص کو زکواۃ فنڈ سے امداد فراہم کرنے سے پہلے مقامی زکواۃ کمیٹی اپنے اجلاس میں بذریعہ متفقہ قرارداد اس شخص کے استحقاق کا تعین کرتی ہے، اس استحقاق کی بنیاد پر اسی زکواۃ فنڈ کی کسی بھی مد میں سے مطلوبہ سہولت فراہم کی جاتی ہے، زکواۃ کی تقسیم ذاتی/سیاسی وابستگی سے بالاتر ہے۔

(د) محکمہ زکواۃ کی پاس اس تفصیل کی فہرستیں موجود ہیں، جو کم از کم بارہ سو صفحات پر مشتمل ہیں، وسائل کی کمی کی وجہ سے فہرستوں کی مطلوبہ تعداد میں نقول فراہم کرنا ممکن نہیں ہے، تاہم جواب پیش کئے جانے کے دوران یہ فہرستیں ایوان میں موجود ہوں گی انہیں معزز رکن اسمبلی ملاحظہ کر سکیں گے اور جن مخصوص کمیٹیوں کے کوائف کی ضرورت ہو گی، ان کی نقول انہیں فراہم کر دی جائیں گی۔

(ہ) جی ہاں، یہ درست ہے، دیگر اضلاع کی طرح ہنگو ضلع کو بھی آبادی کی بنیاد پر زکواۃ فنڈ فراہم کیا جاتا ہے۔

(و) ضلع ہنگو کو 31 دسمبر 2002 تک زکواۃ فنڈ سے جو رقم ارسال کی گئی، اس کی مد وار تفصیل درج ذیل ہیں۔

1۔ گزارہ الاؤنس	75, 13, 000
2۔ تعلیمی وضائف	18, 68, 000
3۔ جہیز	5, 00, 500
4۔ سماجی بہبود	5, 00, 500
5۔ دینی مدارس	6, 59, 000
6۔ صحت/علاج معالجہ	7, 51, 000
7۔ یک وقتی گزارہ الاؤنس	9, 66, 000
8۔ مستقل آبادکاری سکیم	93, 75, 000
میزان	2, 21, 34, 000

جناب عتیق الرحمٰن: شکریه جناب سپیکر! دے کښې زما ضمني کوئسچن شته دے خو زه سپیکر صاحب دا غواړم چې دا دے Pendingپاتے شی ځکه چې دوئی کوم لسټ رالېږلے دے، هغه ماته نه دے رارسیدلے، دا (د) کښې چې دوئی ویئلی دی چې په 1200صفحات باندې مشتمل مونږه رالیږلے دے، نو هغه چې کله ماته ملاؤ شی او زه ئے Studyکړم، هغې کښې ډیر خرد برد شوې دے نو هغه به زه دلته پیش کړم۔

جناب سپیکر: جناب حافظ حشمت صاحب۔

وزیر زکواۃ وعشر: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ معزز رکن ته خو مونږه Writtenلکلی دی، دا د ټول ایوان د پاره 1200 سو صفحات، د هر معزز رکن د پاره ممکن نه وو او ستاسو د پاره مونږ بالکل Readyیو، اجلاس چې ختم شی نو تا ته به زه پیش کړم۔

Shahzada Muhammad Gustasip Khan: Sir! This is not a right answer I think Sir.

کہ یہ ممکن نہیں ہے کہ یہ انفارمیشن ممبران کو دی جائے، میں تو سمجھتا ہوں کہ ایوان میں ایسی بات کرنی ہی نہیں چاہیئے، یہ تو توہین کے مترادف ہے۔

جناب سپیکر: میرے خیال میں یہ۔۔۔۔

وزیر زکواۃ وعشر: یہ ٹوٹل 1200 صفحات ہیں، بھائی جان آپ اس پر سوچیں۔۔۔۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: نہیں، 1200 صفحات ہیں، یہ گورنمنٹ ہے، گورنمنٹ جو ہے وہ ایک سمندر کی مانند ہوتی ہے، بارہ سو ہیں، بارہ ہزار بھی ہوں تو ان کو انفارمیشن دینی ہوتی ہے، This is right of a member، (تالیاں) اور وزیر صاحب He is a very good minister۔۔۔۔

جناب سپیکر: حکومت ہر ممکن کوشش کریگی کہ معزز رکن کو جو انفارمیشن Requiredہے وہ فراہم کرے گی انشاءاللہ۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: میں گزارش کرتا ہوں سر، یہ منسٹر صاحب بڑے Active، ماشاءاللہ نوجوان بڑے اچھے انسان ہیں، ان کو آپ کسی دن بٹھا کر انہیں بتائیں کہ This is the Government، یہ

گپ نہیں ہےAnd this is the Assemblyجوانفارمیشن مانگی جائیگی،وہ فراہم کی جائیگی ہر صورت میں۔

جناب سپیکر: ٹھیک ہے،Next

وزیر زکواۃ وعشر: معزز رکن تہ زہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: سوال نمبر35جناب زر گل خان ۔

* 35 _ جناب زر گل خان: کیاوزیر زکواۃ وعشرازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) نیو دربند ٹاون شپ کی زکواۃ/بیت المال کمیٹیاں کن کن دیہات پر مشتمل ہیں;

(ب) نیو دربند ٹاون شپ کی زکواۃ کمیٹی1990تا2002تک کے عرصے میں کون کون چیئرمین رہااوران کمیٹیوں کو قسط وار کتنی زکواۃ فراہم کی گئی ہیں،اس کی تفصیل فراہم کی جائے،نیز مستقل گزاہ الاؤنس کی الگ الگ وضاحت کی جائے;

(ج) 1990تا2003نیو دربند ٹاون شپ زکواۃ کمیٹی کو فراہم والے مستقل آباد کاری کی رقم کن کن مستحقین کو دی گئی ہے،انکے نام اور رقم کی تفصیل فراہم کی جائیں،نیزبیت المال کمیٹیوں کے قیام سے لیکر اب تک کن کن مستحقین کو بیت المال سے رقوم فراہم کی،ان کے نام رقوم کی تفصیل بھی سالانہ حساب سے فراہم کی جائے؟

جناب حشمت خان(وزیر زکواۃ وعشر):اس وقت نیو دربند ٹاؤن شپ میں تین مقامی زکواۃ کمیٹیاں کام کر رہی ہیں،جن کی حلقہ بندیاں درج ذیل ہیں۔

1۔ مقامی زکواۃ کمیٹی نیو دربند،دوکانی،مہرن،ٹرا،تیر بٹ،کیارہ،کڑم میرہ۔

2۔ مقامی زکواۃ کمیٹی شنائیہ، بانڈی چترال، کھنڈ گران، درہ گروبگلہ، چکلی پنیال، ایڑان، دودھ کوٹ، بانڈی دیول۔

3۔ مقامی زکواۃ کمیٹی بگوائی، چوٹیاں، گاڑ، گاڑ خورد، طوطی میرا، مروٹی، دیول تربنگ، گھمیال شیرنی، کرکالا،سنڈی کیری،چکی من خیل،جبہ دوڑیاں۔

نیو دربند ٹاون شپ کی مقامی زکواۃ کمیٹیوں میں 1990 تا 2002 جو حضرات بطور چیئرمین فرائض سرانجام دیتے رہے، ان کے نام درج ذیل ہیں۔

نام مقامی زکواۃ کمیٹی	چیئرمین حضرات کے نام
(1) نیو دربند	1۔ نورزمان ولد حسین۔
	2۔ شاہنواز ولد داؤد۔
	3۔ یوسف ولد جمال الدین۔
	4۔ خالد نواز ولد شاہنواز۔
(2) مقامی زکواۃ کمیٹی شنائیہ	1۔ اسلم ولد خواص۔
	2۔ قادر شاہ (ایڈمنسٹریٹر)۔
	3۔ ساجد ولد محمد صادق۔
(3) مقامی زکواۃ کمیٹی بگوائی	1۔ علی زمان ولد محمد خان۔
	2۔ آصف ولد ہمایون۔
	3۔ اسماعیل خان ولد نورزمان۔

سال 1990 تا 2003 نیو دربند ٹاون شپ کی مقامی زکواۃ فنڈ میں سے جو رقوم ارسال کی گئیں، ان کی مہوار تفصیل درجہ ذیل ہیں۔

نمبر شمار	نام مقامی زکواۃ کمیٹی	گزارہ الاونس	تعلیمی وظائف	جہیز فنڈ	آبادکاری	عید گرانٹ	ٹوٹل
1	نیو دربند	4,02,000	55,715	63,000	35,000	15.500	5,71,415
2	شنائیہ	2,67,000	13, 119	60,000	15,000	75,000	4,10,319
3	بگوائی	2,68,100	30,143	30,000	15,500	15,500	2,59,243

بیت المال کی تنظیمیں/کمیٹیاں پاکستان بیت المال کے تحت کام کر رہی ہیں، جو کہ وفاقی حکومت کا ادارہ ہے، اس سے صوبائی حکومت کا کوئی تعلق ہی نہیں ہے، جہاں تک مستحقین زکواۃ کا تعلق ہے 1990 تا 2002 نیو

دربند ٹاون شپ کی تین مقامی زکواۃ کمیٹیوں کے جن مستحقین کو مستقل آبادکاری سکیم کے تحت امداد فراہم کی گئی ہے، ان کے نام اور رقم کی تفصیل درج ذیل ہیں۔

نام مقامی زکواۃ کمیٹی	نام بمعہ ولدیت	رقم
1۔ نیو دربند	1۔ محمد یونس ولد میر زمان	10,000
	2۔ محمد اشرف ولد رحمان خان	10,000
	3۔ عبدالوارث ولد دوست محمد	10,000
	4۔ خان محمد ولد فضل الرحمن	10,000
	5۔ لال خان ولد معروف	50,000
	6۔ شوکت زمان ولد حیدر زمان	20,000
	7۔ منیر احمد ولد غلام حیدر	20,000
	8۔ محمد نیاز ولد عبدالرحمن	20,000
	9۔ شیر افضل ولد مسعود	10,000
	10۔ مومن ولد نسیم	10,000
	11۔ احمد نواز ولد معروف	10,000
	12۔ انور شاہ ولد شاہ	10,000
	13۔ مسماۃ رسول جان بیوہ احمد گل	20,000
	14۔ محمود شاہ ولد قطب شاہ	10,000
	میزان	2, 20, 000
2۔ بگوائی	1۔ محمد یوسف ولد خان محمد	10,000
	2۔ محمد حنیف ولد پائیداد	10,000
	3۔ مولوی محمد شفی ولد غلام حیدر	10,000
	4۔ محمد صادق ولد غلام حیدر	10,000

	5۔ عبدالحکیم ولد قبولی	30,000
	6۔ زیور خان زوجہ مسکین	20,000
	7۔ محمد فاروق ولد سلطان محمود	20,000
	8۔ علی زمان ولد خان زمان	10,000
	9۔ عبدالرحمن ولد آمیر	20,000
	10۔ محمد رحمٰن ولد عمران	20,000
	11۔ انور زیب ولد رحمت اللہ	20,000
	12۔ ارشد ولد محمد مسکین	20,000
	13۔ نور آمد ولد تاج محمد	10,000
	میزان	2, 20, 000
3۔ شنائیہ	1۔ تسلیمہ بی بی زوجہ علی خان	10,000
	2۔ جہانزیب ولد غلام	10,000
	3۔ بدری خان ولد عبدالرحمن	10,000
	4۔ نیاز محمد ولد مندا	10,000
	5۔ خاتون زوجہ عبدالحکیم	30,000
	6۔ نور زمان ولد علی بہادر	20,000
	7۔ محمد اشرف ولد محمد گلاب	20,000
	8۔ بدری زمان ولد فقیر محمد	20,000
	9۔ نشوزوجہ میر زمان	20,000
	10۔ سرفراز ولد غلام حیدر	20,000
	11۔ اورنگزیب ولد قبول خان	20,000
	12۔ شاہ زمان ولد میر زمان	20,000

13۔ حیدر زمان ولد علی بہادر	10,000
14۔ وزیر محمد ولد حیدر زمان	10,000
میزان	2, 30, 000

جناب زر گل: مہربانی سپیکر صاحب، سرا! زما اصل سوال خو تیر شوې دے۔

جناب سپیکر: هغه خو Lapse شوې دے۔

جناب زر گل: نه جي که هغے کښې څه دغه اوکړو۔

جناب سپیکر: نه بس Lapse دے په دې کښې خپل بهراس اوباسه۔

جناب زر گل: سرا! په دیکښې؟ د دې منسټر صاحب خو زه ډیر قدر کوم، دا ډیر ښه سړے دے نو په دې کښې زه خالی ریکوسټ دا کوم چې جی دا دربند کمیټئی چې ده نو په دې کښې ډیر غبن شوې دے دا خو خیر مخکښې نه جوړے شوې دی، د دوئی پکښې گناه نه دے، نو دا کله مومن ولد نسیم، دا د هغه چیئرمین وراره دے، داسې نور خپلو رشته دارانو کښې او په دې کښې ئے تقسیم کړی دی نو زه صرف دا ریکوسټ کوم چې د دې دے انکوائری اوکړی پخپله طریقه چې دا تقسیم صحیح دغه شی۔

وزیر زکواۃ و عشر: جناب سپیکر زه خپل معزز ممبر ته یقین دهانی ورکوم چې کوم ځائے کښې، شروع مے پرے کړې ده ا نشاءالله تعالیٰ، تاسو به ئے اوگورئی که خیر وی، تاریخ به دا خبره ثابته کړی (تالیاں) چې د ټولو نه په Top به زما دا ډیپارټمنټ وی چې دے نه به زه دا کرپشن، اراده مے کړې ده، ستاسو تعاون پکار دے۔

جناب زر گل: ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: مہربانی سوال نمبر 66م جناب ظفر اللہ خان صاحب،Sorry.64 سوال نمبر 64 جناب ظفر اللہ خان صاحب،(Absent) سوال نمبر 82 ڈاکٹر ذاکر اللہ خان صاحب۔

* 82 _ جناب ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: کیاوزیر زکواۃ ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ ضلع دیر بالا و پائیں میں مستحق افراد کو علاج معالجے کے لئے زکواۃ فنڈ سے رقم دی گئی ہے;

(ب) اگر(الف) کا جواب اثبات میں ہو تو، جن مریضوں کو علاج معالجے کے لئے سال 95-1994 اور 96-1995 کے دوران بیس ہزار روپے سے زائد کی رقم ادا کی گئی ہے، ان کے نام ولدیت اور سکونت اور ادا کی گئی، رقم کی تفصیل فراہم کی جائے؟

جناب حشمت خان(وزیر زکواۃ و عشر): (الف) یہ درست ہے کہ ہر ضلع زکواۃ کمیٹی اپنے بجٹ کا 6% مستحق افراد کے علاج معالجے پر خرچ کرنے کا مجاز ہے، یہ رقم ضلع اور تحصیل سطح کے ہسپتالوں کو بستروں کی تعداد کی بنیاد پر فراہم کیا جاتا ہے، جس سے مستحقین زکواۃ افراد مقامی زکواۃ کمیٹی کے تعین کردہ استحقاق کی بنیاد پر علاج معالجے کی سہولت فراہم کی جاتی ہے۔

(ب) مرکزی زکواۃ کونسل کی منظور کردہ کردہ طریقے کار کی مطابق زکواۃ فنڈ سے مستحق افراد کو صرف علاج معلاجے کی سہولت فراہم کی جاتی ہے، اس میں کسی قسم کی نقدادائیگی کی کوئی گنجائش نہیں۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر صاحب! په دې کښې دا د 1996چې کوم تفصيل ئے راکړے دے چې دا جهيز فنډ ئے تقسيم کړے دے په مختلف يونين کونسلو کښې نو په دې کښې يولس، اته داسې دی په سيريل نمبر11باندې، منسټر صاحب دے د ځان سره بيا نوټ کوی، په سيريل نمبر 23، 24، 25په دې کښې دا څه خو داسې دی چې د هغے کسانو خو بچې هم نشته لا تر اوسه پورے او هغوئی ته جهيز فنډ ملاؤ شوې دے، څه کسان پکښې داسې دی چې د هغوئی اوس بچې خو شته، لا واده شوی نه دی او جهيز فنډ ورته ملاؤ شوې دے نو دا تفصيل به منسټر صاحب ته خو زه ورکړم خو ټول په فرضی نومونو باندې جهيز فنډ ملاؤ شوې دے او د کرپشن يو دروازه په دې څيز کښې کهلاؤ شوې ده، زه د منسټر صاحب مشکور يم کوم اقدامات چې هغه اوس شروع کړی دی خو دا د ده د دغه نه مخکښې شوی دی، نو زه وايم چې په ديکښې د انکوائری د پاره يو خصوصی دوئی هدايات جاری کړی، چې انکوائری پکښې او شی۔

وزیرزکواۃ وعشر: زہ پہ دې موقع باندې احکامات جاري کوم چې دوئی دے مونږه ته دغه دغه Mention کړی او دوئی ماته وختی اوهم وئیل، شپږ آډټ ټیمونه مونږ تیار کړی دی او د ټولو نه اول به ئے د معزز رکن حلقے ته اولیږم دغه کسانو پسے انشاءاللہ تعالیٰ۔

جناب مظفر سید: جناب سپیکر صاحب! دیکښې زما ضمنی سوال دے، ضمنی سوال مے دے پہ دې کښې چې دا د حلقے خبره نه ده دا د ټولے صوبے خبره ده خو بهر حال د ضلع دیر پائین خبره خوضرور ده، نو د دوئی د انسپکشن ټیم دے د ضلع دیر پائین د زکواۃ د کمیټئی آډټ پہ اولنی فرصت کښې اوکړی، دا یقین دهانی دے اوس منسټر صاحب پہ دې فلور باندې اوکړی۔

جناب سپیکر: خبره اوشوه۔

جناب جاوید خان مہمند: جناب سپیکر! یو ضمنی سوال دے-----

وزیرزکواۃ وعشر: معزز رکن ته دا وایم-----

جناب جاوید خان مہمند: محترم لږ صبر اوکړئی لږ-----

وزیرزکواۃ وعشر: چې مونږه د هرے ضلع پہ سطح باندې درے درے والنټیئرز ورکړی دی، چونکه د دوئی څه تنخواه خو نشته نو ما ورته خپل والټیئرز ورکړی دی او پیښور ښار کښې زمونږ د دې تجربه اوشوه چې هغه رضا کار ملګرو شپه او ورځ پہ ځان یوه کړه، هغه درے کسان چې دی مخکښې د دې نه دے پیښور ښار کښې دا ارکان وو او د هغې باوجود هم دوئی دغه بهوت کمیټئی نه وے نیولے، مخکښې دا کسان وو خو دا کرپشن دوئی نه دے کنټرول کړے، ځکه د دوئی د پاسه ما دا درے والنټیئرز مقرر کړی دی، تاسو هغوئی سره رابطه او کړئی ان شاءاللہ تعالیٰ او بیا هم درته وایم که خیر وی، وخت به دا ثابته کړی چې د دې نه به د کرپشن، دا مے اراده کړې ده رونړو، چا سره مے ذاتیات نشته، هیڅ چا سره مے-----

جناب سپیکر: بشیر احمد بلور صاحب۔

جناب مظفر سید: منسٹر صاحب په دیکښې به کوم کوم خلق وی چې تاسو د هغوئی د انکوائری اعلان اوکړئی چې د ضلع دیر پائین آډټ دے اوشی۔

جناب سپیکر: هغه خو ئے اوکړو هغه خبره اوشوه۔

جناب مظفر سید: نه، دا سې ئے او نه وئیل، هغه خو اووے چې دیکھا جائے گا۔

جناب سپیکر: بشیر احمد بلور۔

جناب بشیر احمد بلور: زه د خپل منسٹر صاحب مشکور یم، د پیښور خبره ئے اوکړله، بالکل زه خو دا وایم چې دے زکواة کښې دومره لوئے کرپشن شوې دے چې څه انتها ئے نشته خو یو قانونی خبره دا ده چې Volunteers نو والنټیئرز هغه کومے پارټئی، د کوم Liking او Disliking باندې به کیږی؟ پکار دا ده چې دلته حکومتی خلق دے لاړشی، هغوئی دے اوکړی، قانون خو دا دے، اوس پرائیویټ سړے څنګه تاسو وائی چې سرکاری لسټونه دے چیک کړی او د سرکار خبرو کښې دے Interference اوکړی، دا خو Illegal دے، لاء منسٹر صاحب ناست دے دوئی ته خواست کوم چې حکومتی خلق دے لاړشی، دا خو دوئی خپل والنټیئرز درے کسان دی، هغه یو پارټئی سره تعلق لری نو د دوئی به خپلو کښې، خواه مخواه به وائی چې دا غل دے-----

جناب سپیکر: جناب منسٹر صاحب۔

جناب بشیر احمد بلور: دا خو Independent خو نه شو، دا خو ذاتی شو جی۔

وزیر زکواة وعشر: په پراونشل کونسل کښې د ټولے صوبے اجلاس مے راغوختے وو، د هغې سره په مشوره باندې مے دا کار کړے دے او فائده ئے ډیرا ښه راوتے ده، او زه خو به دا اوویم چې کوم حسبه فورس مونږ د پولیس د پاره، لګیا دے په دې ایکټ کښې زمونږه موجود دې، تاسو یقین اوکړئی رونړو د هغې ډیر ښه اثرات دی، دا ټهیک خبره ده، په فرد باندې منحصره ده خو دا زما یقین دے ان شاءالله تعالیٰ چې مونږه ته، ایم ایم اے ته کوم مینډیټ په کوم نوم باندې ملاؤ شوې دے، مونږه به هغه ټاسک ته چرے هم ټهیس او نه رسوو، بالکل دا سیاسی دغه نه ماوراء، لله فی الله د خدائے د رضا د پاره او کوم ځائے کښې

چې تاسو ته په کوم ځائے کښې هم شک وی نو مونږه هر ټائم کښې جواب ته تیار یو۔

جناب بشیر احمد بلور: جناب سپیکر صاحب زما دا ریکوسټ دے-----

مولانا امان اللہ: سپیکر صاحب دے باره کښې سپیکر صاحب، پوائنټ آف آرډر۔

جناب بشیر احمد بلور: سپیکر صاحب! په هغې باندې هیڅ شوک هم شک نه کوی او مونږ منو چې ډیر Honestمنسټر دے خو دا څه طریقه ده چې دا درے کسان، دا به هم دغسې Honest وی، نن پاکستان کښې Ten percentخلق هم دا سی نشته خو بیا هم یو قانونی خبره ده۔

جناب سپیکر: صحیح ده۔

جناب بشیر احمد بلور: لاء منسټر صاحب ناست دے تاسو رولنګ ورکړئی چې یعنی حکومتی کارونو کښې Independent خلق Outsider whether they can inquire and report about somebody?

وزیر زکواة وعشر: هغه Alreadyسپیکر صاحب-----

مولانا امان اللہ حقانی: سپیکر صاحب زه یو خبره دے سلسله کښې-----

جناب سپیکر: امان اللہ حقانی صاحب، مولانا امان اللہ حقانی صاحب۔

مولانا امان اللہ: دا کوم کسان چې مقرر شوې دی نو کم سے کم پکار دا ده چې د کوم ایم پی اے علاقه وی نو هغه ته پته وی، مونږ ته هم تر اوسه پورے دا پته نشته، چې کوم کوم کسان مقرر شوې دی؟ نو چې کم سے کم مونږه خو د هغوئی سره Cooperation کوؤ۔

وزیر زکواة وعشر: جناب سپیکر صاحب!-----

جناب محمد امین: سر یو ضمنی سوال دے۔

وزیر زکواة وعشر: دا والنټیئرز حده پورے چې څومره خبره ده، هر معزز رکن ته زه آخر کوم چې دوئی د هم راکړی، چې کوم ټائم هغوئی ورکوی، تنخواه Alreadyچې کوم تاسو سرکاری خبره کوئی رنړوں نو د هغوئی هم تنخواه نشته، دا دوئی پرے

چې جنګ کوی کاشنکوف به ئے رااوښکو او بدمعاش به په جماعت کښې اودریدو، د هغه خلاف به چا لاس نه شو اوچتولے، دا دوئی چې په زور چیئر مینی غواړی خو دیکښې دال میں کچھ کالا کالا، معزز رکن ته زما اوس هم آفر دے چې کومه ضلع کښې، کوم ځائے کښې غواړی، دغه والنټئرز سره دے دوئی هم ملګری شی، دوئی دے هم کسان راکړی، دے کښې هیڅ قباحت نشته دے، دا څه سرکاری څه Seventeen scaleخو ئے نه دے، نه ئے تنخواه شته او نه ئے څه نور څه شته، دا خو یو خدائے جاتی کار دے۔

<u>جناب محمد امین:</u> جناب سپیکر! زما یو ضمنی سوال دے، څنګه چې منسټر صاحب محترم اوفرمائیل چې پره دا سې یو تجویز۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> جناب محمد امین صاحب۔

<u>جناب محمد امین:</u> دا سې یو طریقه کار باندې چیئرمینان منتخب شوې دی، چې په کلاشنکوفونو باندې ئے په جماعتونو کښې په خلقو لاس اوچت کړی دی، آیا د دې د اصلاح د پاره جناب منسټر صاحب څه سوچ لری او که نه؟

<u>جناب سپیکر:</u> منسټر صاحب۔

<u>وزیر زکواۃ و عشر:</u> د دې د اصلاح د پاره رونړو هم دغه طریقه کار مے اپناؤ کړے دے، تاسو ته مے درخواست دے، دا شپږ آډټ ټیمونه مے جوړ کړی دی آئی بی ته مے دا کیسونه لیږلی دی، تاسو ماته Mentionکړئی چې کوم ځائے کښې کرپشن دے، کوم ځائے کښې بدعنوانی ده او ما ورله انکوائری ټیم اونه لیږلواو ما دغے حل را اونه ښکلو نو بس ټهیک ده کنه بیا به۔۔۔۔

<u>جناب محمد امین:</u> جناب سپیکر که یو سړے په زور باندې په جماعت کښې پخپله باندې په زور ځان۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> جاوید خان مومند صاحب۔

<u>جناب جاوید خان:</u> جناب دیکښې دا کوم جهیز فنډ دوئی ته ورکړے شوې دے نو دے کښې هیڅ Criteriaنشته، چا ته شل زره او چا ته پنځلس زره، چا ته لس زره، آیا دوئی ته دا څه پته ده چې مستحق شی نو بیا خو ټول برابر پکار دی، دا پنځلس

زره دا پنځویش زره دیرش زره پنځوس زره فرق ولے دے؟ د دې به مونږ ته منسټر صاحب لږ وضاحت اوکړی۔

وزیر زکواة و عشر: جناب سپیکر صاحب! دا حق چې دے دغه مقامی کمیټئی ممبرانو ته او چیرمین ته وی، ظاهره ده چې د هر کلی او د هر محلے سړی هم د هغه ځائے چیئرمین صاحب پیژنی، منسټر د پاره پانچ هزار کمیټئی دی په ټول صوبه سرحد کښې، پانچ سو ایک کمیټئی دی په پېښور ښار کښې، منسټر د پاره دا بالکل ناممکنه ده چې دے په چترال کښې یو غریب سړے اوپیژنی، د دې وجے نه طریقه کار داسې دے چې دغه مقامی چیئرمین او ممبران، دا Determine کړی چې واقعی دا سړی چې دے، غریب دے، د هغه Recommendation او کړی او دا یو قانون دے او یو ضابطه ده۔

جناب اسرار اللہ خان: جناب سپیکر صاحب زما یو ضمنی Question دے جی۔

جناب سپیکر: اسرار اللہ خان گنڈاپور صاحب۔

جناب اسرار اللہ خان: دوئی جی ډیرا ښه خبره اوکړه چې پورا الیکشن والا چې کوم طریقه کار دے نو دا خو جی داسې غلط دے چې مطلب مسجدونو ته لاړ شی او هلته کښې دا الیکشن وی او د مسجد یو قسم ډیره زیاته بے حرمتی اوشی، دویم خبره پکښې دا ده چې کوم دوئی پکښې شرط ایښودے دے، هغه دا دے چې میټرک به وی، میټرک شرط یو عام کلی کښې، دا Some time ډیر ناممکنه وی نو دا مهربانی دے اوکړی چې دا کوم Mode of election دے نو دے باندې دے لږ سوچ اوکړی، طریقه کار دے Change کړی۔

جناب سپیکر: اصلاح پکښې پکار ده۔

وزیر زکواة و عشر: چې کوم طریقه کار رائج دے 1981 ایکټ لاندې، هغې باندې راځو، چې کله پکښې Amendment اوکړو، ډیر تجاویز راغلې دی د معزز ممبرانو د طرفه نه هم راغلې دی، د باهر نه هم راغلې دی او د اصلاح پکښې کافی گنجائیش موجود دې، چې دلته څه Factories جوړ شی، په هغې باندې غریبان، دا پانچ پانچ دس دس هزار باندې هغه غربت ختم نه شو ډیر ښه ښه تجاویز راغلې دی خو ظاهره ده په هغې کښې به Amendment کول دی او هغه

سنٹرل زکواۃ کونسل، هغوئی ته به سفارشات مونږ پیش کوؤ ان شاءاللّٰہ تعالیٰ او کوم وخت پورے چې اوس موجوده کوم طریقه ده نو هغې کښې د مزید اصلاح د پاره لګیا یو کوشش کوؤ۔

جناب سپیکر: اسمبلی سوال نمبر 194 جناب پیر محمد خان، پیر محمد خان صاحب۔

* 194 _ جناب پیر محمد خان کیاوزیر زکواۃ وعشر ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیایہ درست ہے کہ حکومت کئی سالوں سے غرباء میں زکواۃ کی رقم تقسیم کررہی ہے؛

(ب) آیایہ بھی درست ہے کہ ضلع شانگلہ میں بھی زکواۃ کی رقم تقسیم ہوچکی ہے؛

(ج) آیایہ بھی درست ہے کہ مذکورہ ضلع میں زکواۃ کی رقم خرد برد ہوچکی ہے؛

(د) (الف)تا(ج) کے جوابات اثبات میں ہوں تو یکم جنوری 2001 سے تاحال ضلع شانگلہ میں زکواۃ کی کل کتنی رقم تقسیم کی جاچکی ہیں، نیز کن افراد کو دی گئی ہے، ان کے نام ولدیت اور سکونت اور دی گئی، زکواۃ کی رقم کی مکمل تفصیل فراہم کی جائے؟

جناب حشمت خان(وزیر زکواۃ وعشر): (الف) جی ہاں یہ درست ہے۔

(ب) جی ہاں یہ درست ہے۔

(ج) وثوق سے نہیں کہا جاسکتا کہ ضلع شانگلہ میں زکواۃ کی رقم خرد برد ہوئی ہے یا نہیں، اس کا اندازہ تحقیقات کی روشنی میں لگایا جاسکتا ہے، معزز رکن اسمبلی کو اگر کسی مخصوص علاقے میں ایسی صورتحال کا علم ہو تو اس سے وزیر صاحب برائے زکواۃ کو آگاہ فرمائیں تاکہ ضروری تحقیقات کرکے اصل حقائق معلوم کئے جاسکیں۔

(د) اختیارات کی نچلی سطح پر منتقلی کے منصوبے کے تحت ضلع شانگلہ پار جولائی 2001 میں قائم کیا گیا، جون 2001 تک شانگلہ پار ضلع سوات کی ایک تحصیل کے طور پر کام کرتارہا، جولائی 2001 تاحال ضلع شانگلہ پار کی مستحقین کے لئے زکواۃ فنڈ میں سے جو رقم ارسال کی گئی ہے، اس کی تفصیل درج ذیل ہے۔

نمبر1۔ عید گرانٹ 1.3460 ملین روپے

نمبر2۔ باقاعدہ بجٹ 02-2001 23.6184 ملین روپے

اور 03-2002 (گزارہ الاؤنس) تعلیمی وظائف، صحت، سماجی بہبود/عمومی آبادکاری اور جہیز۔

نمبر3۔ آبادکاری سکیم (پہلا مرحلہ)	6.751	ملین روپے
نمبر4۔ آبادکاری سکیم (دوسرا مرحلہ)	16.740	
میزان	48.4554	ملین روپے

وسائل کی کمی کی وجہ سے مطلوبہ فہرستوں مطلوبہ مقدار میں نقول تمام ممبران کو فراہم کرنا ممکن نہیں ہے، اس لئے صرف فاضل رکن اسمبلی کو ضلع شانگلہ پار کی 44 مقامی زکواۃ کمیٹیوں کی لسٹ فراہم کر دی گئی ہے۔

جناب پیر محمد خان: شکریہ جناب سپیکر صاحب، سوال نمبر 194۔

جناب سپیکر: زما په خیال مطمئن به ئیے۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب! که دا منسټر پخپله مطمئن وی نو زه به هله مطمئن یم، دوئی چې کوم لسټ راکړے دے، زه پکښې هسې For exampleیو څو دغه به تاسو ته پیش کړم۔

جناب سپیکر: بیمار سړے یئے، دا دومره لسټونه، مطلب دا دے دا به ګورے کنه۔

جناب پیر محمد خان: تاسو دا ګورئی سپیکر صاحب، دلته د سړی نوم لکلے شوې دے، دوئی سره لسټ به وی For exampleیو کس دے، دا باقی خانه ښکته خالی ده، مطلب دا دے چې دے یو کس ته Payment شوې دے، په 07-07-2002 باندې د ته چیک نمبر دا، بیا په 07-07-2002 باندې چیک نمبر دا، بیا هم په 07-07-2002باندې چیک نمبر دا، بیا په 07-07-2002باندې چیک نمبر دا، دا دے یو کس ته دا دومره چیکونه؟ بیا دا لاندے بل ګوره، بیا فلانے۔۔۔۔

ملک ظفر اعظم (وزیر قانون): پیر محمد خانه، سپیکر صاحب دغه لسټ۔۔۔۔

وزیر زکواۃ وعشر: د دې جواب۔۔۔۔

جناب پیر محمد خان: یو سړی۔۔۔۔

وزیر زکواۃ وعشر: د چالیس سال نه چې واوړی نو بیا چشمے استعمالوئی جی تاسو نه دی استعمال کړی دا خو پکښې نشته دے۔

جناب پیر محمد خان: تاسو سره دا نشته؟

وزیر زکواۃ وعشر: نه بالکل دا غلط ګورے-----

(تالیاں)

وزیر قانون: دا پرائیویټ زما خیال دے تاسو ته چرته ملاؤ شوې دے، پرائیویټ طریقے سره۔

جناب پیر محمد خان: نه نه، دا تاسو ماته راکړے دے، دا ریکارډ خو تاسو راکړے دے جی، دا تاسو راکړے دے، زما مطلب دا دے (تالیاں) سپیکر صاحب، دا ریکارډ خو ماته تاسو راکړے دے۔

وزیر زکواۃ وعشر: دا دے، ماسره تفصیل دے، دا دے ماسره دے، تا سره په میز پروت دے جی، ته بل ځائے ته-----

جناب پیر محمد خان: ماته خو دلته په دې هاؤس کښې راکړے شوې دے۔

وزیر زکواۃ وعشر: ته چرته بل ځائے ګورے جی۔

جناب بشیر احمد بلور: جناب پوائنټ آف آډر، دا تاسو الولوی کنه جی، جناب سپیکر صاحب منسټر صاحب د دې سوال په جواب کښې یئے لیکلی دی که "وسائل کی کمی کی وجہ سے" نه دا لاندې ئیے لیکلی دی که "وسائل کی کمی کی وجہ سے مطلوبہ فہرستوں کی مطلوبہ مقدار میں نقول تمام ممبران کو فراہم کرنا ممکن نہیں"۔

جناب پیر محمد خان: هغه موجود دی۔

جناب بشیر احمد بلور: اس لئے صرف فاضل رکن اسمبلی کو فراہم کی گئی ہیں، دا مخکښې دوئی ورکړی وو۔

جناب پیر محمد خان: ماته ئیے لسټ راکړے دے سپیکر صاحب۔

وزیر زکواۃ وعشر: دا توجه دلاؤ د بشیر بلور صاحب ټھیک ده، ما خو هغه معزز رکن ته هم دا یقین دهانی ورکړه، او تاسو ته به نن اوشی-----

جناب سپیکر: جناب حافظ حشمت صاحب۔

وزیر زکواۃ وعشر: او که نور معزز اراکین کله هم غواړی، نو سرته به ورکړو جی، انشاءاللہ۔

جناب سپیکر: حافظ صاحب۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! زما مقصد دا دے چې دا یو کس دی او د ته ځلور شپږ چیکونه ورکړے شوی دی او نور نشته، او بیا هم دغه کس دے چې د هغه چیکونه باقاعده نمبرے 1500 ,1500هم ورکړی دی-----

جناب عبدالاکبر خان: یہ Incomplete Questionہے، اگر Answerصرف آنریبل ممبر کو دیا گیاہے، جب یہ Answerاسمبلی میں آتاہے تو یہ تمام اسمبلی کی Propertyہو جاتاہے، صرف ایک ممبر کی بات نہیں ہے کہ وہ اس پر Supplementaryکرے، اس پر ہو سکتا ہے کوئی اور ممبر بھی Supplementaryکرناچاہے۔

جناب پیر محمد خان: یہ توٹھیک ہے، لیکن اس میں کچھ اور بات ہے۔

جناب عبدالاکبر خان: جب تک یہ لسٹ ہمارے پاس نہیں آجاتی اس وقت تک اس کوئسچن کو Pendingکریں۔

جناب سپیکر: آئندہ کے لئے سوالات کے جوابات جو ہیں، وہ ہاؤس کے ہر ایک معزز رکن کو پورا پورا مکمل طور پر ملنے چاہیں (تالیاں) جی، پیر محمد خان۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب دا خو خفگان خبره نه ده چې منسټر صاحب پخپله هم د خپل لسټ نه خبر نه دے چې دوئی سره شته او که نشته، ماته ئے دلته کبنې ایښودے دے، زه ئیے شکریه ادا کوم، خو پخپله ورسره نشته، دا یو کس ته ئیے یو تاریخ کبنې شپږ شپږ چیکونه ورکړی دی په 07-07-2002باندې، په 07-07-2002 بل چیک، په 07-07-2002باندې دریم چیک، په 07-07-2002باندې ځلورم چیک، بیا لاندے اوګورئی په 19جولائی باندې دے یو سړی ته یو چیک، 19-07-2002باندې دا بل چیک هم په 19-07-2002 دا بل نمبر بل چیک، بیا په 20-07-2002، په یوه ورځ باندې دا بل چیک، یعنی بالکل د حیرانیدو غوندے

خبره ده او په 22تاریخ باندې بیا بل، نو په دې څیز کښې ډیر کرپشن شته کنه، که دوئی تینه مطمئن وی نو زه به ئیے تاسو ته او ښایم-----

جناب جاوید خان: دا خو جی ټوټل کرپشن دے-----

وزیر زکواۃ وعشر: محترم سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: جی منسټر حافظ حشمت صاحب!

جناب پیر محمد خان: دا جی سپیشل کمیټئی ته حواله کړئی په دې کښې خو ډیر عظیم کرپشن دے۔

جناب سپیکر: دا منسټر صاحب موقف واورئی نو بیا به فیصله او کړو کنه، حافظ حشمت خان۔

وزیر زکواۃ وعشر: دے معزز رکن ته زه جامع جواب ورکوم، امید دې دوئی به مطمئن شی دوئی خو خبر نه دی، خو Alreadyد دوئی د علاقے نه، د ضلعے خلاف ډیر ثبوت سره یو Complaintوزیر اعلیٰ صاحب ته راغلې دے او بیا په هغے باندې مونږه انکوائری کمیټی جوړا کړې ده، د هغے ډی سی او صاحب مشر دے، پرون نه هغه بله ورځ ورسره ما په ټیلفون خبرې کړے دی او ماته ئیے یقین دهانی راکړې ده چې په پنځلسو ورځو کښې به دننه دننه د دې انکوائری رپورټ د رشی، او که دا پرے ثابته شی نو تاسو به ترینه هم بے غمه شی او زه به ترینه هم بے غمه شم۔

جناب پیر محمد خان: ټهک ده سپیکر صاحب یو مولوی صاحب پکښې د ورکوټی ټیپ کیسټ د هغے سرې نه ټائپ کړے دے چې د هغه نه ئے کمیشن اغستے دے، نو باقاعده د هغے خبرې ټیپ شوی دی او ماته ئیے اورولے هم دی، دغه مولوی صاحب په بشام کښې دے۔

جناب سپیکر: تاسو به ئے کمیټئی کښې باقاعده یعنی مطلب دا دے په اعتماد کښې اخلئی او رپورټ به راځی کنه۔

وزیر زکواۃ وعشر: سپیکر صاحب! چې دا کوم مولوی صاحب ذکر دوئی او کړو-----

جناب سپیکر: جی حفیظ اللہ علیزئی صاحب!

جناب محمد ارشد خان: زه جی یوه خبره کومه۔
جناب سپیکر: حفیظ اللّٰه علیزئی صاحب د دې نه ورستو، ارشد خان۔
جناب حفیظ اللہ خان علیزئی: مہربانی سپیکر صاحب! جب منسٹر صاحب ڈی آئی خان آئے تھے، انہوں نے مہربانی اتنی کی کہ ڈی آئی خان کے سارے ایم پی ایز کو بلایا، میں سر، یہ کہنا چاہتا ہوں کہ انہوں نے تو بلایا مگر جو چیئرمین صاحب تھے، انہوں نے ہم ڈی آئی خان والوں کو Invitation نہیں دی، یہ چاہتے تھے کہ ایم پی ایز نہ ہوں وہ اس وجہ سے کہ ہم لوگوں کو جانتے ہیں، ہم یہ بھی جانتے ہیں کہ کس کو کتنی زکواۃ مل رہی ہے، یہ مستحق ہے یا نہیں ہے تو اس لئے ہم ان کے شکر گزار ہیں اور یہ چاہتے تھے کہ ایم پی ایز ہوں، مگر میں ان سے یہ پوچھنا چاہتا ہوں، منسٹر صاحب کیا آپ نے اس چیئرمین کے خلاف کوئی ایکشن لیا ہے یا نہیں لیا ہے؟
وزیر زکواۃ وعشر: شکریه جناب سپیکر صاحب! معزز رکن Meeting کښې موجود نه وو او دوئی هم نه ووا و د دوئی کور ته هم لاړمه د ضلعے دوره مے وه او بل د مظهر علی شاه صاحب د هغوئی کور ته هم لاړمه، بالکل چې څنگه زه راغلم او ټیلی فون مے ورته اوکړو نو هغوئی معزرت غوښتے دے او آئنده د رته هم دا یقین د هانی د رکوم چې کومے ضلعے ته به د رځم، تاسو زموږ رونړه یئ چې د هرے پارټئی سره یئ، چې په چا باندې خلقو اعتماد کړے دے، نو هغوئی زموږ د پاره قابل احترام دی، او موږ ته سی ایم صاحب هم ویئلی دی (تالیاں) چې خومره ممبران دی، زه چارسدے ته لاړمه، د سکندر شیرپاؤ صاحب کور ته لاړمه، دوئی نه وو ایبټ آباد ته هم لاړمه چې کوم ممبران موجود وو خو موجود وو خو کوشش مے کړے دے، هسې هم ښه خبره ده چې سړے یوے ضلعے ته لاړشی، نو زموږ هم په عزت کښې Weight پیدا کیږی، چې هلته کښې خلق موجود وی او د هغوئی مے تپوس کړے دے او آئنده د پاره ده دے ځائے نه څه آرډر جاری کومه چې کوم ډی سی او زته زموږ خبره لاړه شی۔
جناب عتیق الرحمٰن: پوائنټ آف آرډر سر، زما تپوس دے کړے دے؟ زه هم دا دے ولاړ یمه "ہم بھی تو کھڑے ہیں تیری راہوں میں"

Mr. Speaker: No cross talking at all, please.

محترمہ رفعت اکبر سواتی: پوائنٹ آف آڈر۔

وزیرزکواۃ وعشر: ستاسو تپوس مے کړے دے-----

جناب سپیکر: ارشد خان صاحب! ارشد خان صاحب۔

جناب محمد ارشد خان: جناب سپیکر صاحب! منسٹر صاحب ډیر په اخلاص باندې لګیا دے او مونږ پکښې Change محسوس کړے دے، دا څه، چې اوس کیږی او څه چې مخکښې کیدل او چې اوس وخت کښې مونږه پکښې ډیر لوئے Change محسوس کړے دے، د دوئی ډیره مهربانی-----

(تالیاں)

جناب سپیکر: ډیره مهربانی، ډیره مهربانی۔

جناب محمد ارشد خان: یوه خبره درته کومه چې دا څنګه Volunteers د دې نه مخکښې چې کومه خبره کیده نو دا ټول خلق هلته کښې نه وی، دا تنخواه دار نوکران نه دی، هغه هم Volunteers دی، هلته کښې چیئرمینان ناست دی نو که دوئی ورسره دغه وو، نو دوئی سره مونږه د امداد په شکل، چې کله چارسدے ضلعے ته راځے نو ټول ممبران رااوغواړه، مونږ به ورسره هم دوه دوه درے دے کسان Volunteers چې ستاسو څومره خوښ وی، هغه شان Volunteers به در کوؤ۔

جناب سپیکر: ډیره مهربانی۔

Mrs. Riffat Akbar Swati: Point of order, Sir I would like one second.

جناب پیر محمد خان: یوه خبره پکښې شریک کول غواړمه چې په دې کښې-----

جناب سپیکر: پیر محمد خان صاحب! انکوائری پکښې Already لګیا ده۔

جناب پیر محمد خان: په دې انکوائری کښې یوه خبره کومه د عتیق الرحمن د سوال په جواب کښې، دلته کښې دوئی یوه خبره کړې ده۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: مسٹر آنریبل سپیکر۔

جناب سپیکر: اس کے بعد۔

جناب پیر محمد خان: د دې (ج) په جواب کښې دوئی وائی چې "مرکزی زکواۃ کونسل کی ہدایات کے مطابق مقامی زکواۃ کمیٹیوں کو آبادی کے تناسب سے زکواۃ فنڈ فراہم کیا جاتا ہے" یعنی زکواۃ به مناسب تناسب سره تقسیم کوی، او دا دوئی هم چیک کوی چې مناسب تناسب سره واقعی د هرے علاقے او هغے ته مساوی حقوق ورکړی دی کنه، چا له ئیے په یو خاص مقصد باندې په یوه مخصوص علاقه کښې تقسیم شوې دی، نو دا به ورسره هم په ریفرنس کښې شریک کړی۔

ڈاکٹر محمد سلیم: محترم جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: رفعت اکبر سواتی صاحبہ۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: آنریبل سپیکر سر! میں صرف منسٹر صاحب سے میں یہ پوچھنا چاہتی ہوں کہ بار بار ذکر ہو رہا ہے کہ ہم متعلقہ ایم پی ایز کو بتادیتے ہیں، اطلاع کرتے ہیں اور ان کے صلاح مشورے کے ساتھ ہم چلتے ہیں تو میں آپ سے یہ پوچھنا چاہتی ہوں کہ جب آپ ایم پی ایز کی بات کر رہے ہیں تو آپ ہم ایم پی ایز کو کیسے بھول جاتے ہیں؟ ہمیں تو کوئی اطلاع نہیں ہوتی، آپ کا کیا خیال ہے زکواۃ صرف مردوں کے لئے ہوتی ہے عورتوں کے لئے نہیں ہوتی۔۔۔۔۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: جناب حافظ حشمت صاحب۔

وزیر زکواۃ و عشر: جناب سپیکر صاحب! زمونږه دے خور ښه توجه ورکړه، زه بیا هغے خبره Repeat کومه چې زه تلے یمه او هلته کښې ډی سی اوز د ډسټرکټ چیئرمین یوه هفته مخکښې ما وئیلی دی او په موقع ترینه هم تپوس کړے دے او آئنده زه بیا دوئی ته د دې معزز ایوان نه، دا احکامات جاری کومه چې کومی ضلعے ته زه ځمه نو په هغے کښې به زه خوائندو او رونړو ته هم وایم۔

ڈاکٹر محمد سلیم: جناب سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: افتخار احمد جهګړا صاحب! مه کوه د ډیر وخت نه پس ډاکټر صاحب پاڅیدلے دے۔

جناب افتخار احمد خان جھگڑا: دے نورو خلقو ته خو وزیر صاحب ځی خو دے پیښنور کښې به څه چې کیږی؟ دلته کښې خو دوئی اوسیږی، دوئی به مونږ ته وائی او که نه به وائی، دلته به هم څه طریقه واردات وی کنه، یره هغه مونږ ته اوښایه۔

وزیر زکواة و عشر: یره پیښنور ښار ښه وو، حقیقت دا دے چې دا زما خپله ضلع ده او دا مے اراده ده "اول به د ټولو نه ماډرن ضلع به ستاسو په تعاون سره دا جوړومه ان شاءاللہ تعالیٰ۔

جناب سپیکر: نه د ټولے صوبے نه او بیا بونیر۔

ڈاکٹر محمد سلیم: محترم جناب سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: جی ڈاکٹر محمد سلیم صاحب!

ڈاکٹر محمد سلیم: د منسټر صاحب نه دا تپوس کومه چې دوئی صوابئی ته راغلې دی که نه دی راغلې؟

جناب سپیکر: دا صوابئی د دورے تپوس کوی ډاکټر سلیم صاحب۔

وزیر زکواة و عشر: صوابئی ته راغلم، ماجد خان لالا له لاړمه او تاسو ته درغلم، معافی غواړمه۔۔۔۔

(قہقہے)

ڈاکٹر محمد سلیم: داسې چل دے یوه خبره کومه صوابئی ته دوئی راغلې وو، زما خوا کښې د دوئی پروګرام وو، زما خیال دے دوه سوه ګزه به نه وو، زما نه چا تپوس او کړو۔۔۔۔

جناب سپیکر: هغه خو خبره ئیے اوکړه، معافی خو ئے اوغوښته مطلب دا دے۔۔۔۔

ڈاکٹر محمد سلیم: نه نه جی خو یوه خبره وه۔

جناب مختیار علی: جناب سپیکر صاحب! هغه معافی به بیا غواړی، یوه معافی به نه غواړی، پنځه به غواړی ځکه چې هلته شپږ ممبران دی، یو ممبر له دے ورغلې دے، پنځو له دے نه دے ورغلے۔

جناب سپیکر: بس بیا به نه کیږی، ان شاءاللہ بیا به نه کیږی۔

جناب مختیار علی: پنځه ځله دے پاسی په دې فلور باندې او پنځه ځله دے معافی اوغواړی نو بیا۔۔۔۔۔

غیر نشاندار سوالات اوران کے جوابات

44 _ جناب زرگل خان: کیاوزیر مال ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ :

(الف) آیا یہ درست ہے کہ 2001 میں ڈوڈیال ضلع مانسہرہ میں آسمانی بجلی گرنے سے گاؤں صفحہ ہستی سے بالکل ختم ہو گیا تھا؛

(ب) آیا حکومت وقت نے مذکورہ گاؤں کو مالی امداد فراہم کی تھی؛

(ج) آیا یہ بھی درست ہے کہ چند مخیر حضرات نے بھی بڑے پیمانے پر مالی امداد بھی کی تھی؛

(د) آیا یہ بھی درست ہے کہ امداد کرنے والوں میں ایک شخص نے ایک ملین ڈالر کا چیک (نوٹ) بھی دیا تھا، جس کی تشہیر پریس میڈیا اور الیکٹرانک میڈیا پر بھی ہوئی تھی، جبکہ بعد میں پتا چلا کہ چیک جعلی ہے؛

(ہ) اگر (الف) تا (د) کے جوابات اثبات میں ہوں تو حکومت نے ڈوڈیال ضلع مانسہرہ کے عوام کے ساتھ اتنے بڑے فراڈ اور ناروا سلوک کے خلاف کیا اقدامات کئے تھے؟

جناب اکرم خان درانی (وزیر اعلیٰ): (الف) ہاں یہ درست ہے کہ 2001 میں آسمانی بجلی گری تھی، مگر یہ آسمانی بجلی ضلع مانسہرہ کے گاؤں ڈوڈیال پر نہیں، بلکہ ایک اور گاؤں ڈاڈر پر گری تھی اور ساتھ ہی باد و باران کے اضافے نے علاقے میں کافی جانی و مالی نقصانات کئے۔

(ب) اس سلسلے میں حکومت وقت نے مذکورہ گاؤں کے متاثرہ افراد میں مالی امداد کے طور پر 1,23,73,560 روپے تقسیم کئے۔

(ج) یہ بھی درست ہے کہ چند مخیر حضرات نے اپنے طور پر مالی امداد بھی فراہم کی، مگر اس کا ریکارڈ سرکاری دفتر میں موجود نہیں ہے، حکومت نے گورنر ریلیف فنڈ بھی قائم کیا تھا، 3122000 روپے بطور عطیہ جمع ہوئے۔

(د) ہاں یہ بھی درست ہے کہ ایک مخیر شخص نے ایک ملین ڈالر کا چیک (نوٹ) بھی پیش کیا تھا، جسکی تشہیر پریس میڈیا اور الیکٹرانک میڈیا پر بھی کی گئی تھی، مگر انکوائری سے پتہ چلا کہ یہ چیک جعلی ہے۔

(ہ) اس سلسلے میں سابقہ ڈی سی مانسہرہ نے یہ ایک چھٹی نمبر 3240 مورخہ 25-07-2001 جاری کی، جس کے ذریعے مذکورہ بالا شخص کی خلاف قانونی چارہ جوئی کرنے کے لئے حکم صادر فرمایا گیا۔

66 _ سید محمد علی شاہ: کیاوزیر مال ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ یونین کونسل سیلے پٹے اور یونین کونسل کوٹ بٹ خیلہ کے ساتھ منسلک ہیں، جس کی وجہ سے سیلے پٹے اور یونین کونسل کوٹ کے عوام کو کافی مشکلات کا سامنا ہے؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ یونین کونسل تحصیل درگئی کے نزدیک واقع ہے؛

(ج) اگر (الف) اور (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو حکومت ان یونین کونسلوں کو تحصیل درگئی سے منسلک کرنے کا ارادہ رکھتی ہے، اگر نہیں تو وجوہات بتائی جائیں؟

جناب اکرم خان درانی (وزیر اعلیٰ): (الف) جی نہیں، یہ درست نہیں یونین کونسل سیلے پٹے اور یونین کونسل کوٹ تحصیل اتمان خیل سے ہیں۔

(ب) ہاں یہ درست ہے۔

(ج) (الف) کا جواب تو اثبات میں نہیں البتہ (ب) کا جواب اثبات میں ہے، زمینی صورتحال یہ ہے کہ تحصیل اتمان خیل تین یونین کونسلوں پر مشتمل ہے یعنی یونین کونسل سیلے پٹے کوٹ اور اگرہ، جہاں تک یونین کونسل سیلے پٹے اور کوٹ کا تعلق ہے جغرافیائی طور پر تحصیل درگئی کے نزدیک واقع ہیں، البتہ یونین کونسل اگرہ تحصیل بٹ خیلہ کے نزدیک واقع ہے۔

فی الحال حکومت ان یونین کونسلوں کو تحصیل درگئی کے ساتھ منسلک کرنے کا کوئی ارادہ نہیں رکھتی، البتہ ضلعی حکومت اور مقامی ممبران اسمبلی سے مشاورت کے بعد اجماع پر منحصر ان یونین کونسلوں کی تشکیل نو کے بارے میں فیصلہ کیا جاسکتا ہے۔

137 _ جناب ظفر اللہ خان: کیاوزیر مال ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ سرائے نورنگ ضلع لکی مروت کا ایک اہم تجارتی اور صنعتی مرکز ہے، جس کی آبادی تقریباً چار لاکھ ہے؛

(ب) آیا یہ درست ہے کہ سرائے نورنگ کو تاحال تحصیل کا درجہ نہیں دیا گیا ہے؛

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو سرائے نورنگ کو تحصیل کا درجہ نہ دینے کی وجوہات بتائی جائیں؟

جناب اکرم خان درانی (وزیر اعلیٰ): (الف) ہاں یہ درست ہے کہ سرائے نورنگ ضلع لکی مروت کا ایک اہم تجارتی و صنعتی مرکز ہے، جس کی آبادی تقریباً دو لاکھ ہے۔

(ب) ہاں یہ درست ہے کہ سرائے نورنگ کو تاحال تحصیل کا درجہ نہیں دیا گیا ہے۔

(ج) ہاں (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہیں، جن کی وجوہات درجہ ذیل ہیں۔

1۔اب یہ کہ قبل ازیں سال 1980 میں سرائے نورنگ کو تحصیل کا درجہ دینے کی کوشش ہوئی، لیکن مالی وسائل کی کمی کی وجہ سے یہ التواء کا شکار ہے۔

2۔ 1988 میں دوبارہ اس کو تحصیل کا درجہ دینے کی پرزور سفارش کی گئی اور اس ضمن میں باقاعدہ ورکنگ پیپرز بھی تیار ہوئے، لیکن مندرجہ بالا وجوہات کی وجہ سے یہ معاملہ حل نہ ہو سکا۔

140 _ جناب محمد شجاع خان: کیا وزیر مال از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ :

(الف) آیا یہ درست ہے کہ صوبہ سرحد میں زمین کے انتقالات کے ساتھ ساتھ گولڈن جوبلی ٹیکس وصول کیا جاتا ہے؛

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو گولڈن جوبلی کے پانچ سال گزر جانے کے باوجود مذکورہ ٹیکس تاحال وصول کیا جا رہا ہے، وجوہات بتائی جائیں؟

جناب اکرم خان درانی (وزیر اعلیٰ): (الف) 1997 کو پاکستان کی پچاس سالہ تقریبات کا سال قرار دیا گیا، اس سلسلے میں 1996 میں اسلامی جمہوریہ پاکستان کی گولڈن جوبلی (50 سالہ) تقریبات کو شایان شان طریقے سے منانے کے لئے ایک گولڈن جوبلی فنڈ کمیٹی قائم کی گئی، تاکہ مناسب فنڈ اکھٹے کئے جائیں، اس کمیٹی نے اپنے اجلاس منعقدہ 30 جون 1996 کو چند اور فیصلوں کے ساتھ یہ فیصلہ بھی کیا کہ صوبہ سرحد میں زمین کے انتقالات پر مبلغ پچاس روپیہ عوام سے عطیہ کے طور پر اکھٹے کئے جائیں، اس سلسلے میں بورڈ آف ریونیو نے باقاعدہ ہدایات جاری کیں اس رقم کی رسید جاری کی جاتی ہے اور یہ رقم وزیر اعلیٰ گولڈن جوبلی فند میں جمع کی جاتی ہے۔

(ب) تاہم سال 1999 میں بورڈ آف ریونیو نے اس وقت کی ضلعی اور ڈویژن انتظامیہ کی سفارش پر ایک حکم نامے کے ذریعے اس عطیہ کی فوری بندش کا حکم جاری کیا تھا، اس دوران حکومت وقت/وزیر اعلیٰ کو ایک سمری بھیجی گئی، جس میں 50 روپیہ فی انتقال کی بندش کی تجویز پیش کی گئی، تاہم وزیر اعلیٰ صوبہ سرحد نے بورڈ آف ریونیو کی تجویز سے اتفاق نہیں کیا اور یہ سلسلہ تاحال جاری ہے۔

64 _ جناب ظفر اللہ خان: کیا وزیر زکواۃ و عشر صوبہ سرحد از راہ کرم ارشاد فرمائینگے:

(الف) آیا یہ درست ہی کہ ضلعی زکواۃ کمیٹی لکی مروت نے یکم جنوری 2002 سے 10 دسمبر 2002 تک علاقے کے لوگوں کو زکواۃ فنڈ سے مستقل آبادکاری کے لئے 10 ہزار سے پچاس ہزار روپے تک رقم ادا کی ہے؛

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو تمام افراد کے نام ولدیت اور سکونت کی مکمل تفصیل فراہم کی جائے۔

جناب حشمت خان (وزیر اعلیٰ): (الف) جی ہاں یہ درست ہے، دیگر اضلاع کی طرح ضلع لکی مروت کو بھی آبادی کی بنیاد پر آبادکاری سکیم کے پہلے مرحلے میں مبلغ -/76,40,600 روپے دیئے گئے تھے، اس رقم میں سے 725 مستحقین میں مبلغ -/75,20,000 روپے تقسیم کئے گئے۔

(ب) مستحقین کے نام اور کوائف کے لئے ضمیمہ اسمبلی لائبریری میں ملاحظہ کیا جا سکتا ہے۔

اراکین کی رخصت

جناب سپیکر: نہ جی بیا بہ نہ کیبری، جن معزز اراکین کی طرف سے رخصت کی درخواستیں موصول ہوئی ہیں، میں ایوان کو بغرض منظوری پیش کرتا ہوں، اسماء گرامی، محترمہ نسرین خٹک صاحبہ، آج کے لئے، جناب مشتاق احمد غنی صاحب، ایم پی اے، آج اور کل کے لئے، جناب نثار صفدر صاحب، ایم پی اے، آج اور کل کے لئے، جناب قاضی محمد اسد خان صاحب، ایم پی اے، آج اور کل کے لئے، جناب حاجی قلندر خان لودھی صاحب، آج اور کل کے لئے، جناب سردار ممتاز حسین عباسی صاحب، آج اور کل کے لئے، جناب فیصل زمان، ایم پی اے صاحب، آج اور کل کے لئے، محترمہ منیبہ منصور الملک، ایم پی اے صاحبہ، آج کے لئے بغرض منظوری ایوان کو پیش کرتا ہوں۔

(تحریک منظور کی گئی)

Mr. Speaker: Leave is granted, next.

جناب حبیب الرحمن: پوائنٹ آف آڈر سر۔

جناب سپیکر: حبیب الرحمن خان۔

جناب حبیب الرحمن: مهربانی جناب سپیکر صاحب، ما یو عرض کوؤ د مونځ متعلق، زمونږه دا ملګری بار بار خبرې کوی، ستاسو څه اعلان کیدو والا دے نو مهربانی اوکړئی د مونځ د پاره زما د رائے مطابق رائے د دوئی خپلے اووائی، دوه بجے ټائیم مقرر کړئی چې د دې اسمبلئی په Jurisdiction کښې په دوه بجے د امامتئی مونځ کیږی او که نورو رونړوں د دې سره څه اختلاف وی نو او د وائی چې مونځ په یوه امامتئی سره کیږی، چونکه دوه بجے د ایوان د کارروائی د ختمیدو ټائم هم وی نو دے باره کښې که تاسو موذوں ګنړئی څه اعلان اوکړئی چې زمونږه یک سوئی پیدا شی، چې یو بجه شی، دلته په اسمبلئی کښې کارروائی Disturb شی څوک اودسو له پاسی، نو د اسمبلئی هغه کارروائی هم دغه شی او بل دا د ایم ایم اے حکومت دے۔

جناب سپیکر: د معزز رکن تجویز تاسو واوریدو چې باقاعدګی سره دے سوه بجے د ظهر د مونځ د پاره مقرر شی، دا تجویز ستاسو ته قبول دے ؟

آوازیں: ہاں۔

جناب سپیکر: آئنده ان شاءاللّٰه باجماعت مونځ دلته کښې دوه بجے باندې به کیږی۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب، هغه کوم مولانا صاحب چې به مخکښې بانګ وائیلو نو هغه به بانګ هم پکښې وائی۔

جناب سپیکر: گورسرن لال صاحب۔

جناب گورسرن لال: پوائنٹ آف آڈر! میرا کوسچن لاءاینڈ آڈر کے متعلق ہے کہ پرسوں ڈبگری میں دو راہ چلتے ہوئے ہمارے دو سکھوں پر گولی چلائی گئی ہے، جسکی وجہ سے وہ شدید زخمی ہوگئے ہیں، ابھی تک ایک کو فارغ کر دیا گیا ہے اور ایک ہسپتال میں پڑا ہے، حکومت جو ہے، ابھی تک ملزم کو گرفتار کرنے میں ناکام

رہی ہے اور اس وجہ سے اقلیت عدم تحفظ کا شکار ہو گئی ہے تو اس سلسلے میں ہم وزیر اعلیٰ صاحب سے یہ اپیل کرتے ہیں کہ وہ جلد از جلد ملزموں کو گرفتار کریں اور اقلیت کو تحفظ فراہم کرنے کے لئے اقدامات کرے، تھینک یو۔

جناب سپیکر: جی جناب حافظ اختر صاحب۔

حافظ اختر علی (وزیر مذہبی امور): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ میں معزز رکن کو یقین دہانی کراتا ہوں کہ ان شاءاللہ ہم اس سلسلے میں جس طرح Majority کو ملحوظ رکھتے ہیں انشاءاللہ Minority کو بھی اسی طرح ملحوظ رکھیں گے، وہ ہمارے معزز شہری ہیں اور انشاءاللہ ممکنہ اقدامات بھرپور طرح انشاءاللہ اٹھائیں گے۔

جناب سپیکر: جناب بشیر احمد بلور صاحب Bashir Ahmad Bilour is already on۔۔۔

جناب بشیر احمد بلور: پوائنٹ آف آرڈر سر۔ زه دا عرض کومه چې زمونږه حکومت ډیرے لوئے دعوے کوی چې مونږه میرټ باندې حکومت چلوؤ او میرټ نه بغیر مونږه د چا سفارش نه منو دا یو اخبار کښې راغلی دی۔۔۔۔

جناب سپیکر: نه نو دا پوائنټ آف آرډر دے ؟

جناب بشیر احمد بلور: نه پوائنټ آرډر پـه دی چې This is precedent۔

جناب سپیکر: ښه جی۔

جناب بشیر احمد بلور: چې خپل کوم پرابلمز چې دی، نو هغه پـه پوائنټ آف آرډر کښې د اوسه نه دی دا From the last so many years دا تجویز دے۔

جناب سپیکر: خه جی خه، خه۔

جناب بشیر احمد بلور: زما دا عرض دے چې دا تاسو ګورئی چې سول سیکرٹریٹ کے بے شمار چھوٹے ملازمین، بلکہ متاثرین کا ایک مشترکہ دردمندانہ خط ملا ہے، جس میں ایم ایم اے کے وزیر اعلیٰ صاحب سے درخواست کی گئی ہے کہ سرکاری کواٹروں کی الاٹمنٹ میں زبردست دھاندلی ہوئی ہے اور ایک سو سے زیادہ سالہا سال سے منتظر مستحقین اور باقاعدہ Waiting list کو نظر انداز کر کے اور اقرباء پروری اور سنہرے اصولوں کے مطابق وزیر اعلیٰ کے حلقہ انتخابات کے متعلقین کو یہ کواٹرز Allot کر دیئے

گئے ہیں، اگر یہ شکایت غلط ہے تو حکومت تردید کردے، سچ تو یہ ہے کہ علاج ڈھونڈیں ورنہ ردی کی ٹوکری میں ڈال دیئے جاتے ہیں، دا جی پہ آج اخبار کښې راغلې دی ماته پرون ملازمین سره د دې خط راغلی وو هغوئی دا وائی چې مخکښې دا کواټرے چې دی، مونږه هم په حکومت کښې څو ځله پاتے شوې وو خو مونږه همشه دا میرټ First come, first serve چې د چا سروس نو هغوئی ته ملاویږی اوس دا Irregularityروانه ده چې هغه بغیر د تپوس، د میرټ لحاظ نه کوی او د غه شان کواټرے ورکوی، او کومو خلقو غریبانو لس لس کاله مخکښې درخواستونه ورکړے دی، هغوئی ته کواټرے نه ملاویږی۔

جناب سپیکر: جی ملک ظفر اعظم صاحب!

وزیر قانون و پارلیمانی امور: جناب سپیکر صاحب بلور صاحب نے جو بات کہی، اول تو یہ اخباری تراشہ ہے اور اس میں کچھ خاص اتنی وہ نہیں ہے، اگر ان کے پاس کوئی ایسا بندہ ہو جسے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: نظر انداز کیا گیا ہو۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: نظر انداز کیا گیا ہو تو وزیر اعلیٰ صاحب نے تو بڑی Clear کہا ہے کہ خاصکر کواٹروں کی الاٹمنٹ میں بنگلوں کی الاٹمنٹ میں زیادہ سے زیادہ احتیاط برتی جائے تو وہ ان سے مل لے۔

جناب حفیظ اللہ خان علیزئی: پوائنٹ آف آڈر سر۔

جناب سپیکر: جی، Next حفیظ اللہ علیزئی صاحب۔

جناب حفیظ اللہ خان علیزئی: Thank you sir میرا گومل میڈیکل کالج کے بارے میں سوال ہے اور میں منسٹر صاحب کی خدمت میں یہ کہنا چاہتا ہوں۔

جناب سپیکر: یہ تو میرے خیال میں کل ایوان میں اس پر Discussion ہوئی ہے، کمیٹی بنی ہے آپ شاید کل تھے یا نہیں تھے۔

جناب حفیظ اللہ خان علیزئی: میں نہیں تھا سر۔

جناب سپیکر: تو جب نہیں تھے تو میں نے تو اخبار میں پڑھ لیا ہے۔

جناب حفیظ اللہ خان علیزئی: نہیں میری عرض تو سنیں، میں تو ڈی آئی خان سے آیا ہوں تو وہاں پر Students میں اتنی Resentment ہے۔

جناب سپیکر: میں اس Resentment کو مد نظر رکھتے ہوئے اس بات کا گواہ ہوں کہ منسٹر صاحب انتہائی سنجیدہ ہیں اس مسئلے میں۔

جناب حفیظ اللہ خان علیزئی: تھینک یو سر۔

تحاریک التواء

Mr. Speaker: Mrs. Riffat Akbar Swati, to please move her Adjournment motion No. 109, Mrs. Riffat Akbar Swati Sahiba, MPA, please.

Mrs. Riffat Akbar Swati: Thank you Honourable Mr. Speaker Sir, I am requesting you to stop the proceedings of this august House and permit me to speak on a very important issue regarding an irregularity of high order pertaining to project No. 4185 of World Food Program within the Education Department NWFP.

جناب سپیکر: جناب منسٹر، مولانا فضل علی صاحب۔

جناب مولانا فضل علی (وزیر تعلیم): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ شکریه جناب سپیکر صاحب د غه سلسله کښې مخکښې زمونږ رفعت اکبر سواتی صاحبه سره یو میټنګ شوې دے، د دې لږ تفصیل به زه سپیکر صاحب ستاسو وړاندے بیان کړم او ټول ایوان به د دې نه خبر شی، او هغه دا دے جی چې مئی جون 2002 کښې ورلډ فوډ پروګرام د دې پراجیکټ د لاندې څه تقریباً 16,919 کاټن غوړی ورکړے شو، په دی کښې 239 کاټن چې کوم وو، هغه Damage وو، او بیا د هغې سره د چھټئی نمبر هر څه ماسره موجود دې، د دوئی Question دا دے چې په هغے کښې خرد برد شوې دے، ضلعی دفتر د تقسیم په وخت کښې څه خرد برد په هغے کښې نه دے کړے، البته دومره قدر خبره شوې ده جی چې د چھټیانو په دوران کښې فنډز هم نه وو او ډیزل هم نه وو، نو لږ تاخیر شوې دے په غوړو رسولو کښې او تقسیم کښې-----

Mrs. Riffat Akbar Swati: Point of order.

شہزادہ محمد گستاسپ خان: جناب میں Can the honourable Member جنہوں نے یہ تحریک التواء پیش کی ہے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: شہزادہ گستاسپ خان صاحب! منسٹر صاحب پلیز، تشریف رکھیں۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: سر! انہیں شاید پشتو نہیں آتی، منسٹر صاحب اس کا اردو میں جواب دیں تاکہ وہ سمجھیں کہ انہیں کیا بتایا جارہا ہے۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: شہزادہ گستاسپ خان صاحب! میرے خیال میں جس طرح محترمہ ممبر صاحبہ نے انگلش میں اپنا ایڈ جرمنٹ موشن پیش کیا، یہ رولز میں ہے کہ اردو، انگلش اور پشتو۔۔۔۔۔

Shahzada Muhammad Gustasip Khan: Sir, we agree with you.

جناب سپیکر: نہیں، بس ہو گیا (تالیاں) یہ رولز میں ہے میرے خیال میں Interpretation کے لئے Already سہولت Available ہے۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: میں آپکی بات سے اتفاق کرتا ہوں۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: Yes sir وہ Interpretation ہو رہی ہے، آنریبل مسٹر سپیکر سر! میں نے صرف ایڈ جرمنٹ موشن انگریزی میں پیش کر دی ہے اس کی لئے میں آئندہ بہت محتاط رہونگی، اور ابھی میں اس سلسلے میں معزرت خواہ بھی ہوں، شاید میں نہ سمجھ سکی، میں نے سمجھا کہ گریجویٹ اسمبلی ہے تو سمجھ آجائے گی، لیکن پشتو ایک Regional language ہے اس کے سیکھنے کے لئے میرا یہاں پر رہنا ضروری تھا، لیکن چونکہ میں ہزارہ ڈسٹرکٹ میں ہوں تو اس لئے میرے لئے تھوڑا مشکل ہے۔

جناب سپیکر: بہر حال آپ کے لئے Interpretation کے پروگرام کا بندوبست کیا گیا ہے۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: ابھی بات یہ ہے مسٹر سپیکر سر کہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: میرے خیال میں اگر منسٹر صاحب کو وضاحت۔۔۔۔۔

وزیر تعلیم: محترم سپیکر صاحب! زہ وضاحت تہ پرے نہ بنودم تاسو، زہ جواب تہ پرے نہ بنودم تاسو۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: نہیں سر! میں یہاں پر پوائنٹ آف آڈر پر اٹھی ہوں، کیونکہ منسٹر صاحب جو وضاحت کر رہے ہیں، وہ بالکل اس بات کے برعکس ہے جو چیزیں ہم نے ان سے پوچھی ہیں۔

جناب سپیکر: تو میرے خیال میں اگر۔۔۔۔۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: یہ Sight tract کر رہے ہیں اور خرد برد کی بات ابھی سے یہ کر رہے ہیں، ابھی تو خرد برد شروع ہونے والی ہے، شروع نہیں ہوئی، دوسرا جو آئل ورلڈ فوڈ پروگرام کے تحت ملا ہے اور پرائمری فیمیل ایجوکیشن کے لئے ملا ہے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: اس کے لئے آپ کو موقع ملے گا، پھر ایڈمیشن کا Stage۔۔۔۔۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: سر! وہ تو Expire ہونے والا ہے تو پھر ہمارے بچوں کو کیا Poison کھلائیں گے؟

جناب سپیکر: منسٹر صاحب، پلیز۔

وزیر تعلیم: زه به خپله مورنئی ژبه کښې خبرې کوم سپیکر صاحب، دے ټولو قومونو چې ترقی کړې ده نو دا ئے په خپلو ژبو کښې کړې ده۔۔۔۔۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: رولز اجازت درکوی۔

وزیر تعلیم: رفعت اکبر سواتی صاحبه په خپل بیان کښې یوه خبره کړې ده، تاسو دا سوال اوګورئی، هغه وائی چې ایجوکیشن کے حوالے سے خرد برد کی امکانات، امکان خو یوه داسې خبره چې د هغې خو څه ثبوت نشته، په دې باندې خوهر څوک پوهیږی۔

جناب سپیکر: خیر دے، تعاون ئے کړے دے یعنی مطلب دا دے چې داسې حالات راتلونکی دی، حکومت دے نوټس واخلی۔

وزیر تعلیم: مونږه په هغې باندې نوټس اغستے دے۔۔۔۔۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: نہیں یہ سوال آپ کو فوٹوسٹیٹ کر کے دے دیا ہے، سوال تو یہ نہیں ہے، یہ سوال نہیں ہے، سر۔۔۔۔۔

وزیر تعلیم: سپیکر صاحب! زما خبرې ته غوږ، دا کښنوئی کنه جی څما خبرې ته غوږ کیدئی کنه جی که ما خبرې ته نه پریږدئی۔

جناب سپیکر: جی جی، (قہقہے) آرام سے ان کا جواب سنیں۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: سر! سوال کا غلط جواب دے رہے ہیں۔

جناب سپیکر: آپ کو موقع دیا جائے گا، آپ ان کی تقریر کا نوٹس لیں، پھر بعد میں آپ کو موقع دیا جائے گا۔

وزیر تعلیم: دوئی سره زمونږ په دې باندې میټنګ شوې دے، باقاعده د هغې د تقسیم د پاره طریقه کار دے او هغه طریقه کار دا دے جی چې کم بچې چې هغه شل ورځے حاضری اوکړی نو هغوئی ته ډبی ورکولے شی، نو په دې سلسله کښې هغه څه تقریباً اوسه پورے چې کوم تقسم شوې دی، او هر بچی ته تقریباً پونے چار کلوګرام ټین ډبه ورکړے شوې ده، دے سره سره جی د دې د پاره چې کومه کمیټی جوړه شوې ده، د هغې کمیټئی چیئرمین DEO دے، زنانه ممبران د هغې ممبرے دی او دے سره سټور کیپر دے، ډپټی ډی ای او دے، دا په هغوئی باندې مشتمل ده جی، او د دې نه علاوه څومره پورے چې دا وائی چې دا زائد المعیاد به شی، د هغې پی سی او هم 2004 پورے جوړه شوې ده، نو هغه سلسله کښې د هغې هر درے میاشتے پس آډټ کیږی او هغه آډټ باقاعده رپورټ راځی، نو په هغه کښې څه داسې خبره نشته چې په هغې کښې به بے احتیاطی اوشی او یا به تقسیم نه شی۔

جناب سپیکر: جناب جمشید خان حاجی صاحب۔

جناب جمشید خان: زه دا تپوس کومه جی چې دے د پاره ضلعے چې مقرر شوې دی د ورلډ فوډ پروګرام Assistance د پاره، د دې Classification په څه طریقه باندې شوې دے؟ چرته ئے غریبان له ورکوئی؟ که غریبان غواړئی نو زمونږ بونیر د ټولو نه زیات غریب دے۔

جناب سپیکر: دا خو فریش کوئسچن دے، انفارمیشن دے، حاجی صاحب تاسو۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! آنریبل ممبر صاحبہ نے جو بات پوچھی ہے، وہ یہ ہے کہ جی اس کا ٹائم ہے جون تک، وہ Expire ہو رہا ہے، اگر ایک دفعہ Expire ہو گیا تو یہ Poison بن جائے گا اور پھر آپ

Poisonبچوں کو دیں گے تو بچے مر جائیں گے، وہ کہتے ہیں کہ جون سے پہلے پہلے ان کو Dispose offکرنا چاہیئے ورنہ پھر ان کی کوئی ضرورت نہیں ہے، یہ ختم ہو جائیں گے، کیا حکومت اسکو جون سے پہلے پہلےDispose offکر سکتی ہے؟

جناب سپیکر: منسٹر صاحب! دا دوئی دا سوال دے چې که دا د جون نه مخکښې مخکښې په هغې باندې Expiry date به ئے لیکلے وی کنه۔

وزیر تعلیم: Expiry dateپه هغې نشته، Expiry dateپه هغې باندې نشته او د هغې 2004پورے PC-1جوړ شوې دے۔

جناب سپیکر: جناب شہزادہ گستاسپ خان۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: سرا گراس پرExpiry dateنہیں ہو گی، یہ تو ممکن ہی نہیں ہے کہ نہ ہو، لیکن آپ اس پر کوئی کمیٹی مقرر کر دیں، یہ بڑی جائز بات کی ہے ممبر صاحبہ نے،Excuse me Sirمیں آپ کو اس کیImportanceبتاتا ہوں۔

جناب سپیکر: جی۔

Shahzada Muhammad Gustasip Khan: This is being discussed in the House

یہForeign Aided Projectہے یہ بچوں کی سہولت کیلئے ڈونرز ایجنسیز دیتی ہیں اور اگر یہ ضائع ہونگے اور یہ نوٹس میں آئے گا ڈونرز کے کہ صحیح انکا استعمال نہیں ہوتا تو وہ امداد بند کر دیں گے، تو یہ بچوں کے لئے امداد ہے سر، اس کوSeriouslyلینا چاہئیے، منسٹر صاحب اس کے لئے کوئی کمیٹی مقرر کر دیں یا ہاؤس کوئی کمیٹی بنالے، تاکہ اس کی وضاحت ہو سکے کہ جون میںExpireہو رہا ہے اور وہ کیوں اب تک تقسیم نہیں کیا گیا؟

جناب سپیکر: منسٹر صاحب دا مسله صرف په مانسهرے کښې ده یا په ټول صوبه کښې ده؟

وزیر تعلیم: صرف مانسهرے کښې ده او په وړومبئی ځل باندې شروع شوې ده۔

جناب سپیکر: خه نو زما په خیال۔۔۔۔

وزیر تعلیم: دا جی په بټګرام کښې، کوهستان کښې، شانګله سوات، بونیر، دیر اپر او دیر لوئر، دے ټولو کښې دا منصوبه پراجیکټونه شروع دی، په هغے کښې څه مسله دا سې نه ده پیښه۔

جناب سپیکر: خه جی، نو ما۔۔۔۔

وزیر تعلیم: البته دا زه وئیلے شم جی که چرے ایم پی اے صاحبه هغه کمیټئی کښې شامیلیږی، باقاعده هغه به مونږ شامل کړو۔

جناب سپیکر: یہ ٹھیک ہے مانسہرہ کی ایم پی ایز اس کمیٹی میں شامل کریں، آپ منسٹر صاحب سے رابطہ کریں تاکہ یہ ضائع نہ ہو اور Expire نہ ہو۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: ٹھیک ہے۔

Mr. Speaker: Not pressed. Mr. Abdul Akbar Khan, MPA, to please move his adjournment motion No. 120, Mr. Abdul Akbar Khan, please.

Mr. Abdul Akbar Khan: Thank you very much.

جناب سپیکر! اسمبلی کی کاروائی روک کر اس اہم مسئلے پر بحث کی اجازت دی جائے جو کہ صوبے بھر میں جونیئر آفیسرز کو سینیئر پوسٹوں پر تعینات کیا گیا ہے، چونکہ یہ نا صرف انصاف کے خلاف ہے، بلکہ اس عمل سے صوبے میں نظامی ڈھانچہ متاثر ہوا ہے اور صوبے بھر میں بے چینی پیدا ہوئی ہے، اس لئے کارروائی روک کر، جناب سپیکر اس پر بحث کی اجازت دی جائے۔

جناب سپیکر! میں سمجھتا ہوں کہ صوبے کے اہم مسئلوں میں، میں تقریر نہیں کرتا، لیکن چار پانچ منٹ تو بولوں گا نا جناب۔

جناب سپیکر: یہ تو کم نہیں ہیں؟ میرا تو دل چاہتا ہے کہ آپ پورا دن بولیں۔

Mr. Abdul Akbar Khan: Thank you very much.

جناب سپیکر! یہ انتہائی اہم مسئلہ ہے، جس طرح صوبے کے اور مسائل ہیں، ہمارا تو یہ خیال تھا کہ ایم ایم اے کی گورنمنٹ آئے گی تو جو پہلے سے طریقہ کار چلا آرہا ہے، اس میں کچھ تبدیلی آجائے گی، لیکن ان کی حکومت آنے کے بعد اس میں کمی کرنے کی بجائے اس میں اور بھی زیادتی آگئی ہے، جناب سپیکر! اس صوبے میں سینیئر لوگ جو 20 گریڈ کے ہیں، یہاں پر OSDs بنے ہوئے ہیں، اگر وہ Competent

نہیں ہیں، اگر وہ یہ صوبہ نہیں چلا سکتے، اگر وہ اپنی پوسٹ پر کام نہیں کر سکتے تو پھر ان کو اس صوبے سے باہر بھیج دیں، ان کو صوبے سے نکال دیں، کیونکہ ایک طرف وہ OSDs بن کر اپنی پوسٹوں کی مراعات، تنخواہیں Facilities سب کچھ Avail کر رہے ہیں، گھر، بنگلے لئے ہوئے ہیں، گاڑیاں ان کے پاس ہیں، تنخواہیں لے رہے ہیں اور مراعات لے رہے ہیں، لیکن وہ گھروں میں OSDs بیٹھے ہوئے ہیں اور دوسری طرف ان سے جونیئر لوگ جو کبھی ان کے Subordinates ہوا کرتے تھے، وہی لوگ ان کی پوسٹوں پر، سینیئر پوسٹوں پر تعینات ہیں اور یہاں تک بھی دیکھنے میں آیا ہے کہ ایک جونیئر آدمی سینیئر پوسٹ پر ہے اور اس سے کئی گنا سینیئر جو اس آفیسر سے سینیئر ہے وہ سینیئر اس کے نیچے کام کر رہا ہے، جناب سپیکر یہ کیسا انصاف ہے؟ میں سمجھتا ہوں جناب سپیکر، ٹھیک ہے، جو بھی گورنمنٹ آتی ہے، وہ اپنی مرضی کے لوگوں کو پوسٹوں پر تعینات کرتی ہے، لیکن اس کیڈر سے جو اس پوسٹ کے لئے ہوتے ہیں، اس سے نہیں کہ Pick and chose کریں وہ Pick and chose کریں یہ ان کے لئے خطرناک ہے، جناب سپیکر، آپ تاریخ پر غور کریں اور دیکھیں گے کہ جو لوگ جونیئر لوگوں کو آگے لاتے ہیں اس خیال سے کہ وہ ان کے ناجائز کام کریں گے، اس خیال سے کہ وہ ان کو جو بھی کہیں گے وہ اس پر عمل کریں گے (تالیاں) وہ جو بھی ان کو حکم دینگے وہ اس کو مانیں گے تو جناب سپیکر! آپ تاریخ دیکھیں بھٹو، ضیاءالحق کو لائے چھ کو Supersede کر کے، لیکن اسی نے ان کو پھانسی پر چڑھا دیا۔

<u>جناب سپیکر:</u> شکر ہے ایڈمٹ تو کیا۔

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> مشرف کو نواز شریف لایا (تالیاں) لیکن کیا ہوا؟ سردار مہتاب، غفور جدون کو لائے، لیکن کٹہرے میں وہی غفور جدون ان کے خلاف وعدہ معاف گواہ بن گیا، شاہجہاں کو خالد عزیز یہاں پر لے آیا ڈائریکٹر اور وہ اسی کے خلاف ہوا، بروٹس نے جب سیزر کو انتھونی نے مارا تو بروٹس نے پیچھے سے جب مارا، تو اس نے اس سامنے والے کو نہیں دیکھا جناب سپیکر، اس نے پیچھے والے کو دیکھا کہ Brutus you too تو یہی لوگ ابھی تو آپ کے ناجائز کام کریں گے، آپ غلط کام ان سے کروائیں گے، آپ یقین رکھیں کہ یہی لوگ آئندہ جب آپ کی حکومت نہیں ہوگی وعدہ معاف گواہ بن کر آپ کے خلاف کٹہرے میں کھڑے ہونگے اور آپ کے خلاف گواہی دینگے (تالیاں) جناب سپیکر! یہ انتہائی ظلم

ہے کہ 20 گریڈ کے لوگ اس طرح بیٹھے ہوئے ہیں، کیونکہ ان کو کوئی جگہ نہیں دی جارہی اور ان سے جونیئر لوگ بڑی بڑی پوسٹوں پر تعینات ہیں، یہاں تک کہ Contract پر باہر سے لوگ لائے گئے اور ان کو یہاں سینیئر پوسٹوں پر تعینات کیا گیا، جناب سپیکر! ایک طرف صوبے کے وسائل تباہ ہورہے ہیں، دوسری طرف جو سینیئر لوگ ہیں، وہ Experienced ہیں، Experienced لوگوں کو آپ نے سائیڈ لائن کر دیا ہے، تنخواہیں لے رہے ہیں، مراعات لے رہے ہیں، کام نہیں کررہے، یہ کتنا ظلم ہے اس صوبے کے ساتھ، اگر وہ واقعی نااہل ہیں، اگر وہ واقعی ان پوسٹوں پر کام کرنے کے قابل نہیں ہیں تو بھیجو ان کو اس صوبے سے، باہر نکالو ان کو اس صوبے سے۔

(تالیاں)

Mr. Speaker: Thank you very much. Janab Sirajul Haq Sahib.

جناب بشیر احمد بلور: جناب سپیکر! ماته اجازت دے چې یو څو خبرې او کړم؟

جناب سپیکر: نو چې پا سیدے نو اجازت در ته خواه مخواه دے۔

جناب بشیر احمد بلور: څه پاتے خو نه دی، زه مکمل سپورټ کوم عبدالاکبر خان چې کومے خبرې کړے دی او دا سیکرټریان صاحبان په لیول باندې، که دا Low level باندې وی نو بیا هم ګزاره اوشی، سړے وائی څه خیر دے، نو دا سیکریټری لیول باندې جونیئر سړی چې راشی او هغه سیکریټری شی، نو هغه به د محکمے ځنګه تحفظ کوی؟ محکمه به هغه ځنګه چلوی او بیا چې کوم سینیئر کسان چې او ایس ډی شی، نو او ایس ډی باندې هم د حکومت هغه شانتے خرچې کیږی، تنخواه ملاویږی، پنشن ملاویږی او هغه ټول مراعات ورته ملاویږی، نو حکومت ته پکار دا دی چې مونږ خو بدقسمتئی خبره دا ده چې مونږ خو دنیاوی خلق یو، دا خو د خدائے فضل سره د اسلام او د قرآن او د خدائے په نوم او د رسول په نوم باندې راغلې دی حکومت ته، نو پکار ده چې دوئی خو دے په میرټ عمل اوکړی کنه، دوئی چې داسې میرټ نه کوی او جونیئر کسان صرف دے د پاره چې د دوئی حکم دے منی، نو زما خیال دے چې د دوئی جائز حکم چې دے هغه چې کوم سینیئر خلق دی، هغه O.S.D دی----

جناب امانت شاہ: پوائنٹ آف آڈر، جناب سپیکر صاحب، پوائنٹ آف آڈر۔

جناب سپیکر: امانت شاه صاحب ته څه رولز قاعده ښودے شے چې د هغې خلاف ورزي کیږي ؟

جناب بشیر احمد بلور: زما دا عرض دے جی چې کوم خلق چې دی هغه چې هم منسټران صاحبان یا دا حکومت چې هر یو آډر به کوی سینیئر کس ته، نو هغه به جائز آډر هسې هم منی، نو بیا د جونئیر کس د راوستو مطلب صرف دا وی چې هغه د جائز او ناجائز آډر او منی، په دی باندی مونږ اعتراض کوؤ۔

جناب سپیکر: جی جی، جناب سراج الحق صاحب۔

جناب عنایت اللہ (وزیر صحت): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔

جناب سپیکر: جناب عنایت اللہ صاحب۔

وزیر صحت: زه جی دا عرض کومه چې دے سلسله کښې یو خو د دوه عشروں نه مسلسل دا روایت راروان دی او Precedentدے چې په دې Administrative posts باندې تعیناتی د پاره سینیارټی او دا دغه شرط نه دے، مسلسل دا روایت راروان دے، کمشنران به BPS-20کښې وو، سیکرټریان به په BPS-20 کښې وی خو 19والا هم پاتے شوې دی، په دې تیر شوی حکومت کښې هم پاتے شوی دی، په سیاسی حکومتوں کښې هم پاتے شوې دی، د هغې Reasonدا دے جی چې د Administrative post د پاره د Administrative competency ضرورت دے، نمبر ایک خبره ده او نمبر دو دا چې د وزیر او د سیکرټری په مینځ کښې بهتر Working relationship developشی، دا Working relationship وی، دا دوه د هغے Requirements وی، او هم په دغه نیت باندې، په دې وخت کښې څوک په جونیئر او په دغه باندې راغلې دی، په تیر شوی، د دې نه مخکښې چې کوم حکومت وو، په هغې کښې هم وو، د هغې نه مخکښې په سیاسی حکومتوں کښې هم وو، صرف زمونږه حکومت په دې باندې ملعون او مطعون کول چې یره په دې وخت کښې دا کار روان دے، دے سره دغه نه کومه، البته که داسې څه Genuineدغه وی، حقیقت دے نو مونږ هغې ته تیار یو، خو دا ده چې بنیادی شرط د دې Administrative competencyدے د Administrative postد پاره، او د دې سره سره د Minister concernedسره د

هغه د بهتر Working relationship دغه، د يو سکريټرى د منسټر سره Working relationshipنه Developکيږى نو هغه Departmentنه چليږى Departmentخرابيږى او منسټر که د چا نوم Proposeکوى نو په دى بانديې چې هغه کښې به Administrative competency وى که داسې څه رولز وى، عبدالاکبر خان صاحب داسې رولز Quoteکولے شى چې په جونيئر عهدو باندې به سينيئر، په سينيئر پوسټونو به جونيئر خلق کار نه کوى، اصول دا دے جى، قانون دا دے چې جونيئر کس د سينيئر عهدے Againstکار کولے شى خو Senior against juniorنه شى کولے، دا د مخکښې نه روايات هم راروان دے، دا اصول هم دے او قانون هم دے جى۔

جناب سپیکر: عبدالاکبر خان صاحب۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! سیکرٹری ہوتا ہے گورنمنٹ، گورنمنٹ جو رولز آف بزنس میں ہے، وہ سیکرٹری تقریباً گورنمنٹ کوRepresent کرتا ہے، آپ اور ہم تو پولیٹیکل لوگ ہیں، ہم صرف پالیسی دے سکتے ہیں اور دیتے ہیں، Implementationگورنمنٹ کرتی ہے اور گورنمنٹ سیکرٹری ہوتا ہے، جناب سپیکر! صرف یہ منسٹرز صاحبان کےGood relationsاور اچھیUnderstandingاور اچھی Relationshipسینیئرز کے ساتھ نہیں ہو سکتی؟ کیا وہSeniors نالائق ہیں؟ نااہل ہیں، جانتے نہیں ہیں کہ ان کے ساتھ، اور وہ کبھی سیکرٹری رہے نہیں ہیں؟ جناب سپیکر! یہ کیا بات ہوئی؟ اگر کل میں کہوں کہ میں منسٹر ہوں اور کل میری اگر ایک سولہ گریڈ کے ساتھ اچھیRelationshipہے تو اس کو لے آؤں اور سیکرٹری بناؤں؟ ایک دو گریڈ کے آدمی کے ساتھ میری اچھیRelationshipہے تو اس کو لا کر سیکرٹری بناؤں؟ یہ کوئیRelationshipکی بات نہیں، بلکہ گونمنٹ کو چلانا ہے، آپ نے پالیسی دینی ہے، Secretary will implement that policy as a Government جناب سپیکر! یہ کوئیArguments نہیں ہیں کہ جی میرےRelationship اس کے ساتھ ٹھیک ہے اس لئے میں ایک جونیئر کو لاتا ہوں کہ میری Relationship اس کی ساتھ نہیں، یہ آپ کیRelationshipکی بات نہیں ہے۔

جناب سپیکر: جناب بشیر احمد بلور صاحب، بشیر احمد بلور صاحب۔

جناب بشیر احمد بلور: زه دا عرض کوم چې منسټر صاحب فلور آف دی هاؤس باندې دا خبره اومنله چې روستو حکومتونو کښې به هم داسې کیدل مونږ هم داسې کوؤ بیا څه Changeراغلو؟ مونږ Changeغوښتل، خلقو خو ووټ دوئی له ورکړے وو چې دوئی جائز-----

جناب سپیکر: جی سراج الحق صاحب!

Mr. Bashir Ahmad Bilour: What change they have brought yet?
او ماته اجازت راکوئی-----

وزیر صحت: جناب سپیکر صاحب! عرض کومه، زما دوه رکنی-----

جناب سپیکر: بشیر بلور صاحب خبره اوکړی بیا تاسو لږ نوټ کوئی۔

جناب بشیر احمد بلور: څنګه چې عبدالاکبر خان تاسو ته مثال هم ورکړو، جونیئر خلق خو خلق راولی خو هم دا جونیئر خلق به صبا د دوئی د پاره دا فائلونه جوړ وی چې زمونږ باندې دوئی دا غلط کارونه کړی دی، په دی وجه مونږ دا کارونه کړی دی، دوئی Pressurizeکړی وو، سینیئر سړے که وینو هغه به دوئی ته لار اوښئی چې دا قانون دا دے، هغه رشتیا وائی چې مونږ سیاسی خلق یو خو هغه د حکومتونو په کارونو باندې نه پوهیږو، مونږ غیر ضروری او غلط آرډر کوؤ او زمونږه خپل سیکرټری چې کوم جونیئر سړے دے، هغه زمونږ آرډر بیا Implement کوی نو صبا ما د پاره به پرابلم جوړیږی، هغه له به نه جوړیږی، مونږ دوئی ته دا Insistکوؤ چې پکار ده چې سینیئر کسان راولی چې دوئی څه غلط کار کوی، هغه به دوئی ته اظهار اوکړی چې دا غیر قانونی کار دے، دا مه کوئی، صبا تاسو له پرابلم جوړیږی او مونږ او دوئی کښې هم دا فرق دے-----

جناب اسرار اللہ خان: جناب سپیکر!

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر!

جناب سپیکر: مخکښې اسرار الله خان ګنډا پور پاسیدلے دے۔

جناب اسرار اللہ خان: سپیکر صاحب! ډیر ښه دے چې دا ایشو دے پخپله Discussکوی خو پکار خو دا وو چې دلته کښې پارلیمانی لیډر هم ناست دے نو چې هغه اوچت شوې وے، خبره سر، دا ده لکه څنګه چې منسټر صاحب اووئیل بهتر Working relationshipکه دا وی چې څنګه دوئی اووئیل چې غلط کارونه وی نو د دې مثال دا دے چې آیا کوموځایونو کښې چې هغوئی چې کوم جونئیر راوستے دی او هغوئی غلط کارونه کوی لګیا دی نو د دهغوئی خلاف منسټر صاحب څه ایکشن اخلی؟ او هغه کسان دی چې کوم د دوئی د خپلے محکمے دی، په دې ایشو باندې تاسو کتلی وو، چې دا آزاد اراکین چې وو، په دې باندې حکومت نه تلی وو چې مونږ سره حلته کښې جونیئر څه کوی لګیا دے او د باندې چې هغوئی کوم غلط Appointmentsکړی وو، هغې د پاره څه کمیټی یا څه داسې مو کړی دی که Working relationshipدا دے چې مطلب څه هم هغه ته اوویئلی شی او هغې باندې عمل اوشی؟ نو منسټر صاحب د مهربانی اوکړی، دا خپل د دوئی د محکمے ایشو هم دے، عبدالاکبر خان Pont outکړو ورته چې دا کسان به وی او صبا به دا د دوئی سرے نه ورپریوځی۔

جناب سپیکر: منسٹر صاحب۔

وزیر صحت: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ اول خو جی زه جناب سپیکر صاحب، دا عرض کومه چې ما درے Pointsاوویئل، یو دا چې ایډمنسټریټو عهدے د پاره د Administrative competencyضرورت وی نمبر 1 دا، ګریډ او سکیل اهمیت نه لری، یو مے دا اووئیل، دوئمه مے دا عرض اوکړه چې د منسټر سره بهتر Working relationship، دا مے دوئم اووئے، دوئی ټولو دغه یو باندې او بل مے ورته دا اووئیل چې رولز دا دی، قانون دا دے چې Junior against Seniorکولے شی، دوئی دلته ناست دی، دوئی رولز او قانون باندې ښه پوهیږی، Junior against Seniorعهده باندې پاتے کیدے شی، Senior against juniorنه شی پاتے کیدے، داسې اصول او رولز نشته دے، قانون نشته دے، دا درے Points ما اووئیل، دوئی په دې یو باندې زور ورکړو چې د منسټر بهتر Working relationshipد چا سره نه Developکیږی، نو دا خو د

ډیپارټمنټ د بهتر کار کولو د پاره ما دا خبره کړې ده او د هغوئی دوه نور Points وو، د هغوئی نور دوه Points حوالے سره دوئی هیڅ څه هم نه اووئیل۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: زما په خپل خیال Question Answers نه دی، خبره دا ده چې د دې د پاسه بیا یعنی مطلب دا دے چې د هاؤس کمیټئی هم شتے په هر دغه باندې لکه دا سې څه خبره یعنی هغه په هغے کښې په هغے باندې هم Deliberation۔

جناب عبدالاکبر خان: نه جی جناب سپیکر، بس زه صرف یو خبره کومه۔

جناب سپیکر: ښه۔

جناب عبدالاکبر خان: منسټر صاحب دا اوویئل چې دا ښه خبره ده چې مونږ جونیئر خلق په سینیئر ځائے لګولی دی۔

جناب سپیکر: جناب سراج الحق صاحب! جناب سراج الحق صاحب!

جناب سراج الحق (سینیئر وزیر): بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ محترم جناب سپیکر صاحب او معزز جرګے، د صوبه سرحد کومے خبرې ته چې محترم عبدالاکبر خان صاحب اشاره اوکړه او بیا ئے د بهټو صاحب مثال ورکړو، د نواز شریف صاحب مثال ورکړو او د هغې نه پس ئے هم درے څلور مثالونه ورکړل او بیا ئے دا اوویئل چې لکه دا ښه روایات نه وو که بهټو قائم کړی دی، که ایوب خان قائم کړی دی، که ضیاء الحق قائم کړی دی، که نوازشریف قائم کړی دی، مونږ د دوئی سره اتفاق کوؤ او د ټولو ناولے روایات د ختمولو د پاره مونږ به بتدریج لګیا یو، کوشش کوؤ، مونږه چې جائزه اغستې ده، زوړ ریکارډ مونږ کتلے دے نو زمونږه د دې ګورنمنټ په دې دور کښې، ما چې اوس د دې وزیر قانون صاحب سره حساب کتاب اوکړو نو د ټولو نه زیاد د ماضی نه بنسبت انتهائی کم بدلیانے شوې دی، او په هغې کښې بیا ورکس اینډ سروسز یو محکمه ده، هغې کښې یو ریټائرډ محترم مشر وو، فوجی وو، په کنټریکټ بنیاد باندې وو، هلته کښې یو کس راوړے شوې دے، 19 ګریډ والا دے او هم دغه سړے د پخوا نه په هیلتھ کښې وو نو د یو محکمے نه بل محکمه ته هم په هغه Status باندې تلے دے، یو په

ماحولیاتو کښې د ډیر وخت نه Acting Secretary راروان وو نو په هغے کښې یو مستقل کړے شوې دے، باقی زه د دې خبرې اعتراف کوم چې زمونږه ټول آفیسرز الحمدلله باصلاحیته دی، که هغه بیس ګریډ والا دی که هغه انیس ګریډ والا دی، که هغه د دغې نه لاندې دی او مونږه د هغوئی د صلاحیتونو نه استفاده کول خپل فرض کنړوں او د دې افسرانو صلاحیت دا د دوئی حکومت سره یو امانت دے او د دی امانت حق مونږه ادا کول غواړو چې د دې د صلاحیتونو نه مونږه استفاده اوکړو، او رولز او قانون کښې که اجازت نه وے نو داسې کار به پخوانو حکومتونو نه وو کړے، خو مخکښې حکومتونو هم د دې رولز نه او د دې اجازت نه فائده اغستې ده او زممونږه دے موجوده حکومت نسبتاً د هغې نه انتهائی کم اقدامات کړی دی، بهرحال د هاؤس یو توجه ده مونږ ټول د دې سره Agree یو او زه خو مخکښې هم د دې خبرې اعتراف کوم چې په چا کښې کوم صلاحیت موجود دې، د هغې صلاحیت نه استفاده کول زمونږه فرض دی که هغه اټهاره او انیس ګریډ والا وی، د هغې نه علاوه هم که په دې اپوزیشن کښې هم یو کس ناست دے او هغه ځان یو ممبر کنړی، هغه هم زمونږ د پاره قابل احترام دے، د هغه د مشورو نه استفاده کول، د هغه تجاویز نه استفاده کول، دے وجه نه چې کومه خبره دلته اوشی، سپیکر صاحب نه جواب برائے سوال کومه، ښه په سنجیدګئی سره اورو، نوټ کوؤ ئے او د دې وجه نه د بحث نه اعتراض هم کوؤ، ځکه چې وخت قیمتی دے او ضائع کول نه غواړو۔

جناب سپیکر: عبدالاکبر خان صاحب زما په خیال هغوئی په سنجیدګئی سره دا دغه کوی او مسئله دغه شوه۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر صاحب، زه دا وایمه چې که دوئی دا وائی چې دا ټهیک ده۔۔۔۔

جناب سپیکر: بتدریج هغوئی د اصلاح کوشش کوی۔

جناب عبدالاکبر خان: که دوئی دا وائی چې مونږ څه کوؤ یا دا طریقه چې جونیئر کسان په سینیئر یو۔

جناب سپیکر: هغوې دا اوویئل چې بتدریج مونږ اصلاح طرف ته روان یو۔

جناب عبدالاکبر خان: دا کمو ؤ به؟

جناب سپیکر: آؤ کمو ؤ به، جی Not passed. Not passed۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: یہ سردار صاحب کا ایڈ جرنمنٹ موشن ہے اور پہلے لینا چاہیئے تھا، ان کی عمر اور صحت کو مدنظر رکھتے ہوئے، پلیز Next, Mr. Inayatullah Khan Gandapur, MPA, to please move his adjournment motion No. 138, please.

جناب فرید خان: پوائنټ آف آرډر، محترم جناب سپیکر صاحب! زه یو انتهائی او یو ایمرجنسی په بنیاد باندې خبره کومه۔

جناب سپیکر: د دې نه ورستو لږ۔۔۔۔

جناب فرید خان: د دې نه ورستو؟

جناب سپیکر: د دې نه ورستو۔

جناب فرید خان: ښه جی۔

جناب سپیکر: جناب سردار عنایت اللہ خان گنڈاپور صاحب۔

سردار عنایت اللہ خان: اَعُوذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجِیمِ۔ بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیمِ۔

نحمدہ و نصلی علیٰ رسولہ الکریم۔ محترم سپیکر صاحب، میں آپ کا مشکور ہوں کہ آپ نے مجھے یہ موقع فراہم کیا، آپ کو اور اس معزز ہاؤس کی تمام معزز اراکین کو اس تکلیف سے آگاہ کر سکوں جو مجھے پیش آئی تھی اور جس سے صوبے کی زیادہ حصے کے متاثر ہونے کا اندیشہ ہے، صاحب سپیکر! میں امید کرتا ہوں کہ آپ اور معزز اراکین میری معروضات کو صبر و تحمل سے سنیں گے اور مجھے اتنا وقت دیں گے کہ میں جو کچھ کہنا چاہتا ہوں، وہ کہہ سکوں، صاحب سپیکر، ایسا معلوم ہوتا ہے کہ ہمارے کرہ ارض کی جو آبادی ہے، جو باشندے ہیں، وہ دو واضح گروہوں میں تقسیم ہو گئے ہیں، ایک گروہ سرکاری اہلکاروں کا ہے، جس میں سر فہرست کسٹم کا محکمہ ہے اور یہ خیال کیا جاتا ہے کہ اس گروہ سے بالکل نہ کوئی غلط کام ہو سکتا ہے اور نہ یہ غلط کام ان سے Attribute بھی ہو سکتا ہے، اس لئے ان کے ڈانڈے فرشتوں سے ملے ہوئے ہیں اور یہ بے قصور ہیں، دوسرا گروہ وہ ہے ہمارے بابا آدم کی گناہگار اولاد، وہ اگر سماج میں بہت نیک نام بھی

ہوں، لیکن ان سے ہر ایک عیب کی توقع کی جاتی ہے اور وہ ہیں ہم عوام، عالم بالا کے فرشتے تو حمد باری میں لگے رہتے ہیں اور ہماری زمین پر جو فرشتے ہیں، وہ اسی تاک میں رہتے ہیں کہ بابا آدم کی اس بیچاری اولاد کو کہاں ہم بے عزت کر سکیں، ان کو شاہراہوں پر بے عزت کر سکیں اور ہمیں سمجھ نہیں پڑتی کہ اس کی فریاد ہم کہاں تک پہنچائیں گے؟ صاحب سپیکر وہ کہتے ہیں:

ے دیوانوں سے یہ مت پوچھو دیوانوں پہ کیا گزری ہے

میرا بڑا لڑکا اکرام اللہ، جس کی عمر چالیس سال سے زیادہ ہے، وہ پشاور سے اسلام آباد سہ پہر کے وقت جارہا تھا، ابھی وہ کنڈ کی چیک پوسٹ سے کوئی 10 کلو میٹر ادھر ہی تھا کہ اس کے پاس سے کسٹم کے محکمے کے افسران کی گاڑی Cross کر کے پشاور کی طرف گزر گئی، یہ معلوم نہیں کہ کس وقت انہوں نے وہاں سے منہ موڑا اور اکرام اللہ کی گاڑی کا تعاقب شروع کیا، جب وہ کنڈ چیک پوسٹ پر پہنچے تو وہاں ایک گاڑی اچانک سامنے نکل آئی، اس نے سڑک کو بلاک کیا اور اتنے میں وہی افسر اس کے پاس واپس آ گئے، پہنچ گئے اور انہوں دیکھتے ہی تقریباً چالیس سے زیادہ مسلح سپاہی نکل آئے اور انہوں نے اکرم کو گھیرے میں لے کر اس پر رائفل تان لی، صاحب سپیکر، اکرام نے ان افسروں سے کہا کہ شاید آپ کو کوئی غلط فہمی ہو گئی ہے، میں ایک شریف خاندان سے تعلق رکھتا ہوں، میرا باپ صوبے کا وزیر اعلیٰ رہ چکا ہے اور اب بھی ممبر ہے، میرا دوسرا بھائی اسرار اللہ، وہ بھی صوبائی اسمبلی کا ممبر ہے، میرا تیسرا بھائی انعام اللہ، وہ اسسٹنٹ ڈائریکٹر ایف آئی اے ہے اور یہیں پشاور میں متعین ہے، میں اسلام آباد جارہا ہوں اپنے بہنوئی سے ملنے اور وہ میرا بہنوئی دفتر خارجہ میں ایڈیشنل سیکرٹری ہے، اگر آپ تسلی کرنا چاہتے ہیں، میں آپ کو اس کا ٹیلیفون نمبر دیتا ہوں، آپ اس سے تسلی کر لیں اور میں نے کیا کیا ہے؟ آپ نے کیوں مجھے Detain کیا ہے؟ آپ میری گاڑی کو دیکھ لیں، یہ پک اپ ہے، پیچھے سے ساری خالی ہے اور کھلی ہے، چھت اس پر نہیں ہے، نہ اس میں بستر اہے، نہ سامان ہے، اگر آپ نے اس اٹیچی کیس کو دیکھنا تھا تو جہاں آپ مجھے ملے تھے، وہیں مجھے ٹھہرا لیتے، اس میں کوئی حرج نہیں واللہ ہم Law maker ہیں، Law breaker نہیں ہیں، آپ اگر شائستہ طریقے سے اور ضابطے کے مطابق تلاشی لیں، یہ آپ کا حق ہے، یہ آپ کے محکمے کا حق ہے، آپ کر سکتے ہیں، لیکن ان حالات میں جو میں نے یہاں کہے، یہ ناقابل فہم ہے، آپ مہربانی کریں تسلی کرنی ہے تو کر لیں اور مجھے چھوڑ دیں،

صاحب سپیکر! ان افسروں نے معقولیت کی کوئی بات نہ سنی اور اسی طرح سے اکرام کو گھیرے ہوئے محکمہ کسٹم کے بازوئے شمشیر زن نے اسی طرح بندوقیں تانی ہوئی تھیں اور اس کی تلاشی لے رہے تھے اور ٹریفک جاری تھی، اس میں اکرام اللہ کو بہت سے لوگ پہچانتے ہیں، کوئی ان کے واقف بھی تھے تو لوگ گاڑیوں سے سر نکال نکال کر۔۔۔۔۔

سردار عنایت اللہ خان: سر! میں آپ کا تھوڑا وقت لینا چاہتا ہوں، جو ریکویسٹ میں نے کی تھی، آپ مجھے وہ کہنے دیں جو میں کہنا چاہتا ہوں۔

جناب سپیکر: جی۔

سردار عنایت اللہ خان: تو جب ان کو کچھ نہ ملا، کوئی چیز نہ ملی، انہوں نے یہاں تک تلاشی لی کہ وہ شیشے اکھاڑ اکھاڑ کر پھینک رہے تھے، جب انہوں نے اسے چھوڑ دیا تو صاحب سپیکر، میں یہ عرض کرنا چاہتا ہوں کہ اکبر الہ آبادی نے تو بہت پہلے کہہ دیا تھا، اس پر حیرانی ظاہر کی تھی کہ میں نے تو صرف خدا کا نام لیا تھا اور آپ لوگوں نے تھانے میں رپورٹ لکھوادی کہ یہ اس زمانے میں خدا کا نام لیتا ہے، اگر ایسا کوئی قانون ہو جو مجھے علم نہیں کہ اس وقت اگر کوئی اپنے آپ کو عزت دار سمجھے تو قابل دست اندازی پولیس ہے؟ وہ تو اور بات ہے یا اگر یہ رسم ہو کہ کوئی نہ سر اٹھا کے چلے تو یہ بھی کوئی بات ہے، اب اس طرح کی حالت اگر ہمارے ساتھ ہے، ہم سارے صوبے کے نمائندے ہیں، ہم اپنے عوام کی واسطے یہ کہہ رہے ہیں، ہمیں اس سے کوئی کچھ خطرہ نہیں، ہم نے سمگلنگ نہ کبھی کی ہے، خدا جانتا ہے ابھی تک Moral turpitude کی میرے خاندان کے متعلق، اگر کوئی رپورٹ یا کوئی اقدام ہوا ہو تو میں قابل گردن زنی ہوں صاحب سپیکر، میں اب آپ کی توجہ اور اس معزز ہاؤس کی توجہ اس طرف دلانا چاہتا ہوں کہ کسٹم کا محکمہ ایک Octopus جس کے Tentacle بہت لمبے ہیں، آج سے میں اور میرا خاندان ان کی ہٹ لسٹ پر آگیا ہے اور اس کے بعد اگر جو مقدمہ بنے گا بھی سہی تو میری آپ سے یہ درخواست ہے کہ یہ نوٹ کرلیں کہ وہ جعلی ہوگا اور وہ غلط ہوگا اور اس کے ساتھ میں یہ بھی عرض کردوں کی جو کاروائی میری تحریک التواء پر ہوئی ہے اس کی مہربانی کر کے مجھے نقل دی جائے حفظ ماتقدم کے لئے، یہ اس لئے کہ میں ایک مثال سنا کر بس کرنا چاہتا ہوں، آپ کو ستانا نہیں چاہتا، میں نے اسمبلی کے فلور پر ایک بیان دیا تھا 1976 میں کہ میرے خلاف حکومت وقت قتل کا منصوبہ

تیار کر چکی ہے اور اس پر عمل درآمد ہونے والا ہے، چند ماہ گزرے تھے، بلکہ To be exact، 9 جنوری 1977 میں بالکل اسی طرح ہوا، جس طرح میں نے فلور آف دی ہاؤس پر بیان دیا تھا، کمشنر کے ذریعے مجھے بلوایا گیا اور جب میں ایئرپورٹ پر پہنچا اور مجھے یہ کہا گیا کہ وزیراعلیٰ آرہے ہیں اور ان کا استقبال کرنا ہے، جب میں وہاں پہنچا تو اجرتی قاتلوں نے مجھ پر حملہ کر دیا، اس وقت ہزاروں لوگ موجود تھے، اس وقت سعادت خان مروت ایس پی موجود تھا، اس کی ساتھ کوئی سو سے زیادہ سپاہی تھے تو کوئی بیس منٹ فائر نگ جاری رہی، میرے ڈرائیور کو تین گولیاں لگ گئیں، وہ ابھی میری باہر جیپ میں بیٹھا ہے، اس کا ہاتھ ناکارہ ہے، بائیں ہاتھ سے گاڑی چلاتا ہے، ایک دوسرا میرا باڈی گارڈ تھا، اس کے سینے سے گولی نکل گئی اور جب ہم نے Self defense میں جوابی فائر نگ کی تو سات آدمی وہاں مارے گئے اور ایک آدمی رات کو مر گیا، اٹھارہ آدمی زخمی ہو گئے، ہم نے گرفتاری خود دی، جیل میں رہا اور اس کے بعد جب سیشن جج نے فائل کو دیکھا تو انہوں نے ہمیں حفاظت خود اختیاری کے تحت بری کر دیا، صاحب سپیکر، ہمارے علاقے میں بلکہ قانون میں یہ Moral turpitude نہیں ہے، Duel میں ہے، یا Self defense میں جو قتل ہو جائے اسے ہم ایک جرم نہیں سمجھتے، ہم اسے ایک Misfortune سمجھتے ہیں، صاحب سپیکر، میں یہ عرض کرنا چاہوں گا، آپ سے بھی عرض کر رہا ہوں اور معزز ممبران سے بھی کر رہا ہوں کہ آپ مہربانی کر کے ان افسروں کو یہاں بلوائیں، میں نے جو اسلامی ضابطہ سمجھا ہے، وہ یہ ہے کہ کسی کی غیر موجودگی میں اگر کوئی بات کی جائے اور اسے ناگوار گزرے تو وہ غیبت کی تعریف میں آتا ہے، بہتر یہی ہو گا کہ اسے کمیٹی کے حوالے کر کے، میں کمیٹی کو ان افسروں کے نام بھی بتا دوں گا اور ساری تفصیلات بتا دوں گا اور میں ان افسران کو یہ پیغام پہنچانا چاہتا ہوں کہ

؎ او ظالم و مظلوم نما عہد میں تیرے ناکردہ گناہوں کی سزا یاد رہے گی

(تالیاں)

جناب سپیکر، میں ان کو یہ یقین دلاتا ہوں کہ اس زمانے میں اگر وہ اپنے سرپرستوں کی وجہ سے سزا سے بچ جائیں، اس پر ہم یہ کہیں گے وہ ہرگز نہیں بچ سکتے، وہاں جو جج بیٹھا ہے، وہ کرپشن سے اوپر ہے، تھینک یو ویری مچ۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: تھینک یو، جناب ملک ظفر اعظم صاحب۔

ملک ظفر اعظم (وزیر قانون): جناب سپیکر صاحب! اکرام اللہ خان کے ساتھ کنڈ چیک پوسٹ پر جو حالات ہمارے معزز اور بزرگ سردار عنایت اللہ خان گنڈا پور صاحب نے On the floor of the House بیان کئے وہ واقعی قابل غور ہیں، ٹریژری بینچوں کی طرف ہم بھی آپ سے یہ درخواست کریں گے کہ ان افسران کو بلایا جائے اور اس کی ساتھ گنڈا پور صاحب نے جو تجویز دی اور چونکہ یہ سنٹر کا معاملہ ہے، ہمارے دسترس سے باہر ہے، ان کے کرتوتوں کی وجہ سے 1995 میں ہمارے کیبینٹ کے ایک معزز رکن نے رٹ بھی کی تھی، لیکن پھر بھی وہاں پر وہ کیمرے لے گئے اور بھی بہت کچھ کیا، لیکن وہ کنٹرول میں نہیں آسکے جی تو، اگر ہو سکے تو ہم عنایت اللہ خان گنڈا پور صاحب کی بات کی مکمل تائید کرتے ہیں ان کے ساتھ ہیں اور اسکی مذمت کرتے ہیں اور کمیٹی آپ خود اسکے لئے تشکیل دیں، ہم ان کے ساتھ ہیں۔

جناب سپیکر: عبدالاکبر خان۔

سردار عنایت اللہ خان: جناب سپیکر! میں ایک وضاحت کرنا چاہتا ہوں۔

جناب سپیکر: جی۔

سردار عنایت اللہ خان: وہ افسران جنہوں نے کام کیا تھا، وہ یہیں سرحد میں رہتے ہیں، وہ پنجاب میں نہیں بلکہ یہاں رہتے ہیں آپ کے نیچے۔

جناب سپیکر: جی شہزادہ صاحب۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: سر! یہ ایک واقعہ ہماری بزرگ ترین ہستی جناب گنڈا پور صاحب کے صاحبزادے کے ساتھ پیش آیا اور ہر روز اس طرح جو شخص بھی وہاں سے گزرتا ہے، اس کے ساتھ یہ واقعات آئے دن ہوتے رہتے ہیں، یہ بہت Serious معاملہ ہے، جب ممبر اسمبلی سابق وزیر اعلیٰ اور ان کا بھائی، ان کا صاحبزادہ، انہیں معاف نہیں کیا جاتا اور تنگ کیا جاتا ہے اور بے گناہ بے خطا، اسی طرح کوئی ممبر بھی اسمبلی کا گزرتا ہے، اس کے ساتھ بھی ایسا ہی سلوک کیا جاتا ہے، کنڈ سے پہلے بھی اور جب آپ اٹک کراس کر کے آگے جاتے ہیں تو آپ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: شاه راز خان تاسو۔۔۔۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: بیشک اگر آپ اپنے کارڈز بھی، شناختی کارڈز بھی، اسمبلی کے ممبر شپ کے کارڈز بھی دکھاتے رہیں تو اسی طرح کا سلوک ہوتا ہے، جناب والا! جس طرح گنڈاپور صاحب نے کہا، یہ معاملہ عزت نفس کا معاملہ ہے، ہر ایک کی عزت نفس مجروح ہوتی ہے جو گناہگار ہیں وہ نکل جاتے ہیں جو بے گناہ ہیں ان کی ساتھ ایسا سلوک کیا جاتا ہے، اس تحریک التواء کو جس طرح ظفر اعظم صاحب نے فرمایا کہ انہیں بھی تشویش ہے، Sir, into a resolution Convert کیا جائے اور فیڈرل گورنمنٹ کو یہ ریزولیوشن بھیجی جائے کہ آئے دن ایسے واقعات ہوتے ہیں اور اس واقعے کی In particular نشاندہی کی جائے کہ یہ واقعہ رونما ہوا ہے، باقی کمیٹی بنانے میں بھی کوئی حرج نہیں ہے سر، یہ اسمبلی ہے، اسمبلی کے معزز ممبران کی یہاں پر ایک کمیٹی بنائی جائے اور ان افسران سے بازپرس کی جائے اور ان سے بات کی جائے اور اگر ایسا یہاں ممکن نہیں تو یہ مسئلہ فیڈرل گورنمنٹ کے ساتھ Take up کیا جائے، کیونکہ یہ صوبہ سرحد کے لوگوں کے لئے پریشانی کا باعث ہے۔

جناب سپیکر: ڈاکٹر سلیم صاحب۔

ڈاکٹر محمد سلیم: محترم جناب سپیکر صاحب! دا کومه واقعه په کنړ کښې شوې ده، دا ډیره زیاته افسوسناکه ده، منسټر صاحب دا اوویئل چې دا زمونږ دسترس نه بهر دی، دا خلق خو یوه خبره کوم که دا د مرکز خلق هم دی نو دی زمونږ په کنړ کښې که منسټر صاحب خپله دا ذمه داری نه شی اغستې او دا خلق نه شی را غوښتې نو کم از کم مونږ خو یو دلته کنه، زه هم د دغه علاقې اوسیدونکے یم (تالیاں) زه د دې اسمبلئی په فلور باندې دا خبره کوم چې دغه افسرانو کښې به یو افسر هم زما نه دغه ځائے کښې نه ادریږی، دومره لوئے سړے عنایت الله گنډا پور د ډیر وخت نه، 1970 نه هم مخکښې راروان دے په دې اسمبلئی کښې، ډیر د شریف خاندان سره تعلق لری، زمونږه د ټولو نه معزز رکن دے او چې د دوئی زوئے اکرام الله، هغه هم څه تعارف محتاجه نه دے، نو چې هغه سره دا سلوک کیدے شی نو د یو عام سړی سره به څه کیږی۔

جناب سپیکر: جی، مولانا امان اللہ حقانی صاحب۔

مولانا امان اللہ: سپیکر صاحب، زه خو د گنڈا پور صاحب بچی سره کومه واقعه شوې ده، په هغې ډیر افسوس اظهار کوم، خو زه دا خبره Add کومه چې د دې کارخانو نه چې شروع شی تر نوښاره پورې ځائے په ځائے باندې دا کستم والا ولاړ دی او د خلقو بے عزتیانے هم کوی، د هغوې نه څه ځائے معلوم وی، نه ئے څه طریقه کار معلومه وی او په دې موټر سائیکلو باندې هم سمگلنگ کیږی، په سائیکلو باندې هم کیږی نو پکار دا ده چې د دوئی یو خاص ځائے وی او یو خاص چیک پوسټ وی او ځائے په ځائے باندې د خلقو بے عزتی نه کوی او په لاره باندې مسافران تنگوی نه جی، دا خبره Add شی چې کمیټئی ته ریفر شی۔

جناب سپیکر: خلیل عباس صاحب۔

جناب خلیل عباس خان: جناب سپیکر صاحب! شکریه، زه د سردار صاحب د خبرې تائید کومه جی، ما سره یو واقعه په مارچ 1997 کښې پیښه شوې وه چې زه دلته نه روان ووم جی، ما سره بچی او والده مے وه او زما په گاډی باندې فائرنگ او شو چې د کومے وجے نه زما والده اولگیده هغه زخمی وه او اوسه پورے هغوې ته دے نه تکلیف دے، هغه وخت جان محمد خټک په دې اسمبلئی کښې یو ریزولیوشن موو کړے وو او دے اسمبلئی متفقه طور باندې Unanimously هغه ریزولیوشن پاس کړے وو، چې کستم والا ته دے دا احکامات جاری شی چې په یو ځائے کښې دے هغوې چیکنگ کوی او په لاره کښې دے څوک نه ایسار وی، نو زه د دې خبرې پر زور تائید کوم چې د دې ډیرے سختئی سره نوټس پکار دے ځکه چې زه د دې یو Affectee یم زما په گاډی پنځه کولئی لگیدلے وے او زما والده پکښې زخمی شوې وه چې اوسه پورے هغې ته د دې نه تکلیف دے او دا ریزولیوشن د دې صوبائی اسمبلئی د مارچ 1997 موجود هم دے، په هغې باندې دے مهربانی اوشی چې کارروائی اوشی۔

جناب سپیکر: سکندر خان شیر پاؤ صاحب۔

جناب سکندر حیات خان: ډیره مهربانی جناب سپیکر، زه د خپل اړخ نه ستاسو په وساطت سره د سردار صاحب سره چې کومه واقعه پیش راغلې ده د دوئی په خاندان کی د اکرام خان سره، د هغې مونږه بهر پور مذمت کوؤ او زه د،

گستاسپ صاحب چې کوم تجویز پیش کړے دے چې پکار ده چې دا مونږه په ریزولیوشن کښې Convert کړو، د هغې تائید کوم چې پکار ده چې دا مخکښې ثنګه چې اوس خلیل عباس خان هم خبره اوکړه چې جان محمد خان مخکښې هم په دې باندې یو قرارداد پیش کړے وو او یو دغه شته دے نو پکار ده چې دا دے Convert کړے شی او په دې باندې د قرارداد منظور کړے شی۔

جناب سپیکر: زما په خیال Consensus دا دے چې دا Adjournment motion په ریزولیوشن کښې Convert شی او په دې ایوان کښې پیش شی، په دې باندې د ایوان Consensus دے کنه؟

آوازیں: او جی۔

جناب سپیکر: ریزولیوشن مطلب دا دے چې ډرافټ کړے شی او د Tea break د وروستو راوړے شی او په ایوان کښې دے دا پیش کړے شی۔

(اس مرحلہ پر ایوان کی کارروائی چائے کے لئے ملتوی ہو گئی)

(وقفہ کے بعد جناب سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے)

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب! دا یو ریکوسټ کوم جی، دا زما یوه ذاتی غوندې خبره ده لږ شانتے، مونږه جی-----

جناب سپیکر: د Public interest نه ده؟

جناب پیر محمد خان: دا زما ذاتی ده لږ وضاحت ئے کوم زما د لائسنس معامله ده په دې 99-1998 اسمبلئی کښې-----

جناب سپیکر: نه Personal explanation دے او که، په Personal explanation خبره کولے شے۔

جناب پیر محمد خان: نه په دې باندې جی زما Question شته دے خو جواب پرے نه راځی، صرف دا په ریکارډ ځکه راوستل غواړم چې دا لکه ګنډا پور صاحب وضاحت اوکړو د خپل ځان د پاره، خبره ئے ډیره صحیح وه او ډیره وزنی وه، دا زما ذاتی خبره ده، لږ غوندې یو دوه منټه اخلم، زیات نه اخلم، صرف چې په ریکارډ راشی۔

جناب سپیکر: جی۔

جناب پیر محمد خان: جی په 1999 کښې چې کله مارشل لاء راغلله نو زمونږه هاسټل ته فوج راغې، هلته کښې ئې زمونږه د کمرو تلاشیانے اغستلے، اوویئل ئے چې ستاسو سره اسلحه ده مونږه هغه راټولوؤ، مونږه ورته اووے چې ټهیک ده نو هغه اسلحه خو زما سره نوره نه وه، یوه چائنا طمانچې وه او دائے لائسنس دے زما سره، هغه ئے واغسته او هغه طماچې چې وه بیا اوس دے 2002 کښې ماته تماچې ملاؤ شوه او څنګه ملاؤ شوه ؟ چې زما هغه چائنا وه اصلی نو درے والا ئے جوړه کړې ده او زما هغه نمبر ئے پرے خیژولے دے، زه نه یم پوهیه چې هر چا چې کړی دی ماته خو د مال خانے نه دغه راغلې ده، اوس یو طرفته هغه تماچې خو دومره قیمتی نه وه، دس، پندره هزار روپو څیز وو، خیر دے خو یوه غټه خبره بله ده دا ځکه په ریکارډ راوستل غواړم، دا طمانچه په دې لائسنس کښې زما په نوم ده، چائنا طمانچه ده، نمبر ئے دے 31014474، دا ئے لائسنس دے که په دې تماچے په کوم ځائے کښې واردات کیږی په دې پیښور کښې پر د چا د لاسه کیږی، په کراچئی کښې پرے کیږی نو یو مجرم به پکښې زه یم ځکه چې دا طمانچه زما په نوم ده، نو د دې وجے نه دا مے په ریکارډ راوسته چې طمانچه زما ده، زما په لائسنس باندې ختلے ده، ماته جعلی راکړے شوې ده، دره والا طماچه ئے په بدل کښې راکړه د دوه درے سوه روپو۔

Mrs. Riffat Akbar Swati: Sir! There is not translation. We cannot understand Pir Muhammad.

جناب پیر محمد خان: نو د دې وجے نه دا ما د اسمبلئی په ریکارډ راوستله۔

محترمہ رفعت اکبر سواتی: ہم سمجھنا چاہ رہے ہیں، لیکن کیسے سمجھیں؟

جناب پیر محمد خان: که په دې طماچه څه واردات کیدل نو زما هغه کوئسچن جواب تر اوسه پورے حکومت خو راکوی نه خو که په دې څه واردات کوی نو د هغې ذمه وار به دا حکومت وی۔

جناب سپیکر: خه خه۔

جناب بشیر احمد بلور: پوائنٹ آف آرڈر۔

جناب سپیکر: بشیر احمد بلور صاحب۔

جناب بشیر احمد بلور: ستاسو مهربانی یو اهم مسئله ده، نن په اخبار کښې راغلې ده، هغه بله ورځ، ما اوس خبره اوکړه د اخبار، نو د اخبار تراشه هیڅ شے نه وی خو تاسو ته به یاد وی چې عبدالاکبر خان د اخبار په تراشه باندې د مردان چې کوم ناظم اعلیٰ دے-----

جناب سپیکر: په ایډجرمنټ موشن ئے د رولز لاندې راولئ۔

جناب بشیر احمد بلور: نه په هغې کښې دا وه چې د اخبار د تراشے خبره وه، په دې کښې اوس تاسو اوګورئ چې دا اوس دوه خبرې دی چې "لیڈی ریڈنگ ہسپتال میں انتظامیہ نے سرکاری احکامات کی دھجیاں اڑادیں، شعبہ حادثات کے مریضوں کو مفت ادوایات دینے کے بجائے سرینجیں بھی دینا بند کر دی، ہمارے پاس سرکاری سرنجیں نہ ہوں تو کہاں سے دیں؟ نرسوں کا موقف، حکومت زبانی جمع خرچ کی بجائے اصلاح احوال کرے، لواحقین کا موقف۔"

جناب سپیکر: ہاں جی۔

جناب بشیر احمد بلور: زما دا عرض دے سپیکر صاحب! چې زمونږه د حکومت خو ډیرے لوئے لوئے دعوے کوی چې مونږه علاج به فری کوؤ، په هسپتالونو کښې به ډیر حالات ښه وی، مونږه انصاف به دے خلقو ته گھروں کے دروازے پر دیں گے، نو زه عرض کومه چې دا تاسو اوګورئ چې دا هغه سرنج چې کوم مخکښې حکومتونو ورکولو نو هغه اوس دوئی نه ورکوی، نو پکار دا ده چې زمونږه هیلتھ منسټر صاحب ناست دے او ډیر Effectiveمنسټر دے، Youngدے نو پکار ده چې په دې باندې لږه انکوائری اوکړی چې دا ولے دے خلقو ته چې دا سرنج نه ملاویږی او بل زما دا ریکویسټ دے جی چې زمونږه، معافی غواړم ستاسو نه، رولز خپله خبره یو ذاتی ریکویسټ دا کوم چې نن په اخبار کښې راغلې دی چې زمونږه منسټر صاحب دا خبره کړې ده چې "صوبے میں تعلیمی ایمرجنسی نافذ کر دی گئی ہے، خالی آسامیوں پر اساتذہ کی بھرتی جاری ہے" صرف دا تپوس کوم چې دا استاذانو بهرتی چې جاری ده نو په دې کښې، دا چرته په اخبار کښې راغلی

دی چې دا استاذان به اخلی که د دې څه پوزیشن دے؟ ولے چې دا بهرتی چې جاری ده نو مونږه ته خو هیڅ پته نشته او زمونږه دا ایم پی اے صاحبان، نه چا مونږه په Confidence کښې اغستی یو نو دا څنګه لګیا ده چې دا بهرتی کیږی، په میرټ باندې به کیږی که ذاتی Liking and disliking باندې به کیږی؟ که دا په اخبار کښې راغلې دی او که نه دی راغلی؟ دا دوه خبرې چې دی جناب۔

جناب سپیکر: ہیلتھ منسٹر صاحب۔

جناب عنایت اللہ (وزیر صحت): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ زه د محترم بشیر بلور صاحب شکریه ادا کوم ډیرے اهمے خبرې طرف ته ئے توجه راګرځولے ده، ان شاءالله انکوائری به پکښې اوکړو۔

جناب سپیکر: مہربانی۔

وزیر صحت: او مونږه به Ensure کوؤ دا چې مفت سرنجونه چې تر کومه حده پورے د حکومت وسائل دی نو تر هغې حده پورے به دا مونږه یقینی کوؤ چې دوائیانے مفت وی۔

Mr. Speaker: Minister for Education, Maulana Fazal Ali Sahib.

مولانا فضل علی (وزیر تعلیم): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ زه هم د بشیر بلور صاحب شکر ګزاریم، ماته دا پته نشته چې داسې بیان راغلې دے په اخبار کښې نن، ما هغه بله ورځ په فلور باندې خبره کړې ده، بلور صاحب نه وو موجود، په هغه فلور باندې مے خبره دا کړې وه چې مونږه ایمرجنسی نافذ کړې ده د دې د پاره څه استاذان کم دی په سکولونو کښې، سائنس ماسټران نشته دے، استاذان نشته دے نو مونږه دا کوشش کوؤ چې په کنټریکټ باندې فی الحال استاذان بهرتی کړو چې استاذان پوره شی په سکولونو کښې بیا چې کوم طریقه کار دے، د هغې Process اوږد دې نو په هغې طریقه کار باندې به راځی هم دغه خلق، دا خبره ما کړې وه۔

جناب سپیکر: په اسمبلئی کښې Statement دوئی ورکړے وو جی۔

وزیر تعلیم: دا پکښې نشته دے چې جاری ده جی۔

جناب بشیر احمد بلور: دا جی نوائے وقت اخبار دے۔

جناب سپیکر: نه جی، دا دوئی په اسمبلئی کښې Statement ورکړے وو۔

جناب بشیر احمد بلور: خو اخبار کښې وائی چې بهرتیانے شروع دی۔

مولانا محمد مجاہد خان الحسینی: په ما باندې رحم اوکړئی، ماله خوب نه راځی د شپے۔

جناب سپیکر: جی۔

مولانا محمد مجاہد خان الحسینی: زما په دې بوډا دماغ کښې دا شے نه راځی ستاسو نه تپوس کوم او دا زما دا رونړه چې ناست دی نو د دوئی نه هم تپوس کوم چې دا شے، دا زما دا خبره مشتهره کړئی که څوک بزرجمهر پیدا شو او ماله ئے جواب راکړو چې زه په آرام خوب اوکړم، هغه دا ده جی تاسو چې ټول غور اوکړئی، تاسو ټولو نه زما درخواست دے، تاسو ځان ته وائی صوبائی حکومت، دا د صوبائی حکومت اراکین دی او زمونږه یو غیر جمهوری صدر، غیر جمهوری طریقے سره ضلعی حکومتونه قائم کړی دی او صوبه نام دے د مجموعی اضلاعونه، نو چې په اضلاعو کښې هغه حکومت څوک نه منی نو ستاسو حکومت په چا دے ؟

(تالیاں)

جناب سپیکر: خه جی، صحیح ده۔

مولانا محمد مجاہد خان: دا جواب ما ته پکار دے۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب! دا خو ئے دا سې زبردست سوال اوچت کړو په پوائنټ آف آرډر، د پوائنټ آف آرډر قانون دا دے چې په دې به بیا تاسو رولنګ ورکوئی، په دې اوس تاسو سبا ورکوئی یا بله ورځ، دا پوائنټ آف آرډر جواب ضروری دے۔

مولانا محمد مجاہد خان الحسینی: د دې جواب زه غواړم ورنه واقعی، واقعی که تاسو ئے جواب بیا رانه کړو او په هغې کښې ستا حیثیت بیا برقرار نه شونو کم از کم زه به د دې خپل سیټ نه استعفٰی ورکړم۔

توجہ دلاؤ نوٹس ہا

Mr. Speaker: Next item. Item No. 7. Dr. Zakirullah Khan, MPA, to please move his call attention notice No. 176.

جناب محمد امین: پوائنٹ آف آرڈر جی۔

جناب سپیکر: د دې نه وروستو، د دې نه وروستو۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر! شکریہ۔

جناب انور کمال: صاحبه! تاسو د مجاهد صاحب د خوب بندوبست او نه کړو، د ے به هم دا سې ویښ پاتے وی۔

جناب سپیکر: جی،جی۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر صاحب! میں آپ کی وساطت سے اس معزز ایوان کی توجہ مفاد عامہ اور فوری نوعیت کے اس اہم مسئلے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں اور وہ یہ کہ تربیلہ واٹر شیڈ پراجیکٹ ایبٹ آباد جو گزشتہ تیس سالوں سے صوبہ سرحد کے مختلف اضلاع میں لاکھوں ایکڑ رقبے پر کامیاب شجر کاری کر رہی ہے اور جس کی بدولت ماہرین کی رائے کے مطابق تربیلہ ڈیم کی عمر 58 سالوں سے 85 سالوں تک بڑھ گئی ہے، لیکن اس اہم پراجیکٹ کو 30 جون 2003 کو ختم کیا جا رہا ہے، جس کے نتیجے میں نہ صرف اس صوبے کے پانچ سو افراد یعنی ملازمین جنگلات اور پراجیکٹ سے وابستہ ہزاروں یومیہ مزدور بے روزگار ہو رہے ہیں، بلکہ پراجیکٹ کی تیس سالہ محنت رائیگاں جانے کا خطرہ ہے، لہذا پراجیکٹ کی مزید توسیع کے لئے ترجیحی بنیادوں پر اقدامات کئے جائیں،یوه خبره پر ے او کړم جی۔

جناب سپیکر: بس او شه کنه، خبره خو دغه خبره ده ټوله د په تحریک کے لئے لیکلے ده، سراج الحق صاحب۔

جناب سراج الحق (سینیئر وزیر): زه ډاکټر ذاکر الله صاحب ډیره شکریه ادا کوم چې Being a Doctor د ے په دا سې شعبوں باندې هم ډیر ښه سوچ و فکر و بچار کوی او ډیر لر ے پور ے د دوئی نظر رسی، نو بهر حال زما د ده د دې تجویز سره اتفاق د ے او که د ده په علم کښې وی نو دا پراجیکټ په 30جون 2002کښې ختمیدونکے وو او بیا وفاقی حکومت د یو کال د پاره په دې کښې د توسیع مزید اجازت اوکړو، چونکه دا پراجیکټ زمونږه د صوبے د پاره ډیر فائده مند دې نو

د صوبه سرحد حکومت په دې کښې د مزید توسیع د پاره بیا د مرکزی حکومت نه درخواست کړے دے د دې وجے چې یوه فائده ډیره ده او دویم دا چې زمونږه په زرګونو خلق په دې کښې ملازمت کوی۔

جناب سپیکر: مہربانی۔

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: شکریه جی۔

Mr. Speaker: Next, Mr. Anwar Kamal Khan, MPA, to please move his call attention notice No. 204.

جناب انور کمال: شکریہ جناب سپیکر! میں آپ کی توجہ ایک اہم مسئلے کی طرف دلوانا چاہتا ہوں کہ ضلع کرک میں گر گری کے مقام پر گیس کے ذخائر دریافت ہوئے ہیں، جب کہ ان ذخائر سے تمام جنوبی اضلاع یعنی کرک، کوہاٹ سے لیکر ڈیرہ اسماعیل خان تک کے علاقے کو گیس فراہم کی جاسکتی ہے، چونکہ گر گری کے مقام پر گیس کے لئے کوئی بھی ریفائنری موجود نہیں ہے، لہذا خدشہ ہے کہ یا تو گیس کے ان ذخائر کو بند کر دیا جائے گا یا پھر ان کو پنجاب منتقل کر دیا جائے گا، جس کی وجہ سے صوبہ سرحد اور جنوبی اضلاع کو نا قابل تلافی نقصان اٹھانا ہوگا، جناب سپیکر، تاسو ته ډیره ښه معلومه ده چې په صوبه سرحد کښې جنوبی اضلاع بالخصوص کوهاټ، هنګو، ټل۔۔۔۔

جناب سپیکر: انور کمال خان! دا ظفر اعظم صاحب جواب ته نه پرېږدے چې جواب واورے نو بیا به۔

جناب انور کمال: زه صاحبه، خالی هغه تمهید درته کېږدم، ظاهره خبره ده چې جواب ته به زه متوجه یم، زما مقصد په دې کښې Basicallyدا دے چې دا د اللّٰه تعالیٰ یو لوئے کرم دے او ډیر لوئے رحم دے زمونږه په دې صوبه، او خصوصاً په جنوبی اضلاع چې په کرک کښې د ګرګری په مقام باندې د ګیس ذخائر دریافت شوې دی او ماته د دې خبرې علم دے چې څومره پورے تاسو په وساطت سره دا صوبائی حکومت زور او نه لګوی او دلته ریفائنری چې په کوم ځائے کښې دوئی دا ګیس ریفائن کوی نو دا زه په یقین سره درته وئیلے شم چې مونږ ته د ګیس دلته هیڅ فائده نه راکوی او دا به لاړ شی سبا پنجاب ته، او د دې نه چې کومه فائده زمونږه جنوبی اضلاع او مونږه وینو چې که د ګرګرئی نه مونږه څه فائده وانغستله نو زما خیال دے چې دے راتلونکی نیمه صدئی کښې به

بیا دے جنوبی اضلاع ته د گیس ورکولو تصور د هر یو سړے د ذهین نه اوباسی، زمونږه هم داسې خواران غریبان خلق دی او هغوئی ته هم دغسې د گیس ضرورت دے نو مهربانی اوکړئی زما د دې کال اټنشن مقصد دا دے چې تاسو خپل ټول زور واچوئی، دا به ستاسو د دې حکومت د دې ټولو جنوبی اضلاع سره یوه دومره لویه ښیګړه وی چې تاسو مرکزی حکومت په دې باندې مجبوره کړئی، دا زمونږه حق دے چې دلته د ریفائنری اولګی تاکه دا گیس چې کوم دلته دریافت شوې دےد دې، ذخائرو نه د جنوبی اضلاع پورا پورا فائده واخلی، زما خالی دا ریکوئسټ دے۔

جناب بشیر احمد بلور: جناب سپیکر صاحب! که ماته اجازت وی۔

جناب سپیکر: بشیر احمد بلور صاحب۔

جناب بشیر احمد بلور: په دې باره کښې مونږه یو قرارداد هم ستاسو په سیکرټریټ کښې ورکړے دے، هغه زمونږ د ټولو ایم پی اے صاحبانو د کرک او کوهاټ په هغے باندې دستخطونه دی او مونږه دا ریکویسټ کړی وو څنګه چې زمونږه انور کمال خان خبره اوکړه چې دا ریفائنری دلته جوړا شی نو دا اوس د هغوې پروګرام دا دے چې دا ټول پنجاب ته اوړئی، دا تاسو ته پته ده سپیکر صاحب، چې دا زمونږه تربیلے دا ډیم چې دے، دا هم زمونږه دے او دا بجلئی هم زمونږه وه، دا په 1958 کښې د یو یونټ نه مخکښې د دې صوبے ملکیت وو او د صوبے اختیار وو ورباندې او دا چې کوم وخت ون یونټ ختم شونو ټول زمونږه وسائل چې دی، واپډا هاؤس په لاهور کښې جوړ شو او زمونږه ټول انکم چې دے د بجلئی ټول هلته ځی او بیا د هغې نه مونږ ته راکوی، نو هغه هم کله راکوی او کله ئے نه راکوی، نو دا حکومت عاجز، په دې هر وخت مونږه هم شور کولو او دوئی هم شور کوی نو زما یو ریکویسټ دا دے چې بیا یونټ مات شو او هر څه ئے واپس راوړل خو هغه بجلی چې ده نو هغه مونږ ته واپس رانغله، نو که دا یو ځل ریفائنری اخوا لاړله نو دا بیا زمونږه د جنوبی اضلاع ته، خدائے یو دے، دے صوبه رشتیا تاسو ته یو خبره کوم چې زمونږه صوبه څومره مالداره ده، په پاکستان که بله داسې مالداره صوبه تشته، خو په ټولو کښې عاجزان چې دی، هم د دې صوبے خلق دی، په دې وجے چې په مونږه باندې داسې حاکمان دی

چې خدائے دے مونږه اوساتی د دې حاکمانو نه او هغه سپین انګریزان لاړل او دا تور انګریزان چې را باندې حکومت کوی او زمونږ په وسائلو باندې ئے قبضه کړې ده، زه ریکویسټ کوم حکومت ته چې د ے سخت نه سخت احتجاج اوکړی چې دا ریفائنری چې ده نو هم په دې صوبه کښې دے جوړا شی۔

جناب سپیکر: جناب سراج الحق صاحب۔

قاری محمد عبداللہ: جناب سپیکر! یوه خبره کوم جی۔

جناب سپیکر: جی۔

قاری محمد عبداللہ: یوه خبره کوم جی د ګیس په حواله سره چې د محترم انور کمال صاحب کوم کال اټینشن دے، زه د دې خبرې وضاحت کوم چې دا ګیس چې کوم دریافت شوې دے، دا زما د حلقے نه دوه کلومیټر په فاصله باندې ګرګرئی کښې دریافت شوې دے، لهٰذا د دې ګیس د ریفائنری د پاره د سنټر هم دغه ګرګرئی اوګرځوی او په فرسټ چانس کښې ډسټرکټ هنګو ته دا ګیس فراهم کړے شی، او تل دے سره په مضافات کښې یو موزوں شهر دے۔

جناب سپیکر: لږ صبر اوکړه چې خپل خوئے کړو کنه، جی ملک ظفر اعظم صاحب د کرک خبره ده۔

ملک ظفر اعظم (وزیر قانون): جناب سپیکر! یہ کرک کی بات ہےاور کرک میں میرے قبیلے کی بات ہے جی، بات دراصل یہ ہے اور یہ علاقہ جو ہے، مادی وسائل سے مالا مال ہے،اس سے میں پچیس کلومیٹر کے فاصلے پر شکر دارہ کے مقام پر وسیع ذخائر پیٹرول اور گیس کے مل چکے ہیں اور یہ گر گری میں تقریباً 35 ہزار مکعب فٹ، جو ہمیں خود بتا رہے تھے کہ یہ جنوبی اضلاع ہی کہ نہیں، بلکہ سارے صوبہ سرحد کی ضرورت سے بھی زیادہ ہےاور ہم اسکوایسی جگہ لے جاناچاہتے ہیں کہ اسی گیس کو ہم ہزارہ ڈسٹرکٹ کو بھی سپلائی کر سکیں،اس بابت میں ہمارے جنوبی اضلاع کے تمام ایم پی ایزاور ایم این ایز نے متفق ہو کر خان جی کی سرکردگی میں وہاں کے ایک ڈسٹرکٹ ناظم کو سربراہ بنا کر ایک ریزولیوشن پاس کی اور یہاں پر بھی میرے خیال میں ایک زیزولیوشن دی ہوئی ہے۔

جناب سپیکر: ان شاءاللہ وہ بھی آئے گی۔

وزیر قانون: لیکن مسئلہ یہ ہے جی کہ شکر درہ اور کھڈ شریف، یہ آپس میں بالکل Adjacent ہیں، کھڈ شریف پنجاب باؤنڈری ہے اور یہاں پر ہماری باونڈری ہے، ابھی میں ایک اہم تشریح آپ کے سامنے کرنا چاہتا ہوں، جناب سپیکر صاحب، کھڈ شریف اور ادھر داؤد خیل کی طرف سے پائپ لائن ہمارے کنوؤں کی طرف آرہی ہے، پنجاب کی طرف سے داود خیل سے جو کہ باونڈری تک پہنچ چکی ہے اور وہاں کے علاقے شکر درہ والے جو ہیں، وہ اسکو Resist کرینگے اور وہاں پر لاء اینڈ آرڈر کا مسئلہ بھی اس سے بن سکتا ہے، لہذا گر گری تو بعد کی بات ہے، ہمارا تو یہی مسئلہ ہے کہ گر گری اور شکر درہ دونوں کے لئے گیس ریفائنری یہاں پر لگائی جائے، کیونکہ گیس کے یہ بہت وسیع ذخائر ہیں اور اسکی رپورٹ بھی یہ ہے کہ یہ ایریا بڑا Rich area ہے گیس اور پیٹرول کی صورت میں، اور یہاں اور کنوئیں بھی وہ شروع کرنے والے ہیں تو اگر یہ یہاں پر بن جائے ویسے بھی ہم جنوبی اضلاع والوں کا گلہ ہے کہ ہمیں کوئی کچھ نہیں دیتا، جب خدا نے دیا ہے تو وہ تو کم از کم ہمیں ملنا چاہئیے۔

جناب سپیکر: اب تو میرے خیال میں آپ کا گلہ شکوہ ختم ہو گیا ہو گا۔

وزیر قانون: اور اس بابت میں ایک Improvement یہ بھی ہوئی تھی جب جمالی صاحب یہاں آئے، یہاں پر گلہ، خداوند پاک نے ہم پر ترس کھا کر رحم فرمایا ہے، جمالی صاحب جب یہاں آئے تو ہم کیبنٹ والوں نے انکے سامنے یہ مسئلہ رکھا۔

Mr. Speaker: Already Minister Sahib is on the Floor, Shahzada Gustasip Khan, please.

وزیر قانون: تو جمالی صاحب نے اس کو Visit میں ہمیں Hundred million rupees جو ہیں وہ Feasibility study کے دے دیئے ہیں۔

جناب سپیکر: میرے خیال میں اگر ہم جتنا بھی ڈسکشن کرینگے تو اس کا حاصل وہ ریزولیوشن ہوگی اور ان شاءاللہ Coming Thursday کو ہم وہ ریزولیوشن ایجنڈے پر رکھیں گے۔

جناب بشیر احمد بلور: اس لئے مہربانی کریں کہ جو ریزولیوشن ہے، یہ کال اٹنیشن نوٹس اس میں Convert کریں اور وہ لے آئیں تو بہتر ہو گا۔

جناب سپیکر: بس ٹھیک ہے۔

جناب مظفر سید: جناب سپیکر! اس کے لئے خصوصی کمیٹی بنائی جائے، میری تجویز یہ ہے کہ مرکز سے بات چیت کے لئے۔

جناب سپیکر: جناب شہزادہ گستاسپ خان۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: سر! میں گذارش یہ کروں گا، میں بشیر بلور صاحب کی تائید کرتا ہوں کہ This adjournment motion be converted in to resolution اور فیڈرل گورنمنٹ سے یہ سفارش کی جائے کہ یہ ریفائینری صوبہ سرحد کے حدود میں بنے اور صوبہ سرحد کے محروم علاقے ہزارہ، مالاکنڈ سدرن ایریاز، صوابی، یہ سارے علاقے جو ہے، انکو گیس سپلائی ممکن بنائی جائے۔

جناب سپیکر: مطلب یہ ہے کہ ہاؤس کی Opinion یہ ہے کہ Call attention notice کو ریزولیوشن میں Convert کر کے اس ایوان میں پیش کیا جائے۔

آوازیں: جی ہاں۔

جناب سپیکر: تو یہ Call Attention Notice جو کہ انور کمال خان نے پیش کیا ہے، اس کو ریزولیوشن میں Convert کر کے ہاؤس کے سامنے پیش کیا جائے تو ابھی ڈرافٹ کرتے ہیں یا اس کے لئے رولز بھی۔

جناب انور کمال خان: اگر آپ اجازت دیں تو آپ Rules suspend کر کے، ہم ابھی اس کو ریزولیوشن میں تبدیل کر لیتے ہیں اور آپ ہاؤس کے سامنے اس کو پیش کر دیں۔

قاعدہ کا معطل کیا جانا

جناب سپیکر: یہ ہاؤس کے سامنے میں رولز کی Suspension کی بات رکھوں گا۔

Is it the desire of the House that relevant rules may be suspended?

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it, the rules is suspended and Mr. Anwar Kamal Khan, MPA, is allowed to present a resolution.

قرارداد

جناب انور کمال خان: جناب سپیکر! میں مشکور ہوں، یہ اسمبلی آپ کی وساطت سے صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ مرکز سے سفارش کرے کہ گرگری اور شکردرہ کے مقام پر جو گیس کی ذخائر

دریافت ہوئے ہیں،ان کے لئے ریفائنری کسی موذوں جگہ پر ضلع کرک کے حدود میں بنائی جائے تاکہ اس سے جنوبی اضلاع اور صوبہ سرحد کے دیگر اضلاع استفادہ حاصل کر سکیں۔

Mr. Speaker: The resolution moved by Mr. Anwar Kamal Khan before this august House….

قاری محمد عبداللہ: اتنی گزارش میں عرض کروں جی کہ ریفائنری گر گری کے مقام پر بنائی جائے ورنہ لاء اینڈ آرڈر کا کامسئلہ بنے گا۔

Mr. Speaker: The resolution moved by Mr. Anwar Kamal Khan, is it the desire of the House that the resolution moved by Mr. Anwar Kamal Khan, MPA, may be passed? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The resolution moved by Mr. Anwar Kamal Khan, MPA, is passed unanimously.

(تالیاں)

جناب سپیکر: فرید خان ، فرید خان څه دی۔

جناب فرید خان: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ محترم جناب سپیکر صاحب! په ننی مشرق اخبار کښې یو افسوسناک غونډې خبر لګیدلے دے جی چې "شرینگل میں دیر کوہستان پراجیکٹ کے دفتر پر حملہ نامعلوم شرپسندوں نے رات گئے یکے بعد دیگرے کئی میزائل فائر کئے، دفتر میں آگ بھڑک اٹھی" محترم جناب سپیکر دا پراجیکټ په دیر کوهستان کښې موجود دې او د دیر کوهستان په باره کښې یو څو ورځے مخکښې محترم سراج الحق صاحب فرمائیلی وو چې که په ټوله دنیا کښې نه وی نو کم از کم د پاکستان د ټولو نه یو حسین ترین او ښکلے علاقه ده دا ، چې په هغې کښې کمراټ هم شامل دے او تاسو ته ما دعوت هم درکړے دے ، ان شاءالله څو به په جولائی کښې هلته، دا دیر کوهستان د صوبه سرحد ټولو نه ښکلے علاقه ده خو د صوبه سرحد د ټولو نه یو پسمانده او یو محرومه علاقه هم ده جی او د هغې ثبوت دا دے چې تر اوسه پورے زما په خپل کور کښې نه بجلی شته دے او نه پکښې ټیلیفون شته دے او نه ورته هسپتال او سړک شته دے۔

جناب سپیکر: ځه نوره خبره بیا په لا ء اینډ آرډر باندې چې بحث وی، او به ئے کړؤ، حکومت ستا خبره واوریده، اوس به د حکومت نه تپوس اوکړو، حکومت نه۔۔۔۔

جناب فرید خان: تاسو جی دا خبره واورئی نو روستو به بیا د حکومت نه تپوس اوکړو، زه جی ستاسو په وساطت ترے استفسار کومه، دغه پراجیکټ چې د چالیس کروړ روپو حامل دے، دا هلته کښې کار کوی او په یو داسې ځائے کښې چې د دې نه مخکښې صوبائی حکومت او مرکزی حکومت هیڅ قسمه توجه دغے علاقے له نه ده ورکړے او دا یو نعمت دے چې په دغه علاقه کښې کار کوی او د چالیس کروړ روپو یو لوئے رقم په دغه علاقه موجود دې او په علاقه کښې ئے خرچ کوی، خو زه دا خبره کومه چې د دغے پراجیکټ سابقه کوم ډائریکټر چې اوس د هغه تبادله هم شوې ده، ټهیک ده جی که تاسو خبره نه اورئی نو زه به خبره نه کومه جی۔

جناب سپیکر: ولے نه اورمه، ما اجازت درکړے دے۔

جناب فرید خان: د دغې پراجیکټ ډائریکټر د بدعنوانئی او کرپشن په وجه باندې صوبائی گورنمنټ دهغې خلاف انکوائری هم شروع کړې ده او د هغه اوس ټرانسفر شوې دے، د دغې پراجیکټ ډائریکټر په دغې محکمه کښې داسې کسان چې د هغه حامیان وو او په دغه علاقه کښې بعضے داسې کسان هم وو چې د هغه حمایت به ئے کوؤ، د هغوئی په دې باندې شدید رد عمل وو، په دې وجه باندې زه خو وایم چې دا د یو سازش په تحت شوې دی او په دې کښې د هغه پراجیکټ ډائریکټر هم لاس دے، د هغه سره یو څو اهلکار هم په هغے کښې شریک دی او یو څو نور شر پسند عناصر هم، زه وایم چې دا کوم یو قانون دے او دا کوم یو روایت دے چې په صوبه سرحد کښې Stable کیږی چې د یو ادارے ډائریکټر یا د مشر ټرانسفر کیږی او د هغه د رد عمل په طور باندې هغه راکټ لانچروں ته لاس اچوی او په راکټ لانچروں باندېهغه اداره الوزوی، زه دا خبره کومه چې دا پراجیکټ د IUCN تحت چلیږی او دے پراجیکټ چې په اوله کښې کار شروع کړو، نو مقامی خلق هلته کښې ډیر Religious mindخلق دی، هغوئی دے سره تعاون ته بالکل تیار نه وو، چې دلته کښې د زنانو کومه شعبه ده

د IUCN، هغے ته مونږه بالکل تیار نه وو، تاسو ماته توجه اوکړئی پلیز، چې زه خپله خبره ختمه کړم۔

جناب سپیکر: حکومت مؤقف اوریدے دے چې تسلی دے اونه شوا نو بیا پاسه۔

جناب فرید خان: د دې د بنیادی فیکټر د IUCN په حواله سره خبره کومه، دغې پراجیکټ د قوم۔

جناب سپیکر: په دې باندې به ته بیا Adjournment motion راوړے، نور اجازت د رته نشته۔

جناب فرید خان: بس ټهیک د ه ستاسو خوښه د ه۔

(اس مرحلہ پر معزز رکن احتجاجاً ایوان سے واک آؤٹ کر گئے)

جناب سپیکر: جناب سراج الحق صاحب۔

جناب سراج الحق (سینئر وزیر): محترم جناب سپیکر صاحب! دا شهزاده گستاسپ صاحب او مولانا فضل علی صاحب به درشی، هغوې به راولی، عرض مے دا دے جناب سپیکر صاحب، چې ماته بیگاه یوه بجه د دې واقعے اطلاع رارسیدلے ده او ما سحر د جنگلاتو سیکرټری ته حکم کړے دے چې فوراً په خپله باندې لاړ شی او د معاملاتو جانچ پړتال اوکړی او دلته ستاسو د اسمبلئی د بریک په دوران کښې د دیر بالا د ډی سی او سره او د هغه ځائے د ایس پی سره زه د رابطے په کوشش کښې وومه او د هغه ځائے انتظامیے ته مے ویئلی دی چې فوری طور د دې واقعے تحقیقات اوکړی، په دوه وجو باندې یو خو دا چې د علاقے چرته چې دا راکټ لګیدے دے، هلته کښې تعلیمی ادارے هم دی او د یونیورسټئی یو برانچ هم دے او دویم دا چې د راکټو دا استعمال د دې ټول وطن او قوم د پاره انتهائی خطرناک نښه ده او مونږه انتهائی سنجیدگئی سره دا شے محسوس کړے دے، او مونږه کوشش کوؤ چې کوم د دې ذمه وار خلق دی، هغوئی ته زمونږه د حکومت لاس اورسی دا ځکه چې دا د سرکار املاک نه وو، دا د ټول قوم املاک دی او د قرض په پیسو باندې یو بلډنګ جوړ شو او هغه چې څوک هم خرابوی نو دا یو کس ته یا حکومت ته نقصان نه دے، بلکه د دې ټول قوم سره غداری ده او بے وفائی ده۔

Mr. Speaker: Next. Mrs. Farah Aaqil Shah, MPA, to please move her Call Attention Notice No. 225.

(تالیاں)

محترمہ فرح عاقل شاہ: شکریہ، جناب سپیکر صاحب! میں آپ کی توجہ ایک انتہائی اہم اور فوری نوعیت کے مسئلے کی جانب۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: Sorry، یو د طاهر بن یامین دغه پاتے شوه، بنه هغه د دې نه روستو د ه، تاسو وائی، Please carry on, please۔

محترمہ فرح عاقل شاہ: "میں آپ کی توجہ ایک انتہائی اہم اور فوری نوعیت کے مسئلے کی جانب مبذول کروانا چاہتی ہوں اور وہ یہ ہے کہ گورنمنٹ گرلز ہائی سکول نمبر 2 کینٹ، جسمیں کہ گورنمنٹ گرلز مڈل سکول نمبر 1 کینٹ کی بچیوں کو بھی کھپایا گیا ہے اس کی بلڈنگ کا ایک حصہ نہایت ناگفتہ بہ حالت میں ہے اور کسی بھی وقت کوئی ناخوشگوار واقعہ پیش آسکتا ہے، لہذا اس مسئلے کی سنگینی کے باعث اس پر بحث کرنے کی اجازت دی جائے" سر! میں چونکہ خود گئی تھی اور میں نے وہاں پر جا کر خود Visit کیا ہے، یہاں پر ہر کلاس میں جی 80 اور 90 کی تعداد میں بچیوں کو رکھا گیا ہے اور چونکہ ان کی تعداد اتنی زیادہ ہے، اس لئے فرنیچر کمروں سے نکال دیا گیا اور وہ ٹاٹ پر بیٹھنے کے لئے مجبور ہیں، سر! اس کے علاوہ وہاں پر نہ کوئی سٹاف روم ہے اور کمپیوٹرز کی سہولت موجود ہے، مگر چونکہ وہ فیس ادا نہیں کر سکتیں اس لئے ان کو استعمال کی اجازت نہیں ہے، اس طرح سائنس سبجیکٹ ہے، لیکن سائنس لیب کی سہولت موجود نہیں ہے اور یہی حال جو بوائز سکول ہے سنہری مسجد روڈ پر، اس کا بھی تقریباً یہی حال ہے وہاں کے پرنسپل سے میں نے پوچھا تھا تو وہ کہتی ہیں کہ بہت سے اعلیٰ افسران آئے اور دیکھ کر چلے گئے ہیں وعدے کر کے مگر اس کے اوپر ابھی تک کچھ نہیں ہوا۔

جناب سپیکر: اب وزیر صاحب وعدہ کرینگے، انشاءاللہ نبھائینگے۔

محترمہ فرح عاقل شاہ: میں چاہتی ہوں کہ اس کے بارے میں فوری طور پر کچھ کیا جائے۔ تھینک یو۔

جناب سپیکر: جناب منسٹر مولانا فضل علی صاحب!

مولانا فضل علی (وزیر تعلیم): شکریه جی دا خبره د دوئی تهیک ده چې گورنمنټ گرلز هائی سکول نمبر 2 پشاور صدر کېنټ دا د گورنمنټ سکول، د دواړو سکولونو

جینکئی یو ځائے سبق وائی دا درے منزله یو عمارت دے جی او چونکه دا د کینټ علاقه ده او دلته د زمکے حصول ټولے دنیا ته معلومه ده چې ډیر مشکل دے جی، زمکه دلته نشته، دے وجه نه په دې درے منزله عمارت کښې دا ټول ماشومان په ناسته مجبوره دی چې په داسې حالاتو کښې دوئی سبق وائی لکه څنګه چې دوئی چې اتیا اتیا کسان دی په یو کلاس کښې، پاتے شوه د ټاټ مسئله او د فرنیچر نو هغه بله ورځ هم ما په فلور باندې ویئلی وو، دا ورکوؤ انشاءالله ورسره ورسره او دا چې دوئی اووئیل چې دا حالت ئے ډیر ناګفته به دے، نو دومره حده پورے هم نه دے چې دا دومره څومره سخته کړې ده دوئی، صرف د پلستر ورته ضرورت دے جی، بیا هم مونږه ګورو د هغې تفصیلی معائنه کوؤ که چرے داسې حالات وی نو ان شاءالله چې مونږه د هغې مرمت به هم کوؤ او هر څه به کوؤ (مداخلت) زه خبره خپله پورا کړم جی۔

جناب سپیکر: منسټر صاحب خپله خبره پورا کړی بیا به تاسو ته اجازت درکړو۔

وزیر تعلیم: زه د هاؤس د انفارمیشن د پاره دا خبره کوم جی چې ما هغه بله ورځ سیکرټری صاحب ته هدایات کړی دی چې زمونږه څومره ایم پی اے دی که هغه د دې سائیډ دی او که د هغې سائیډ دی، د دوه دوه، درے درے، څلورو څلورو ضلعو خلق راجمع کړی، د هغوئی چې د سکولونو د کمرون یا د Up gradation چې مسئلے وی نو آئنده بجټ کښې چې مونږ د هغوئی ټول کارونه واچوو او هغه ټول اوکړو، دوه دوه او درے درے ایم پی اے چې څومره راوستے شئی نو دا به راولئی ان شاءالله او دا به ټول مونږه کوؤ ان شاءالله۔۔۔۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: او د سپیکر د پاره؟

وزیر تعلیم: د سپیکر د پاره سپیشل کوټه وی۔

جناب سپیکر: مهربانی، جی؟

محترمہ فرح عاقل شاہ: سر! یہ انہوں نے کہا ہے کہ جگہیں نہیں ہیں اور، لہذا اس مجبوری کی وجہ سے ان کو بٹھایا جارہا ہے تو اس کے Alternate جگہیں بہت ساری ہیں، اگر یہ چاہیں تو کر بھی کر سکتے ہیں۔۔۔۔

جناب سپیکر: وہ کوشش میں ہیں،ان شاءاللہ انہوں نے کہہ دیا ہے کہ ہم مرمت بھی کرائیں گے۔

محترمہ فرح عاقل شاہ: پرنسپل نے مجھے خود کہا ہے کہ یہاں پر ہیں ایسی جگہیں جہاں پہ ان بچیوں کو دوسرے سکول میں منتقل کیا جاسکتا ہے۔

جناب سپیکر: ہاں،حاجی جمشید صاحب۔

جناب جمشید خان: زه دا درخواست دے د منسټرانو صاحبانو نه کومه، څنګه چې دا ایجوکیشن منسټر۔

جناب سپیکر: د فیاضئی نه ئے کار واغستو۔

جناب جمشید خان: نوے روایت ئے قائم کړو، نو زما په خیال دا نور منسټران صاحبان به هم دا ښه روایات قائم کړی، او دا کسان، ممبران صاحبان کښېنوی۔۔۔۔۔

(تالیاں)

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب یوه خبره مے یاده شوه، لږ ماوئیل په تعلیم ډیره مینه او شوه۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: آپ تینوں خود آپس میں فیصلہ کرلیں کہ کس کو بولنا چاہیئے؟ تینوں آپس میں فیصلہ کرلیں۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: سر! میں زیادہ بات کرنا نہیں چاہتا، سر! جو معزز رکن اسمبلی فرید صاحب نے اپنا جو مسئلہ پیش کیا تھا یہاں پہ اور بڑے اچھے انہوں نے اس کے لئے دلائل بھی دیئے تھے،وہ ائی یو سی این کے بارے میں کچھ کہنا چاہتے تھے، پھر آپ نے اجازت نہیں دی اور وہ واک آوٹ کر گئے ہم نے پھر ان کو منایا اور انہوں نے مہربانی کی کہ وہ واپس آ گئے تو انہوں نے وہ بات سنی نہیں ہے وہ ایڈجرنمنٹ موشن ابھی باقی رہتی ہے۔

جناب سپیکر: بس ٹھیک ہے اس بارے میں ہم سراج الحق صاحب کو پھر زحمت دیں گے تاکہ وہ ان کی تسلی کرادیں،مولانا عبداللہ بنگش صاحب۔

قاری محمد عبداللہ: شکریہ جناب سپیکر میری گزارش یہ ہے کہ ہمارے معزز اراکین اقتدار، ان کے بھی اسی قسم کے مسائل ہوتے ہیں، جیسے ہمارے فرید خان صاحب کو ایک سنگین نوعیت کا مسلہ درپیش ہوا تو اس پر اگر انہوں نے بولنا چاہا تو میں سمجھتا ہوں کہ آپ مہربانی فرماتے اور انہیں باقاعدہ بولنے دیتے تو یہ بہتر ہوتا۔

جناب سپیکر: مولانا صاحب یہ ٹھیک ہے، لیکن میرے خیال میں آپ لوگوں کے جو ایجنڈے پر بزنس ہے، اس کو آرڈر آف دے ڈے کہتے ہیں، اس میں ہر ایک آئٹم کا ٹائم اور سب کچھ اس کا تعین ہے تو اگر ایک معزز رکن اخبار کا تراشہ اٹھا کر اس ایوان میں پیش کرتا ہے تو میرے خیال میں یہ آپ لوگوں کے لئے اور میرے لئے ممکن نہیں ہوگا، ان کا پورا موقف سنا گیا تھا، معزز ممبر کو چاہئیے تھا کہ بہرحال یہ جمہوریت کا حصہ ہے، میں ان کا مشکور ہوں کہ وہ دوبارہ اس معزز ایوان میں آئے، انشاءاللہ ہم سراج الحق صاحب کو دوبارہ زحمت دیں گے، کہ جس طریقے سے انہوں نے اس ایوان کی یقین دہانی کی ہے وہ انشاءاللہ معزز ممبر خود اپنے کانوں سے سنیں گے۔

قاری محمد عبداللہ: جناب بعض مسائل اہم نوعیت کے ہوتے ہیں، کال اٹینشن یا تحریک۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: مولانا صاحب کی یقین دہانی سے، میرے خیال میں وہ اس غور و فکر میں ہیں۔

وزیر تعلیم: پوائنٹ آف آرډر جی، زه یوه خبره کوم، دا به جی مونږ ته هم ډیره ګرانه شی که زمونږ ملګرے معزز ارکان دومره زر زر خفه کیږی او هر وخت ئے مونږه رضا کوؤ، دا به مونږ ته هم ډیره ګرانه شی۔

جناب سپیکر: جی جی اچھا سراج الحق صاحب آپ کو دوبارہ زحمت دے رہا ہوں۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب! یوه خبره مے کوله زمونږ د دې خور په جواب کښې وزیر صاحب ډیر خوږ جواب ورکړو، یو مولانا صاحب چرته هغه اووئیل چې ما په ټول عمر کښې نن خوږه خبره اوریدلے ده، چا ویئل، څنګه ویئل ئے چې ځوئے مے راغې او وائے ویئل چې هغه بانګی چې روک شوې وو، کور ته راغلې دے، نو د مولوی صاحب نه مے نن خوږه خبره اوریدلے ده، آئنده دی هم په داسې طریقه خبرې کوی۔

جناب سپیکر: پیر محمد خان صاحب Please please۔ سراج الحق صاحب فرید خان کے اطمنان کے لئے آپ کو زحمت دے رہا ہوں۔

سینئیر وزیر: میں آپ کی اجازت سے اور حکم سے دوبارہ ان کی خدمت میں عرض کروں گا، کیونکہ وہ پریشان ہوگئے اور پریشانی کی وجہ سے باہر نکلے، بہر حال زړه باد شاه دے ، خفه شو نو بیرته خوشحاله شو، ما د دوئی په خدمت کښې عرض اوکړو چې د دوئی د کلی د واقعے نه زه بیگا یوه بجه خبر شومه او ما سحر سیکرټری د ځنګلاتو ته وینا کړې ده چې هغوئی فوراً هلته د کوهستان دوره اوکړی، او دلته د دې بریک په دوران کښې ما د دیر د ډی سی او سره او د هغه ځائے د ایس پی سره رابطه اوکړه چې هغوئی فوراً لاړ شی او د فرید خان صاحب د پاره مے دا وینا ده چې دلته کښې چې کوم املاک دی د سرکار، دا زمونږه قومی امانت دے او د پراجیکټ په پیسو باندې که جوړ شوې دی، نو هر څوک چې هغے ته نقصان رسوی دا زمونږ سرکار ته نه بلکه دے ټول قوم ته نقصان دے، او معزز رکن اسمبلی ته چې څومره د خپل علاقے کښې د امن امان احساس دے، دومره زمونږ سره د هغې احساس دے۔

Mr. Speaker: Thank you. Next, Mr. Tahir Bin Yamin, MPA, to please move his Call Attention Notice, No. 221.

جناب طاہر بن یامین: شکریہ، جناب سپیکر، یہ اسمبلی اس اہم اور فوری نوعیت کے مسئلے پر بحث کرے کہ ضلع ٹانک میں ایگریکلچرل محکمے کو بلڈوزروں کی مرمت اور کماداجات کی لئے فوری ایمرجنسی فنڈ مہیا کیا جائے، جناب سپیکر! ضلع ٹانک کی تقریباً 80% آبادی زراعت پر منحصر ہے اور وہاں ضلع میں انتہائی فرسودہ نظام زراعت کی وجہ سے اوسط پیداوار ہماری گندم اور دوسری اشیاء خورد و نوش کی انتہائی کم ہے، یہ ایک Fact ہے کہ ہمارا Main جو فلڈ سیزن ہورہا ہے وہ ابھی شروع ہورہا ہے اوران ندی نالیوں سے طغیانی کا مین اور سب سے پہلا شکار میرا ضلع ٹانک ہوتا ہے، اس کے بعد پھر وہ نیچے دریائے سندھ میں جاتا ہے تو زراعت میں ہمارے عوام کے لئے جو مین چیز ہے، وہ ریڑھ کی ہڈی کی حیثیت رکھتا ہے، محکمہ زراعت میں بلڈوزر اور یہ انتہائی افسوس کے ساتھ میں کہوں گا جناب کہ پورا ضلع ٹانک اس وقت صرف ایک بلڈوزر سے کام کر رہا ہے، آٹھ بلڈوزرز ہمارے ساتھ ہیں اور ان میں سات بلڈوزرز خراب پڑے ہوئے ہیں اور پچھلے کافی عرصے سے ان کے لئے فنڈز نہیں ہیں تو میری آپ کی وساطت سے یہ صوبائی حکومت سے یہ انتہائی Request ہے اور ایمرجنسی Request ہے کہ جی فلڈ سیزن شروع ہو چکا ہے، اگر ایمرجنسی بنیادوں پر

فنڈ مہیا کیا جائے، تاکہ ہم ان بلڈوزروں کو ٹھیک کر سکیں اور دوسرا جی اس کے لئے ہمیں ڈیزل بھی مہیا کیا جائے، بڑی مہربانی۔

جناب سپیکر: تھینک یو۔ قاری محمود صاحب۔

قاری محمود (وزیر زراعت): دا زمونږه د دې معزز رکن سوال د بلډوزرز متعلق، دا چونکه دے محکمه زراعت سره انجنیرنګ سیل وو، د هغوې سره به دا بلډوزرے وے، ټریکټرے به وے خو چونکه دوه نیم کاله مخکښې زمونږه زوړ حکومت دا انجنیرنګ سیل دا په دولس اضلاع کښې وو، نو دوئی په لسو کښې ختم کړو او په دوه اضلاع کښې هغه بحال دے چې په هغې کښې یو ترناب دے او یو ډی آئی خان دے نو د دوئی په ضلع کښې هغه چې کوم انجنیرنګ سیل کښې چې کومے بلډوزرے وے، هغه دے مقامی حکومت ته حواله شوې، ضلعی ګورنمنټ ته، خو د هغې فنډز، د هغې مرمت، د هغې دیکھ بال د هغے ضلعی حکومت په ذمه باندې دے او زمونږه سره د هغوئی څه تعلق فی الحال نشته دے۔

جناب سپیکر: طاهر بن یامین صاحب! ضلعی حکومت د چا سره دے ؟

(قہقہے)

جناب طاہر بن یامین: نو جناب، دا خو۔۔۔۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: سر! ان کا تو۔۔۔۔۔

مولانا محمد مجاہد خان الحسینی: دا چې تر څو تاسو ماله جواب نه وی راکړے، نو دغه شان مشکلات به پیش کیږی، او (تالیاں) چې دغه شان جواب مو ماله نه وی راکړے، دغه شان مشکلات به په هره مرحله کښې تاسو ته پیش کیږی (شور) ماله تاسو جواب راکړئی چې زه په آرام خوب اوکړم۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی، شہزادہ گستاسپ خان صاحب۔

شہزادہ محمد گستاسپ خان: سر! انہیں منسٹر صاحب نے جواب تو دیا ہے سر، لیکن ان کا جو کال اٹینشن نوٹس تھا وہ حکومت کی توجہ اس طرف دلانا تھا کہ ضلعی حکومت کی، اگر وسائل ہوتے تو وہ یقیناً اس کا بندوبست کرتے، کیونکہ ضلعی حکومت ان ہی کے پاس ہے، لیکن چونکہ ضلعی حکومتوں کے وسائل اتنے زیادہ نہیں

ہیں،ان کو وسائل پراونشل گورنمنٹ مہیا کرتی ہے اوران کی امداد کرتی ہے توان کا جو پوائنٹ تھا،وہ یہ تھا کہ فلڈ سیزن آرہاہے،ایمرجنسی اگر Occur کرے گی،اس لئے ان کو بلڈوزرز فراہم کئے جائیں۔

جناب طاہر بن یامین: پوائنٹ آف آرڈر۔

جناب سپیکر: بس آپ آئندہ بجٹ میں تجویز کریں کہ ان کو زیادہ بجٹ دیناچاہئیے۔

جناب طاہر بن یامین: جناب سپیکر! بالکل جیسا کہ شہزادہ صاحب نے کہا میری صوبائی حکومت سے یہی استدعا ہے کہ مجھے کسی اور جگہ سے کسی ریزروسے جی ایمرجنسی میں دو بلڈوزرز کم از کم دے دیں تاکہ فلڈ سیزن ہمارا گزر جائے۔

جناب سپیکر: میرے خیال میں سردار ادریس صاحب اس ایوان میں آج موجود نہیں ہیں۔

مولانا محمد مجاہد خان الحسینی: میرا ایک پوائنٹ آف آرڈر ہے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: نہیں یہ توان کے اختیار میں ہے، ہم ان سے پوچھیں گے کہ بھئی وہاں پر بلڈوزروں کا جو بندوبست کرناچاہئیے،کسی بھی طریقے سے بھی ہو،جب وہ آجائیں۔

مولانا محمد مجاہد خان الحسینی: جناب سپیکر جب ضلعی حکومتیں یہ کہتی ہیں،میری گزارش یہ ہے۔۔۔۔۔

Mr. Speaker: Next, Syed Muhammad Ali Shah, MPA, to please move his call attention notice No. 278, Syed Muhammad Ali Shah, MPA, please.

سید محمد علی شاہ: ډیره مهربانی سپیکر صاحب، میں آپ کی توجہ ایک اہم مسئلے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں، وہ یہ ہے کہ MR-DP کے تحت Rural access roads ملاکنڈ ڈویژن کے چار اضلاع کے لئے سو کلو میٹر سڑکوں کے منصوبے منظور ہونے تھے، جس میں ملاکنڈ، سوات، بونیر اور شانگلہ شامل ہیں، ہر ضلع کے لئے پچیس کلو میٹر روڈ دیئے گئے تھے، لیکن ضلع ملاکنڈ کو صرف تیرہ (13) کلو میٹر سڑکیں دی گئی ہیں اور خصوصاً میرے حلقے پی ایف 98 کو بالکل نظر انداز کیا گیا ہے، جناب سپیکر صاحب! یو طرف ته د میرټ او د انصاف خبره کیږی نو بل طرف ته زما په خیال په دې مسئلے کښې له هم زه یو لس پیرے دراغلم، سینیئر منسټر صاحب له هم درغلے یمه چې د ایم آر ډی پی تحت هلته یو میټنګ شوې وواو د هر ډسټرکټ د پاره پچیس پچیس کلومیټر روډ د ورکولو هغوې په میټنګ کښې دا فیصله کړې وه

خو زه نن په ډیر افسوس سره دا خبره کومه چې تاسو له درځو نو سینیئر منسټر صاحب ته مو لیږی، سینیئر منسټر صاحب له چې ورځو، هغه مونږ پی ډی صاحب ته لیږی چې پی ډی صاحب له ورځو، هغه مونږه ای سی ایس صاحب له لیږی، نو په دې پنځه ورځو کښې زما په خیال چې ما یو شل دفترے اوکتے جی، نو سینیئر منسټر صاحب هم ناست دے جی، تاسو هم دلته موجود یئی جی، کم از کم دا فیصله زه منسټر صاحب ته خواست کومه چې بالکل په میرټ دے دا فیصله اوکړی، زما په خیال سوات والا هم دا دی، ناست دی۔

جناب سپیکر: په انصاف باندې۔

سید محمد علی شاه: بالکل جی په انصاف باندې اوکړئی۔

جناب سپیکر: جی سراج الحق صاحب۔

سینیئر وزیر: محترم سپیکر صاحب! د سید محمد علی شاه صاحب د دې سوال ډیر اهمیت دے، یو دا چې دا کوم خلق خبرې کمے کوی، نو چې هغه کله نه کله خبره اوکړی نو هغې ته زه ډیر زیات اهمیت ورکوم، او سید محمد علی شاه دا خبره هم د دې وجے نه ډیر زیات اهمیت لری چې ډیر زیات مجبوره شوې نه وی، نو بهر حال، او د دې سوال په آخیر کښې چې هغوی خپله کومه مطالبه او خبره اوکړه چې انصاف دے اوکړے شی نو د ده خو زه ایک سو دس فیصد ملګرتیا کومه، البته دا ده چې د ملاکنډ ایجنسئی دا چې کوم مین سړک دے، دا چونکه FHAپه خپل تحویل کښې اغستې دے او هغوی پرے کار شروع کړے دے، نو یوه ډیره لویه حصه د مالاکنډ ایجنسئی به د دغه FHA تحت جوړه شی او راباشی، او ما د دې پراجیکټ چې کوم ډائریکټر دے، هغه ته وینا کړې ده چې ټول ایم پی ایز د ځان سره کښنوه، او چې څومره څه کیږی، په مساوی بنیاد باندې د هیچ چا ګله او د هیچ چا خفګان نه راځی، او زه بیا ده ته یقین دهانی ورکوم چې زه به بیا هغه ته دا اووائم چې دے د ځان سره کښنوئی، او یوه مسئله دا ده چې اول د ضلعو مسئله ده نو چې په خلقو کښې مساوی تقسیم اوشی نو بیا د خلقو مسئله ده، نو په هغه بنیاد باندې لږ ډیر Confusion sideموجود دې خو بیا هم زه به د دې خبرې

کوشش اوکړم چې د دوئی او د هغوې په مینځ کښې مونږه یو Meeting arrange کړو او د منتخب نمائنده ګانو په مشوره باندې هلته کار اوکړے شی۔

جناب شاه راز خان: جناب سپیکر صاحب۔

سید محمد علی شاه: زه منسټر صاحب ته عرض کومه چې په دې کښې Alreadyیوه کمیټی جوړه شوې ده، د کمیټئی نه هم زه یم خبر، په هغې کښې زما په خیال چې د سوات هم ایم پی اے پکښې شتا دے، د ملاکنډ هم پکښې شاه راز خان دے، خو ما ته پکښې چا دا هیڅ، نه د کمیټئی نه خبر یمه، نه د پی ډی صاحب د میټنګ نه خبریدو چې یرا فلاں ورځ باندې میټنګ دے، زمونږه ډسټرکټ له ئے تیره کلومیټر روډ ورکړے دے خو کم از کم ما ته خو په هغې تیره کښې یو کلومیټر هم نه دے ملاؤ شوې۔

مولانا نظام الدین: د ایم آر ډی پی په حواله سره، یو خو د هغوئی کار ډیر سست روان دے، تر اوسه پورے هغه پیسے ټولے هغوې څان پورے او تر اوسه پورے هیڅ قسم کار هغوې نه دے کړے، بل د کومے کمیټئی ذکر چې نن اوشو، مونږ پخپله هم د هغې نه یو خبر نو دا شکایت زمونږه هم دے او فوراً دے او څنګه چې زمونږه سینیئر منسټر صاحب اوویئل، مخکښې ئے ماته هم وئیلی وو چې مونږه ئے دغه شان راغواړو مشوره به کوؤ زما په علم کښې خو دا راغلې ده، چې دوئی میټنګ پکښې کړے دے خو مونږ ته پکښې اطلاع نه ده شوې، نو داسې یو میټنګ پکار دے چې د ملاکنډ ډویژن ټول ممبران پکښې کینئی او منسټر صاحب پکښې پخپله هم وی او د دې په باره کښې باقاعده یو بحث اوشی۔

جناب سپیکر: جی، جمشید خان صاحب۔

جناب جمشید خان: دے ایم آر ډی پی په حواله باندې زما دا عرض دے چې په دې کښې مونږه څلور ضلعے شامل یو د بونیر په سطح باندې به زه دا خبره اوکړم چې مونږه د چا سره زیاتے کول نه غواړو خو مونږه هم دا غواړو چې مونږه ته دے زمونږ حق پورا پورا ملاؤ شی که هغه د یونټ په حساب وی که Backwardness په حساب باندې وی، او که د آبادئی په تناسب باندی وی خو چې مونږ ته زمونږه

حق په هر یو څیز کښې مکمل مکمل ملاؤ شی نو هله به زمونږه د مشکلات ازاله اوشی۔

جناب شاہ راز خان: دوئی ته خو جی د حق نه زیات ملاؤ شوې دے ، جمشید خان صاحب دوئی ته، او د هغے دغه دا دے چې کوم یو Rural Access Roads Component دے ، یو Highway Component دے ، نو په Highway Component کښې ملاکنډ ایجنسئی کښې د بد قسمتئی نه هائی وے تیریږی، مونږ ورته اووئیل چې که تاسو دا هائی وے بونیر ته اړولے شئی، بل ځائے ته ئے اړولے شئی، بے شکه دا واړوئی، خو فیصله خو پرے اوکړئی چې دا هائی وے په دې هائی وے نه ده چې هائی وے نه ده نو دغه د هائی وے پیسے بے شکه په دغه ځائے کښې خرچ کړئی یا دا ده چې بونیر کښې کوم سړک راځی بے شکه هغې ته دے دا هائی وے حیثیت ورکړے شی، صوبائی حکومت دے هغه هائی وے کړی او هغې باندې دے پیسے اولګوی، هغې باندې زمونږه هیڅ اعتراض نشته، خو که فرض کړه هغه دوئیم Componentدے ، کوم ته چې Rural Access Road وائی، او د هغې ټول روډونه رااخلی، او هغه بیا وائی چې چونکه مونږ ته هائی وے نه ملاویږی نو، لهذا مونږ به ستاسو دا حصه هغے ځائے ته اوړو، نو دا بے انصافی ده جی۔

جناب سپیکر: جناب سراج الحق صاحب حبیب الرحمن صاحب مخکښې پاسیدلے وو، تاسو فیصله اوکړئی۔

جناب حبیب الرحمٰن: دا جی یو ډیر ګهمبیر غوندې مسئله ده او چې کوم سړی پاسی نو د دې نورو خلقو دا خیال وی، زه ستاسو په وساطت باندې دے معزز ایوان ته، چونکه ایم آر ډی پی زمونږه دے څلورو یونټو سره تعلق لری، په دې کښې دوه قسمه روډونه دی، یو پراونشل هائی ویز دی او بل رورل ایکسس روډز دی او پراونشل هائی ویز کښې 150کلومیټر دا د څلورو یونټو برخه ده، او سو (100)، څنګه زما دے رور اووئیل، دا د رورل ایکسس روډ برخه ده یقیناً چې دغه کښې دی، چې هره ضلع کښې پچیس پچیس په رورل ایکسس روډز به جوړیږی خو دا د دې مخکښې ګورنر صاحب او ټولو خلقو څه غټ غټ دغه دغسې وو او هغه څیزونو باندې ئے دغه کړے دے ، جمشید خان چې څه خبره اوکړه، په دیکښې د

هر یونټ یعنی زما هم دے کښې تجویز دا وو چې 50% on population basis 50% on backwardness basis &باندې تاسو دغه اوکړئی یا دا که نه وی نو تاسو دا څلور یونټو ته اوګورئی چې دا د روډز کوم Componentد ے ، چې د کوټ ضلعے په میرټ باندې اول نمبر حق د ے ، خدائے د ے لری چې هغه زمونږه د شاه راز خان په حلقه کښې سو، سو هغه راشی، مونږ ته هغه منظوره ده چې هغه رورل ایکسس روډ دے دے واخلی، که دا بونیر کښې، دا یو طریقه کار دے، په رورل ایکسس روډ کښې -/Per kilometer estimated cost is 2864000د ے د یو کلومیټر دا د رورل ایکسس روډ Cost دے، او د پراونشل هائی وے ایک کروړ روپے Per kilometer costد ے ، په دې وجه باندې ما دوئی ته مخکښې هم ویئلی وو، په دې باندې ډیر میټینګونه هر ډویژن کښې ایم این ایز او په هغه وخت کښې سینټران نه وو، په دې باندې مونږ ډیر لوئے ډسکشن کړے دے، جمشید خان چې کومه خبره اوکړه د هغې مظلب دا دے چې مونږه ستاسو څلورم وروریو، د ټولو نه لاندې برخه به بونیر ته ملاویږی خو د تخمیناً د پیسو په بنیاد باندې چې زمونږه کوم حق دے، د دې دو Componentsرورل ایکسس روډ او دا پراونشل هائی ویز کښې چې زمونږ کوم، یعنی ګوره د آبادئی په تناسب باندې مونږ سوات پسے دویم نمبر یو، د غربت په تناسب مونږ شانګله پار پسے دویم نمبر یو، زمونږه At least one fourthدا د بونیر حق دے، د دې نه مونږ هیڅ څوک یعنی مطلب دا دے زمونږه سره به زیاتے کوی چې مونږه محرومه کوی، زمونږه سره دے حساب کتاب اوکړی، ان شاءالله مونږه دے ته تیار یو۔

جناب سپیکر: جناب حامد اقبال خان۔

انجنیئر حامد اقبال: جناب سپیکرا! دے باندې زمونږه ډیر تفصیلی بحث شوې دے خو زه صرف دا تاسو ته وئیل غواړمه چې دے کښې څومره خبرې کیږی، یو وخت کښې زمونږه بریفنګ اوشو، هغه صرف دا وو چې زمونږ ټول ایم پی ایز پکښې موجود وو خو هغې نه پس چې په د یکښې څومره میټنګز شوې دی، یو څو کسان راغوښتے شوې دی، بیا په هغې کښې کمیټی هم نوے شوې ده نو اعتراض صرف زمونږ دا دے خواه مخواه تاسو خپل کسان اغستل، څلور ایم پی ایز دی او څلور واړه د ګورنمنټ بنچز نه دی، نو کم از کم At leastزمونږ پورا ملاکنډ

کښې دوه درے کسان داسې دی چې هغه د بهر نه دی، چې تاسو پکښې یو کس اغستے وے نو هغه به Compensation شوې وو، هغه کمیټی کښې کم از کم At least زمونږه د طرف نه هم Representation پکار دے چې هغوې دے هم پکښې ناست وی او دویم دا دے، دا باچا چې کومه مسئله رااوچته کړې ده نو دوئی سره Personally تاسو ټولو کسانو سره زه تلے یم او دا Request ئے کړے دے چې زمونږه دا مسئلے دی، دوئی اوس د پراونشل هائی وے خبره کوی نو پراونشل هائی وے صرف دا نه ده چې یو علاقے ته یا یو ضلعے ته فائده رسی، هغه دا ده چې ټول ډویژن ته ترے فائده رسی او خبره چې چرته د Rural Access Roads راشی نو هغه صرف دا وه چې هغه محدود کومه ضلع ده یا کومه علاقه ده، هغې ته ترے فائده رسی، نو دے چې کومه خپله خبره کوی یا اعتراضات دی، مونږ د هغے تائید کوؤ او مونږ وایو چې د ده دا کومه مسئله ده، دیکښې تاسو د سره حمایت اوکړئی او کم از کم دا کمیټی چې تاسو جوړه کړې ده، دیکښې دوباره تاسو غور اوکړئی او کم از کم تاسو یو کس یا تاسو حاجی صاحب واخلئی یا محمد علی شاه واخلئی یا ما پکښې اچوئی، هغه څه خبره نه ده، خو دا درے کسان دی، هغه تاسو واچوئی۔

جناب سپیکر: نظام الدین صاحب۔

مولانا نظام الدین: سوات کښې جی زمونږ چې کومه حلقه ده، هغه ټوله دیهاتی علاقه ده او دا خو دیهی ترقی د پاره دا پراجیکټ دے، زه ترے نه یم خبر، عرفان الله مولانا صاحب سره هم دغسې د غرونو علاقے دی، زمونږه حسین احمد صاحب، مونږه خو د دې کمیټئی نه نه یو خبر چې دا څنګه جوړا شوې ده، سپیکر صاحب دے هم د دې وضاحت اوکړی چې څنګه چل تا کړے دے؟ او زمونږه سینیئر منسټر صاحب د هم دا وضاحب مونږ ته اوکړی چې څه شوی دی؟ مونږه د په اعتماد کښې واغستے شی۔

جناب سپیکر: خه جی جناب سراج الحق صاحب۔

جناب امیر زاده: جناب سپیکرا ماته هم موقع را کړے شی۔

جناب سپیکر: امیر زاده خان۔

جناب امیر زادہ: شکریہ جناب سپیکر Basically دا پراجیکټ مونږ د پارہ یو Confrontational issueدہ، تر څو پورے چې دے د پارہ مونږ یو Criteriaنہ وی جوړا کړے نو ھغه پورے زمونږہ دا مسئله نه ختمیږی، بنیادی طور خو دا پراجیکټ د Poverty Elevation د پارہ Liveشروع شوې دے ، نو ھغې کښې Criteriaدا دہ، د سوات آبادی تقریباً چودہ لاکھ دہ، دا درے واړہ ضلعے چې یو ځائے کړے نو سوات آبادی بیا هم د هغې نه سوا کیږی، نو اصولی طور سوات ته د پچاس فیصد نه زیات Shareدے پراجیکټ کښې رسی، خاصکر رورل ایکسس روډ څنګه چې زمونږ دے ورونړو اوویئل چې هغه Povertyسرہ Relateکوی، پراونشل ھائی وے هغه خو چې کومے Declaredھائی وے دی، هغه خو مونږہ Demandنه وو کړے چې تاسو زمونږہ په ضلع کښې پراونشل ھائی وے جوړ کړئی، دا سوات چې کومه په رورل ایکسس روډ کښې حصه دہ، هغه Totally ignoreشوې دہ، مونږہ ته ئے یو کلومیټر هم په رورل ایکسس روډ کښې نه دے راکړے ، نو لهذا په دې باندې تاسو کمیټی جوړا کړئی، څومرہ ایم پی ایز چې د ملاکنډ ډویژن دی-----

جناب سپیکر: جمشید خان لږ څه ټائم ختمیږی دا خو تاسو که په دې-----

انجنیئر حامد اقبال: سپیکر صاحب! یو وضاحت کوم، یو وضاحت، په دې سوات کښې څه ایریا چې دہ، هغه په اربن کښې هم راځی، نو پکار خو نه دہ چې کوم هغه اربن پاپولیشن دے ، هغه هم ورسرہ کاؤنټ کوئی ځکه چې دا صرف او صرف رورل ډیویلپمنټ د پارہ دے ، زمونږہ دے کښې څه اعتراض نشته، دوئی دے ورکوی یا څه کوی نو هغه زمونږہ څه اعتراض نشته، خو کم از کم At leastدے کښې اربن ایریا نه Countکیږی، نو هغه پاپولیشن دے تری هم لرے کړی او هغه ایریا د ترے هم لرے کړی، نو بیا به دا پاپولیشن د دریو ضلعو برابر کیږی، نه د دغه کیږی، هغه حق تاسو ته نه دے ، صرف په دې دا خبرہ دہ چې صرف رورل ایریا ز Countکیږی او د هغے Developmentد پارہ-----

جناب سپیکر: عبدالاکبر خان صاحب۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! دے شی ډیر ټائم واغستو او دا ډیر اهم مسئله ده، ځکه چې ټولو ممبرانو صاحبانو پرے خبرې اوکړلے، زه خو وایم که منسټر صاحب اوهغه پی ډی او دا ممبران، دا اسمبلئی اجلاس هسې هم شروع دے، صبا یا بله ورځ دوئی دلته ستاسو په اسمبلئی کښې د میټنګ راوغواړی، هغه پی ډی دے هم راوغواړی، څوک چې Relevantکسان دی، دلته کښې دے دا خبره خلاصه کړی، ځکه چې دا خو د نه ختمیدو غوندې خبره ماته ښکاری۔

جناب سپیکر: جی منسٹر صاحب، سراج الحق صاحب۔

سینئیر وزیر: جناب سپیکر! دا د اسمبلئی ارکان خو ډیرے لوئے لوئے مسئلے حل کوی او په علاقو کښې دوئی ډیرے لویو لویو جرګو له ځی او خلق د دوئی په وینا باندې د خپل پلار وینا هم یو بل ته بخښی، نو زما د دې بونیر د ملاکنډ ایجنسئی او د سوات او د شانګله په ممبرانو باندې پورا یقین دے ان شاءالله دوئی به دا خپله مسئله اسمبلئی ته د راوړو په ځائے خپل کور کښې حل کړی او محمد علی شاه باچا د دې ای آر ډی پی پراجیکټ په اول سر پروت دے او حامد شاه باچا ئے په بل سر پروت دے او زه به خوښه کړم دا خبره چې یو ځلے بیا دے د سپیکر صاحب په مشرئی کښې، چونکه دے پخپله په دې ایم آر ډی پی پراجیکټ کښې شامل دے، دے دے دا رااوغواړې او د دې دا ټول پروګرام دے درته درکړی، او دے ټولو خلقو ته دے د انصاف او د عدل په بنیاد باندې ټولے فیصلے اوکړی او زما یقین دے چې ان شاءالله سپیکر صاحب به دا کار اوکړے شی۔

جناب سپیکر: نه جی زما تجویز دا دے کنه چې په دې وخت کښې پکښې زه یو فریق یم او منصف تاسو یئی، نو ستاسو سربراهئی کښې پی ډی او دا ایم پی ایز راوغوړئی، او دا ټول ایم پی ایز کښنوئی چې څه فارمولا مو ورله طے کړه بس هغه به ټهیک وی، او جی۔

جناب شاه راز خان: زه یو عرض کوم جی، په دې کښې د باچا صاحب چې کوم روډ وو، په هغے کښې لکه چې د هغوئی زیات Stress وو چې دا روډ دے اوشی، نو هغه چې میټنګ د اے سی ایس په قیادت شوې وو، نو هغه زما په خیال حبیب

الرحمن خان هم دلته کښې ناست دے ، هغوي دا منلے وه چې مونږه به دا کوؤ، والله اعلم چې د هغې نه پس د وئی ولے انکار کوی چې مونږه دا نه کوؤ۔

آرڈیننس کا پیش کیا جانا

جناب سپیکر: مسئله به حل شی، او شو، سراج الحق صاحب به میټنګ راوغواړي او د متعلقه ډسټرکټ ټول ایم پی ایز، هغه به ورسره کښینی او څه فارمولا به ورله راوباسی۔ Next, item No. 8. The Honourable Minister for Finance NWFP, to please lay on the table of the House The North West Frontier Province Finance----

Mr. Abdul Akbar Khan: Point of order Sir.

جناب سپیکر: جی، عبدالاکبر خان۔

Mr. Abdul Akbar Khan: I have given a resolution of disapproval of this ordinance under rule 111.

جناب سپیکر: اچھا۔

جناب عبدالاکبر خان: زما په خیال تاسو ته رسیدلے له نه دے که څه مطلب؟ I don't know۔

جناب سپیکر: ریزولیوشن اسمبلئی سیکرټریټ نه اوس ئے درکړو؟

جناب عبدالاکبر خان: ماته جی، نه جی خبره دا نه ده، خبره دا ده چې ماته دغه اوس ملاؤ شو، نو ما به ځکه اوس درکوؤ۔

جناب سپیکر: رولز څه وائی؟

جناب عبدالاکبر خان: رولز دا وائی چې ماته به ستاسو سیکرټریټ چې کله ګورنر آرډیننس اوباسی، نو ماته به سیکرټریټ ستاسو هغه کاپئی رارسوی، ستاسو سیکرټریټ که ګورنر آرډیننس په 14اپریل ویستے دے که په 11اپریل دے، ستاسو دفتر والا نن ماته کاپی راکړه په میز باندې، اوس دا تاسو د خپل دفتر نه تپوس اوکړئی چې د وئی کله ورکړې ده۔

ملک ظفر اعظم (وزیر قانون): 112 دے که----

جناب عبدالاکبر خان: 111 دے۔

جناب سپیکر: نذیر صاحب(سیکرٹری اسمبلی سے) وایه کنه۔

Mr. Abdul Akbar Khan: Mr. Speaker Sir! Rule 111, I will read out this "As soon as possible after the Governor has promulgated an ordinance under Article 128 of the Constitution, printed copies of such ordinance shall be made available to the Members of the Assembly by the Secretary" Janab Speaker, As soon as the Governor Promulgated, an ordinance, the printed copies will be made available to the Members by the Secretary. We have received the copies just today.

Mr. Speaker: As far as the Assembly Secretariat is concerned, the copies of the concerned ordinance have already been dispatched to each MPA. As I received information-----

جناب عبدالاکبر خان: جناب ہمیں بتایا جائے کہ اگر آنریبل ممبرز یہاں پر بیٹھے ہیں یا اگر میں صحیح نہیں کہہ رہا تو کسی اور سے پوچھ لیں۔

جناب سپیکر: نہیں نہیں، ہم یہ نہیں کہتے کہ آپ صحیح نہیں کہہ رہے ہیں، لیکن سیکرٹریٹ سے مجھے یہ اطلاع ملی ہے کہ ہم نے ہر ایک معزز ممبر کو آرڈیننس کی کاپیاں بھیجی ہیں۔

جناب عبدالاکبر خان: ٹھیک ہے جی، لیکن جناب سپیکر، میں بتاؤں جی، یہ 111 رکھا اس لئے گیا ہے کہ جب مجھے کاپی نہیں ملی ہے تو میں Disapproval کا Resolution کیسے لاؤں گا، مجھے جب پتہ نہیں ہوگا کہ گورنر نے کونسا آرڈیننس نکالا ہے؟ تو میں اس کو Disapprove کیسے کروں گا، جب میں دیکھوں گا کہ انہوں نے کونسا آرڈیننس نکالا ہے؟ جب آج میں نے دیکھا کہ گورنر نے آرڈیننس نکالا ہے تو آج میں نے Disapproval resolution دے دیا، اگر مجھے پہلے کاپی مل چکی ہوتی تو میں پہلے ہی دے دیتا، لیکن جب آج مجھے میز پر کاپی پڑی ملی، ٹھیک ہے میں مانتا ہوں کہ سیکرٹریٹ نے بھیجی ہونگی، لیکن ابھی تک کسی کو ملی نہیں ہیں اور میرا جو Disapproval کا پوائنٹ ہے، وہ اسی بات پر ہے کہ جب اسمبلی کے سیکرٹریٹ کو ہم نے 8 تاریخ کو Requisition دے دی تو گورنر کو 8 تاریخ کو آرڈیننس لانے کی کیا ضرورت تھی، جناب سپیکر؟ جناب سپیکر! یہ آرڈیننس تو تبھی لایا جاتا ہے، جب اسمبلی سیشن میں نہ ہو اور کوئی ایسی ضرورت پڑے جو گورنمنٹ کو ایک لاء کی بنانے کی ضرورت پڑے، جب ہم نے 8 تاریخ کو آپ کے سیکرٹریٹ میں اس اسمبلی کے اجلاس کی Requisition جمع کرائی تو آپ ان جو آرڈیننس ہے، اس پر آپ Date دیکھیں،

The day we submitted the یعنی Peshawar, dated 8th April 2003 requisition to your Secretariat Sir, the same day the Governor promulgated this Ordinance and under the Constitution---

Mr. Speaker: Honourable Minister for Law.

جناب عبدالاکبر خان: نہیں سر، میں اپنا پوائنٹ ختم کر دوں۔

جناب ظفر اعظم (وزیر قانون): یہ عبدالاکبر-----

جناب عبدالاکبر خان: میں اپنا پوائنٹ ختم کر دوں، یہ جو آرٹیکل 128 ہے، "The Governor may, آپ دیکھ لیں، "The Governor may, except when the Provincial Assembly is in Session, if satisfied circumstances exist which render it necessary to take immediate action, make and promulgate an ordinance as the circumstances may require".

ہم سمجھتے ہیں کہ، اگر اس آرڈیننس کی اتنی ضرورت تھی تو پھر آپ اجلاس 10 تاریخ کو بلا لیتے، گورنر آپ کو کہہ دیتا یا گورنمنٹ آپ کہہ دے کہ بہت سخت ضرورت ہے اور وہ اس لئے کہ جناب سپیکر، اس سے پہلے جو Same ordinance was promulgated اور جو آئین کے تحت ختم ہو رہا تھا، یہ 11 جنوری کو جناب سپیکر، Promulgate ہوا ہے، آپ دیکھیں اور وہ بھی 8 جنوری کو گورنر نے دستخط کئے اور تقریباً 4 یا 5 تاریخ کو ہمارا اجلاس ختم ہوا تھا، ہم سمجھتے ہیں کہ یہ تو گورنمنٹ نئی آئی ہے اور پولیٹیکل گورنمنٹ اور ڈیموکریٹک (Democratic) یہ کیوں Assembly کو بائی پاس کرنا چاہتی ہے؟ کیوں بل نہیں لانا چاہتی؟ اب اگر 4 تاریخ تک اسمبلی تھی، اگر آپ کو ضرورت تھی، کیونکہ جب آپ اس پر بحث پر آئینگے تو میں پھر بتاؤں گا۔

جناب سپیکر: یہ بحث نہیں ہے۔

جناب عبدالاکبر خان: نہیں یہ بحث تو نہیں ہے جناب سپیکر، یہ تو بڑا Important آرڈیننس ہے، اس پر تو آدھا گھنٹہ ہم بولیں گے جب Consideration stage آئیگی، یہ کوئی معمولی آرڈیننس نہیں ہے۔

جناب سپیکر: جناب آنریبل منسٹر فار لاء۔

وزیر قانون: جس طرح معزز رکن نے فرمایا کہ 11 جنوری 2003 کو فرسٹ آرڈیننس Issue ہوا تھا اور وہ Lapse ہو رہا تھا، تقریباً 10 اپریل کو اور پھر 8th اپریل کو گورنر صاحب سے Request کر کے ہم نے

دوبارہ اس آرڈیننس کو نافذ کرایا اور، چونکہ اس وقت یہ Lapse ہو رہا تھا اس سٹیج میں اور کاپی جس کے متعلق یہ بات کر رہے ہیں سر، ہم نے تو کاپی Distribute کی تھی سیکرٹریٹ سے میں نے بھی ٹی بریک میں پوچھا تو انہوں نے کہا کہ ہم نے تو Distribute کی ہوئی ہیں، شاید کوئی غلط فہمی ہو گئی ہے، لیکن میں عبدالاکبر خان سے یہ Request کرنا چاہتا ہوں کہ یہ تو Introduction stage پر ہے، آپ جو کچھ بھی لانا چاہتے ہیں، وہ، مطلب ہے آگے اس کو چھ دن اور آپ وہ کر رہے ہیں تو اور بھی ٹائم اسکو، ایجنڈا ویسے بھی وہ جا رہا ہے، ٹائم بڑھتا جا رہا ہے تو چھ دن اس میں مزید لگ جائیں گے، آپ اگر Disapproval دیں گے، جس طرح بھی۔۔۔۔۔

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> جناب سپیکر! Disapproval of ordinance کا جو Resolution ہے وہ دوسری چیز ہے اور پھر جب آرڈیننس آپ کا آجائے گا، ٹیبل ہو جائے گا، Introduce ہو جائے گا اور پھر Consideration اور Passage stage آئیگا تو وہ تو الگ Stage ہے، ہم تو اسکو پہلے پکڑنا چاہتے ہیں کہ کیوں گورنمنٹ نے یہ غلطی کی ہے کہ جب اسمبلی کے اجلاس کے لئے Requisition دی گئی اور یہ محسوس کیا گیا کہ اجلاس ہو گا تو اب تو یہ سپیکر صاحب پر منحصر تھا کہ، اگر سپیکر صاحب Within fourteen days میں Consideration میں، اس میں اگر آپ 9 تاریخ اجلاس بلا لیتے تو یہ لے آتے، ہم یہ نہیں کہتے ہم صرف یہ کہنا چاہتے ہیں اور پھر بھی میں اس پر زور نہیں دینا چاہتا اس سٹیج پر، لیکن میں یہ گورنمنٹ کو بتانا چاہتا ہوں کہ آئندہ کے لئے اس طرح کی غلطی نہ کرے۔

<u>جناب سپیکر:</u> ان شاءاللہ آئندہ کے لئے غلطی نہیں کرینگے، اور بس اب ہو گیا ہے۔

The honourable Minister for Finance, NWFP, to please lay on the table of the House. The North West Frontier Province, Finance (Amendment Ordinance 2002).

<u>Minister for Finance:</u> Sir, 2003.

<u>Mr. Abdul Akbar Khan:</u> Point of order, Sir. The Finance Minister is sitting.

<u>جناب سپیکر:</u> انہوں نے انہیں Authorize کیا ہے اچھا، Minister for Law and Parliamentary Affair, NWFP, to please……………………………..

<u>وزیر قانون و پارلیمانی امور:</u> جی، میری ایک درخواست ہے۔

In respect of this Ordinance, in NWFP Finance (Amendment) Ordinance, the year 2002 may be read as 2003. Sir, I beg to lay the North West Frontier Province Finance (Amendment) Ordinance, 2003, before the House.
Mr. Speaker: The Ordinance stands laid.
Mr. Abdul Akbar Khan: Oppose.

قاعدہ 48 کے تحت سوال پر بحث

Mr. Speaker: Mr. Amir Rehman, MPA, to please start discussion on your Question No. 115 under rule 48, already admitted for discussion.

جناب امیر رحمان: بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيمِ۔ سپیکر صاحب، زما د دې کوئسچن نمبر 115 دے، د دې جز (ب) دا جواب چې کوم دے، نو هلته سکول جوړیږی او دوئی وائی چې "یہ درست نہیں ہے" اوس نه پوهیږمه چې هغوې دا غلطی کړې ده یا Clerical mistake شوې دے؟ نو د دې هم جواب غواړم د منسټر صاحب نه، زه د دې ټول هاؤس په مخکښې به د دې خپلے مسئلے دا ذکر اوکړمه، زما په خپل کلی کښې چې زه د کوم کلی باشنده یمه او بیا د کومے حلقے ممبر یمه نو ماته دا مسئله راپیښه ده چې زما په کلی کښې د ګورنمنټ هائی سکول کوم Shifting شوې دے ګورنمنټ ګرلز جمال آباد سکول ته یو خو جی دا سکول چې دے، نو دا د نوی کلی ملکیت نه دے، دا شیخجانه ماسره په ګاونډ کښې یو کلے دے چې دا د هغې خلقو ملکیت دے او زمونږ د نوی کلی مشرانو، سیاسی مشران وو، او که نور مشران وو د کلی، نو هغوې زمکه ورله شیخجانه کلی کښې ورکړے وو، او جوړ کړے، آباد کړے چې دے زمونږ د خلقو په وجه باندې شوې دے، نو دا سکول چې وو، دا ګرلز سکول وو، دا زمکه هغوئی د دې وجے ورکړے وو چې په دې کښې به د شیخجانه کلی ماشومانے سبق وائی، دغه شان دے کښې دا Shifting اوشو نو هلته هغوئی ته هم تکلیف ملاؤ شو، چې په دې ګورنمنټ سکولونو کښې چې د جینکو دی او که د هلکانو دی، زیات تر د غریبانانو خلقو ماشومان بچی سبقونه وائی که مالدار دی یا نور داسې شوک وی نو د هغوئی بچی په پبلک سکولونو کښې یا انګلش میډیم کښې، نور سکولونو کښې وائی، زما دا خبره زه تاسو ته په دې ریکارډ باندې هم راولم چې

خپله پکښې ګورے زما ماشومان نشته، نه مے پکښې د ماما ځامن شته، نه د ترونو ځامن، نه زما وریرونه خورزے پکښې شتا، هم د دغے کلی د خلقو بچی دی، ماشومان دی، دغه چې دی دا زما خپل ماشومان دی، زما بچی دی خو زما ذاتی د وینے د رشتے پکښې څوک نشته نه، نو مونږ ته دا ډیر غټ تکلیف راپیښ دے زیات تر د شیخجانه ماشومانو پکښې تکلیف دا اورسیدو چې فاصله ډیرا زیاته شوا جی، هغے سره د هغے خلقو څه نشته چې ټانګه اوکړی یا ټیکسی اوکړی او دغه خپل ماشومان د دې نوی کلی ګرلز سکول ته راولی، دغه ځائے کښې جی ډیرو پښتنو مشرانو چې کومے ماشومانے پیغلے وے هغه صرف د خپل ننګ د شرمه په هغوې باندې سبقونه پریښودل او چې کوم ماشومان دی، نو هغوې د تګ راتګ سمے نه وو دومره وس ئے نه وو، په هغه وجه باندې هغوې څه هم په هغے ماشومانو باندې سبق بس کړو، او په شیخجانه کلی کښې نه مډل سکول شتا دے د جینکو او نه هائی سکول شته، نو هغے خلقو ته جی دا تکلیف راپیښ شوې دے او دا مسئله چې ده، دا یواځے زما د کلی نه ده، دا د شیخجانه کلی ده، او هائی سکول خو د سره زمونږ په کلی کښې شتا نه اوس په نوی کلی کښې چې دا یو تاریخی کلے دے په دې کښې ایم این اے هم پاتے شوې دے دلته کښې زمونږ ممبر صاحب ناست دے، حبیب الرحٰمن خان، هغه ئے پیژنی، پیر محمد خان پکښې ایم این اے پاتے شوې دے، زما خپل والد صاحب دوه ځل ایم این اے پاتے شوې دے د دغه کلی، زه اوس د خدائے تعالیٰ فضل دے او ستاسو د مشرانو او د دې همزولو رونړوں په دعا سره ستاسو مخے ته ولاړ یم چې زه پکښې هم د صوبائی اسمبلئی ممبر یم نو څومره د افسوس خبره ده چې داسې، او کرنل شیر (نشان حیدر) شهید هم په دغه کلی کښې پیدا شوې دے، زما خپل عزیز دے زما نه یو کال کشر وو، په دغه سکولونو کښې ئے سبق ویلے دے، نو چې داسې یو تاریخی کلے وی او هغے کښې هائی سکول نه وی نو څومره د افسوس خبره ده، په دغه سکولونو کښې چې سبق وائی دا هغه خلق پکښې سبق وائی چې په پردو کورونو کښې اوسی، په پردو دوکانونو کښې اوسی او اوس د ایم ایم اے حکومت چې کوم دے، دا هم د غریبو عوامو یو نمائنده حکومت ګنړلے شی او دا د دغے غریبو عوامو په دې خاموش انقلاب سره د دومره غټ

غښ جاګیرداران برجونه ئے غورځولی دی نو هم دا د دې غریبانانو او د دې ماشومانو او د دې مشرانو یو خاموش انقلاب وو چې دا دلته کښې تاسو ناست ئئ مزے کوئی (تالیاں) په دغه سکول کښې جی پینتالیس نه واخلے تر پچاس پورے کمرے دی، په دې کښې یو لوئی ګراونډ هم وو، دا اوس چې کوم سکول Shifting شوې دے په هغے کښې نه جماعت شتا، نه پکښې هال شته، نه پکښې لیبارټری شته، نه پکښې سائنس روم شته او نه سټاف روم شته، چې دغه دا کوم Disturbance جوړ شو، نو زما خیال دے په ریکارډ خبره پرته ده، موجوده ده، ټپوس کولے شئی، ریکارډ راغوښتے شئی چې په دې کښې د 48 کسانو د دغه رش په وجه باندې په لسم کلاس کښې Detention اوشو یا دا سکول چې وو، نو په دې کښې چالیس پنتالیس کسان چې څومره ټیچران دی، هغوې د لس پنځلسو کالو نه واخلئی تر شلو کالو پورے په دې کښې سروس کوؤاو خوشحاله وؤ یا اوس داسې حال جوړ شوې دے که ماشومان دی، نو هغه هم د دې سکول نه بل سکول ته ځی، ځان شفټ کوی او که استاذان دی نو هغه هم په دې غرض باندې په دې کښې چې زه د دې سکول نه بل سکول ته Shifting اوکړمه، نو اوس دا موجوده حال زمونږ د دې جوړ شوې دے، نو زه ډیرے خبرې نورے نه کومه خو که تاسو زما د کلی دا مسئله حل کول غواړې نو د دې معزز اراکین اسمبلی د ممبرانو یو کمیټی تاسو پخپله اوس جوړه کړئی، هغوئی دے راشی، او دګوری یا زه خپل منسټر صاحب ته هم دا درخواست کوم چې زمونږ د پاره، د نوی کلی د پاره دے دا راشی او د ګوری چې زمونږ د کلی کوم ضرورت دے د هائی سکول، نو مونږ د پاره دے د ګورنمنټ هائی سکول اعلان اوکړئی، دغه زما یو څو خبرې وے چې ما تاسو ته اوکړے۔

جناب سپیکر: منسٹر صاحب۔

جناب امیر رحمان: ورسره جی یو خبره بله هم کومه، هغه مے اوس مخے ته راغله، د ګراؤنډ مسئله وه جی، دے سره زمونږ ګراونډ هم ختم شوې دے بالکل هیڅ شئے هلته نشته، یو خوړ کښې اوس مونږ پخپله ځان له ګراونډ جوړ کړے دے۔

جناب سپیکر: ګرونډونو والا منسټر نن نشته کنه، ګرونډونو والا منسټر نشته۔

جناب امیر رحمان: زما د غه عرض د ے تا سو ټولو ته، والسلام علیکم۔

جناب سپیکر: صحیح د ه، مولانا فضل علی صاحب۔

مولانا فضل علی (وزیر تعلیم): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِیمِ۔ سپیکر صاحب! امیر رحمان صاحب خو ډیر لوئے تقریر اوکړو خو اوس ما هم د ومره تقریر ته پریږدئی۔

جناب سپیکر: نه اوس هم نیمه ګهنټه مونږ یعنی مطلب دا د ے۔۔۔۔

وزیر تعلیم: دا صورت حال، جی د ے باندې بله ورځ هم فلور باندې بحث شوې وؤ، دا زما ضلع د ه، امیر رحمٰن زه ډیر ښه پیژنم او د ے ما هم پیژنی او که څنګه چې د ه د دې خبرې اقرار اوکړو جی چې دلته دوه ځله زما پلار هم ایم این اے پاتے شوې د ے او اوس د ے هم ایم پی اے د ے، زمونږ د صوابئی هغه نور ملګری که د غه ځائے موجود نه دی، نو زما چې څومره خیال د ے دا صوابئی چې څومره پسمانده د ه، نو هم د دوئی د لاسه ده جی (تالیاں) زه تاسو ته یو عرض اوکړمه جی، زمونږ په صوابئی کښې تعلیمی لحاظ سره کمے د ے، سړکونه نشته، تعلیم نشتے، هسپتال نشتے، یو لوئے مصیبت باندې مونږ هلته کښې اخته یو جی، مونږ د صوابئی د ټول حالات د دې نه وړاندے دی، عرض دا د ے جی چې د دغه سکول داسې واقعات شوې وو چې د ے سکول ته مخامخ کوم ګراونډ تذکره د ه اوکړه نو په هغې باندې ګورنر صاحب د هغې خلقو په وینا سره، د هغوې په درخواست سره د کالج یو آرډر کړے وو، هغه کالج جوړ شو، تعمیر د هغے مکمل د ے، کال نیم کښې هغه شروع کیږی، کالج ته آمنے سامنے سکول وو، د هلاکانو سکول وو د هغې ځائے پښتنو خلقو د هغې خپلو روایاتو مطابق دا اووئیل چې د کالج جینکئی او د سکول هلکان به بیک وقت د ے دواړه ځایونو ته ځی راځی، لهذا جرګے دا فیصله اوکړه او هغه سکول ئے Shift کړو بل سکول ته جی، هغه سکول چې لکه څنګه چې دوئی اووئیل هغې کښې کمے وو، هلکان هم پکښې تنګ ناست وو، بیا شکایات شروع شو، دوئی د کلی په هغې باندې اختلاف راغے، ماته پخپله هم څو ځله جرګے راغلې دی، کلی ته په دې سلسله کښې ماورته اووئیل چې تاسو د کلی یوه متففقه فیصله ماته راکړئی، خو د دواړو فریقونو پری اختلاف وو، بیا ما په هغې کښې یوه کمیټی مقرره کړه جی،

نو هغې کښې ډائریکټر، په هغې کښې ای ډی او، په هغې کښې ډی سی او صوابی، دا لاړل او انکوائری ئے اوکړه، او هغوې اووئیل چې دا Shifting صحیح شوې دے، او دوباره دوباره Shifting دے نه کیږی، دے سره به مسئلے پیدا کیږی جی، او بیا په هغې باندې دا فیصله اوشوه چې دا سکول به هم په دغه ځائے باندې برقرار وی، هغې نه روستو امیر رحمٰن صاحب هم بار بار ماسره رابطه اوکړه، ما ذاتی دلچسپی باندې، چې چونکه زما خپله ضلع ده، دا زما فرض وو زه پخپله لاړم جی او د هغې هغه تمام تفصیلات مے اوکتل، جائزه مے د هغې واغسته، نو ما په هغه ځائے کښې په هغه موقع باندې د کلی هغې جرګے ته اووئیل چې زه تاسو له په دې سکول کښې د نورو کمرو آرډر کومه باقاعده د نورو کمرو د پاره ما هغه په دې اے ډی پی کښې شامل کړو جی، او هغې سره د سکول هغه مسئله چې کومه کمی د هلکانو وه، هغه مسئله ئے هم پوره شوه، اوس که چرے بیا دوباره شفټنګ کیږی، هغه سکول بیا Shift کیږی او سبا به بیا هغه ځائے ته شفټ کیږی ځکه جی د جینکو دا کالج خو به اوس شروع کیږی کنه جی که کال بعد وی او که لږه زمانه بعد وی، هغه به شروع کیږی نو بیا به دا شفټ کیږی هغه ځائے ته، نو لویه مسئله به هم تری پیدا شی او د لاء اینډ آرډر مسئله به هم پیدا شی، کلے به په جهګړه باندې اونخلی، یو تماشه به په هغې کښې جوړاشی، او دے سره سره جی زما خو دا کوشش دے، ده ته مے ویئلی هم وو، امیر رحمان پخپله هم اوس دا اقرار اوکړو چې زما بچی پکښې نشته که د ده بچی پکښې وے نو یقیناً زه دا وایم چې ده به بیا دا مسئله نه وه اوچته کړے، چونکه د ده بچی پکښې نشته نو ځکه د دا مسئله اوچته کړې ده، دے سره سره جی بله خبره دا ده لکه څنګه چې د شیخجانه خبره اوکړه، نو ما مخکښې دا عرض اوکړو چې دے خلقو همیشه په صوابئی باندې حکومت کړے دے او همیشه د پاره مونږه، شیخجانه اوس سکول نشته، هغه بله ورځ منصب داروں کښې هم د ده په حلقه کښې د 1960 جوړ کړے شوې سکول وو هغه راپریوتو، په هغې کښې یو ماشوم وو د مور پلار هغه یو بچے وو هغه پکښې شهید شو دیارلس کسان پکښې زخمیان شو، دوئی همیشه د پاره ایم پی اے، ایم این اے د هغه ځائے پاتے شوې دی، د دوئی خاندان، د دوئی کورنئی، د هغې تپوس چانه دے کړے، نن که په

شیخجانه کښې سکول نشته، نو هم د دوئی دا دورونه پرے تیر شوې دی، زمونږ پرے اوس دور راغے، زه به ان شاءالله اوس شیخجانه سکول ورکوم، د هغې څه ډیمانډ رپورټ به راغواړم۔ (تالیاں)

جناب سپیکر: امیر رحمان صاحب، امیر رحمان، د مانځه وخت دے۔

جناب امیر رحمان: زه یو خبره کوم جی۔

جناب سپیکر: شیخجانه ته ئے سکول ورکړو کنه جی، بس اوشو کنه، اوشو جی مهربانی، دا گوره فیصله-----

جناب امیر رحمان: نه نه اوشو، سپیکر صاحب، زه جی یوه خبره کومه دا د منصب داروں سکول خبره چې دوئی اوکړه-----

جناب سپیکر: اعلان ئے اوشو کنه نو گوره نو-----

جناب امیر رحمان: دا زما په حلقه کښې نه راځی، منسټر صاحب ته پته نشته دے دے ځان په پته پوهیه کړی، د ده ډاکټر سلیم په حلقه کښې راځی، دا نه راځی، دا خبره ما چې راغونډه کړه-----

وزیر قانون: د مانځه ټائم تیریږی۔

Mr. Speaker: The sitting is adjourned till 9:30 am tomorrow morning.

(اجلاس بروز بدھ مورخہ 30اپریل2003ء صبح ساڑھے نو بجے تک کے لئے ملتوی ہو گیا)